

Erdélyi Protestáns Lap.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő. NAGY KÁROLY, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és magán előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Meghívás.

Az erdélyi evang. reform. egyházkerület „Egyházi-Értekezlete“

III. évi rendes közgyűlését

Torda városában, 1903. július 1-ső és 2-ik napjain tartja, melyet midőn az Alapszabályok“ 11. §-a alapján ezennel közhirrre teszünk, arra az Értekezlet alapító-, rendes- és pártolótagjait, valamint az érdeklődő n. é. közönséget tisztelettel meghívjuk.

Kolozsvárt, 1903. június 2-án.

Deési Gyula,
egyh. elnök.

Nagy Károly,
egyh. titkár.

NB. Az utazást, fogadtatást és másnemű ünnepeket is magában foglaló programot, egy pár dolog még függőben lévén, csak a jövő számban adhatjuk. A jelentkezések Nagy Mózes lelkész aához intézendők, Torda. Élszállásolási-, bankett-, koncert-, utazási kedvezményes jegyek, programok stb. onnan küldetnek szét.

Lélek...

Vettétek-é a „Lélek“-nek ajándékait? Most adja a mi Urunk „mértékkel“ és „nem mértékkel“ Most kell kivegyék részüket azok is, akik osztogatják; azok is, akiknek osztogatják Ha nem vettétek volna még — vegyétek hát atyafiak most mindnyájan. Vegyétek azon mértékkel, amelylyel adatik. — Kinek-kinek amelyik ajándék jut. Kinek bölcsességnek beszéde, kinek tudománynak világossága, kinek a hit ereje, kinek gyógyítás ajándéka, kinek jóvendómondás, kinek nyelveken szólás, kinek a szónak magyarázása. Mindenkinek jut valami — vegyétek. De amig veszitek el ne felejtsetek, hogy ha „az ajándékokban különbség vagyon is, a Lélek ugyanaz“

Hol is találjuk mi meg aztán azt a Lelket, amely „egy“ és „ugyanaz“, tegnap és ma és mindörökké? Magyar kálmínistákul most sokfelé keresgetjük: és minél többfelé megyünk, annál nehezebben találhatjuk meg. Azonban megta-

láljuk mindenütt, ahol nem keressük is, azt ami „ugyanaz“ az „egyenetlenségnek lelkét“. Forgatom lapunk lapjait és az ölö méregrél keserűbb a rövid tanuság, mely a méznél édesebb „unio“ nevében, nekünk „erdélyieknek“ szól. Untalan hangzik a kérdés: de hát hol van „Erdély“ és micsoda az? Ignotos fallit...

Forgatok más lapokat, forgatom azokat a lapokat, amelyeket forgatott Padrah Sándor és Zoványi Jenő is — nyilván. Milyen „unio“ volt az ellenvetés nélkül mikor az „erdélyi“ fejedelmek egész mellel kiállottak „pro deo et pro Patria“ mikor a „Dunántuli“ papok és tanítók gályákra mentek, mikor az „eperjesi mézsárszéken“ szó nélkül folyt a „bárányok“ vére, mikor a „sárospataki“ 120.000 holdas dominium gazdátlanul maradt, mikor a „róna“ népe keresztül látott a hegyeken és kősziklákon: senki se kérdezte milyen az „unio“ presbyteri-é vagy képviseleti? Mert a lélek „egy“ és „ugyanaz“ vala. Oh bizony nem azért szikkasztottuk ki a mi „Veres tengerün-

ket“ Zoványi Jenő ur lábai alatt, hogy tul a vizeken, így köszönjön nekünk. Hát a róna népének most nincsenek szemei a látásra, most nem tud átlátni a mi hegyeinken és bérceinken, most a tulajdon orráig is csak „Röntgen sugarakkal“ lát?!

Zsinati atyák vigyázzatok!!!

De elhagyom a fekete képet, maradjon ott ami keserű, a honnan fakadt.

Hívó szót hallok. Az országos református tanáregyesület tagjai 1903. június 29., 30-án Nagyenyeden lesznek Erdély hívja, Erdély várja. De nem az az Erdély, amely csak koronás bércekből és keskeny völgyekből, sebesen siető vizekből és meredek havasokból áll, amely a Királyhágótól a Gyimesi szorosig terjed; hanem az az „Erdély“, a mely fundamentuma ama „Kősziklán épült háznak“, melyben a Lélek „egy“ és „ugyanaz“ Atyánkfiai, Férfiak, kik vették a bölcsességnek beszédét, vagy a tudománynak világosságát, vagy a nyelveken szólást, vagy a szólásnak magyarázatát — jöjjetek, szívesen látott vendégeink lesztek, jöjjetek Szent Nép! Bucsától, Brátkától, a mélységtől a magosságig nyuló ölelő karok várnak. Jöjjetek és lássatok, amit nem láthatnak azok, akiknek nincsen szemük a látásra. Itt a Szamos fodrán, vagy a Maros tükrén, ott Nagyenyeden, majd (a most már ritkuló) romokon, a füstös falakon, egy-egy kicsiny táblán, gyűlőházatoknak homlokzatán lesz valami, amire szívesen néztek, amit megértetek (ott a kövek is beszélnek): a Lélek „ugyanaz“. Talán „egy“ azzal, amit ti magatokkal hoztok.

Bár „egy“ lenne.

Jöjjetek! Alkalmas az idő éppen. Erdélyi evang. reform. Egyházkerületünk Egyházi Értekezletét másnap Tordán látjátok. 1903. július 1. és 2. közgyűlése lesz. Ott is vár egy szíves üdvözlés, vár egy meleg kézszorítás, köszönt a „királyi papság“ testvérül. Méltán és igazán. Hogyne köszöntene — hisz utaink egy célra vezérelnek — örökké! Egy célra vezéreltek századokon át, ki volt más mint a *szent nép* és *királyi papság*; aki megértette, hogy „az ajándékokban különbség vagy; de a *Lélek* ugyanaz“.

Most is „ugyanaz“ nemde?!

A „századok“ mit mutatnak?! Szerteszéjjel, messze-messze a meddig szemünk lát a szalmás házak tömkelegében, vagy a tanyák ritkaságában, az iskolák a templomok tövében vannak. A papi és tanítói lakások között még közkert sincs.

Ékes és fényes városokban emeletről-emeletre diszes főiskoláink mind ott épültek a tornyok körül.

Erdélyi evang. reform. Egyházkerületünk törvényhozó és kormányzó testületének a megválasztott tanárt azonnal tagjául tekinti.

Miért!?

„Az ajándékokban különbség vagy; de a lélek ugyanaz“.

Csak jöjjetek el „szent nép!“ Nagyenyedről Tordára, azt a kinyujtott meleg, jobb kezét fogadjátok olyan melegen, fogadjátok olyan teljes szívvel, amilyennel nyujtjuk.

Jöjjetek, lássatok minket egy seregben, hallgassátok „fejedelmi“ öregünket, miképen érkezik, mint a drága gyönggyel megterhelt hajó keletről, nyugatról; hogy jó el, mint a bányász kincsekkel terhelve északról és délről, tudománya mélyebb, mint a tenger fenéke, halljátok milyen vallást térszen „senki sincsen, csak az Isten!“

Jöjjetek! Voltatok ti még Tordán. Ott voltatok mind ahányan: ott kellett lennetek, a ti lelketek nélkül nem hozhatták a határozatot: „quisque teneret eam religionem, quam vellet“.

A „Religiot“ is tudjátok melyik volt; a tiétek volt. A nélkül a religio nélkül, nem épülhettek volna fel az ékes hajlékok, melyekben vagytok. Ha az Evangéliom szerinti Reformatio nem lett volna, a sötétség fejedelme uralkodnék a lelkeken ti pedig „világosságának fiai“ vagytok tudományban, bölcsességben. Bizony! És a theologia, nem szolgálthatja magát a philosophiánál. Igaz!

Vigyázzatok „az ajándékokban különbség vagy; de a lélek ugyanaz“.

De né mit mond a világ. A szorzó táblának — nincs felekezete. A világtörténelem nem állhat meg Zürich papjának halálánál. A vegytan nem tud a Huss János máglyájának alkotó elemeiről. A föld- és néprajznak egy rövid leczkéjében, hogy a népvándorlaskor Lebédián keresztül ezek mellé érkeznek a hegyeknek a tövében letelepedett egy törzs; régen fehér lovat áldozott, se nem szőke, se nem barna.

Nem kell, nem is szabad véka alá rejteni a világosságot. Micsoda elmaradott férfiú lenne, aki nem tud felülemelkedni a nemzeti és felekezeti szűkhatárokon. Hisz a nép soraiból támad immár a világpolgárságnak apostola, aki azt vallja, hogy ott a haza, ahol jobb a kenyér. Az kellene még csak, hogy egy tanár legyen büszke vele és mondja ki, hogy ő „kálvinista“!? Mit tartozik az a tudományra? Volt egy idő eleinknek életében, mikor harajok mondták „magyar“, abban ott volt nemzet és felekezet. Itt Erdélyben, akik a mi kenyérünken „idegeneknek“ vallják magokat, most is tartják ezt a régi szokást.

Atyámfiai, Testvérek! ezt a Lelket keressük. Ha fölszállt volna a magasba, vagy ha elrejtőzött volna a földnek gyomrába, vagy a föld színén futva előlünk, elfáradás nélkül keressük, keressük mindaddig, a míg megtaláljuk; mert ez a Lélek, nekünk Élet!

Irsay.

Parádi Kálmán.

(Folytatás és vége.)

D) Könyvbírálatok és ismertetések.

1. Birálat a „Sztrigy mentének természetrajzi leírása“ czimű monographiáról. Az Erd. Muzeum-egylet megbízásából. 1871.

2. Birálat „Természetrajz, különös tekintettel a mindennapi élet szükségleteire“ czimű könyvről. (Népnevelésügyi Értesítő, 1873.)

3. Birálat dr. Verebély J. „Az ember rendes mibenlétét ismertető boncz-, élet- és egészségügyi vázlatok“ czimű tankönyvről. (Erd. Népv. Ertesítő, 1873. 10.)

4. Birálat Rákóczy L. Természetrajzáról. (U. u. 1873.)

5. Dr. Szaniszló Albert „Növénybetegségek“ czimű könyvről. (Kelet, 1875. 176. sz.)

6. Dr. Schermann A. „Test- és egészségügy“ cz. könyvről. („Család és Iskola, 1876. 13. sz.)

7. A Lachmann-féle zoológiai atlasz. (U. o. 1878. 2. sz.)

8. „Mathemat. und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn. Redigirt von J. Fröhlich I. Bd. 1884.“ Könyvismertetés. Előadatott a kolozsvári orvos-term. társulat 1884. febr. 29-én tartott szakülésén. 1884. évi Ertesítőben.)

9. Birálat Böhm Károly „Tapasztalati Lélektan“ cz. könyvről. (Magyar philos. Szemle, 1888. V—VI.)

10. Birálat Melegh Gy. „A lélektan és gondolkodástan vázlata“ cz. könyvről. 1891. (Az országos közoktatási tanács megbízásából. (Kézirat.)

11. Birálat Róth V. „Az állattan alapvonalai“ cz. művéről. 1891. (Az orsz. közokt. tanács megbízásából.)

12. Birálat Fillinger K. „A növények természetrajza“ cz. könyvről. 1892. (Az orsz. közokt. tanács megbízásából.)

13. Paszlavszky J. „Az állattan kézikönyve“ cz. művéről. 1893. (Az orsz. közokt. tanács megbízásából.)

14. Jelentés az Erdélyi Muzeum-egylet ásványföldtani gyűjteményeinek jelen állapotáról. Az igazg. választmány megbízásából írta Parádi Kálmán és Szabó Dénes. 1898. (Közgyűlési jegyzőkönyvben.)

V.

Nagy mértékben vették igénybe Parádi Kálmán munkarejét tudományos intézetek, közmívelődési és jótékonyági egyesületek s a társadalmi élet is. Ő pedig lelkiismeretes buzgósággal rótta le ezekben is adóját.

Az Erd. Muzeum-egylet megbízásából az 1872. évben leltárt készített a nagy állattani gyűjteményről, melynek alapján ez átadatott az egyetem illető szaktanárának.

Tagja volt a phylloxera behurczolásának és elterjedésének megakadályozására Kolozsvár és Kolozs megye területére alakított bizottságoknak. — A földmivélésügyi miniszter az 1880—81. és 82. években megbizta több honi borvidék szőlőterületeinek megvizsgálásával és népszerű előadások tartásával. Ennek folytán 1880. aug. 8-tól szept. 12-ig Szilágy megyében átvizsgálta 25 község szőlőterületét és 7 községben mutatóvanyokkal kísért előadást tartott. Az 1881. évben a küüllömenti szőlőhegyeken 43 községben tartott vizgálatot, 5 helyen demonstratív előadást. Az 1882. év. aug. havában felülvizgálatot tartott 12 küüllömenti községben, honnan tovább menve Hunyad-Zaránd megye szőlőterületeit vizsgálta felül.

Szakkbiztos volt a természetrajzi szakban a kolozsvári állami tanítóképezdénél szervezett felső nép- és polgáriskolai tanítóképesítési vizsgáló bizottságban. Tagja volt a hadkötelezetteket vizsgáló kolozsvári

katonaparancsnoksági vizsgáló bizottságnak, a kolozsvári állami polgári leányiskola gondnokságának, a m. kir. Természetudományi Társulatnak, választmányi tagja az Erd. országos Muzeum-egyletnek és a kolozs megyei taniótestületnek. A m. k. közoktatási miniszter kinevezése alapján külső bíráló tagja volt a kir. orsz. közoktatási tanácsnak.

Rendes tagja volt a magyarhoni Földtani Társulatnak, a Sárospataki Irodalmi Körnek s levelező tagja a bécsi cs. kir. állatnövénytanai társulatnak.

Mint az 1896. évi ezredéves országos kiállítás kolozsvári kerületi bizottságának tagja elismerést nyert a kereskedelemügyi minisztertől s iskolatörténeti művéért a közoktatási minisztertől.

VI.

Munkás életének legszebb jutalmát családjában kapta meg, melyet ő a legbensőbb szeretettel és odaadással gondozott. — Kiküldetéseiből hitveséhez irt levelei telvék a leggyöngédebb, mindenre kiterjedő figyelemmel. Boldog házasságukat Isten megáldotta kedves és jó gyermekekkel, s ő gondos felnevelésükre meghozott minden áldozatot, anyagiakban és szellemiekben egyformán. — Első szülött derék fia, dr. Parádi Ferencz már megyei kórházi igazgató és főorvos Deésen; szép állásában tág tere van a természettudományoknak élni, melyekbe apja vezette be őt; módja van a természet titkait kutatni és az apa életét ebben is tovább folytatni. Gizella leánya viruló hajadon; László és Jenő jeles tanulók, amaz a tudomány-egyetem jogi facultásán, ez gymnasiumunk IV. osztályában.

VII.

Azonban a 35 évi szolgálat alatt teljesített sok oldalú teljesített munka kimerítette erejét. Szolgálat utolsó két évében többször gyöngékedetts kényszerült kisebb-nagyobb szabadságidőt venni igénybe. Így intézetünk szolgálatában töltött harminczadik évének befejeztével az 1901. év okt. 1-én nyugalomba vonult, bár a megválás nagy fájdalommal töltötte el mélyen érező lelkét. — „Mély fájdalom fogja el szívemet — írja az előjárósághoz intézett folyamodványában — hogy most, midőn hanyatló erőmet számba veszem, annak a kaposnak, mely engem a folyton tovatűnő iskolai évek során mind erősebben fűzött ez intézethez, e lejáró tanévvel el kell szakadnia. De táplál s erősít az a józan belátás szülte meggyőződés, hogy nyugalomba vonulásom a magam, szeretett népes családom és virágzó tanintézetünk magas rendű érdeke “

A collegium előjárósága és tanári kara, lelkes tanítványának s a philosophia tanításában utódjának, Kovács Dezső tanárnak indítványára egyhangulag hozott határozattal kimondta, hogy a Parádi Kálmán tiszteletére, kiváló érdemei elismeréséül, nyugalomba vonulása alkalmából ünnepet rendez s neve és emléke megörökítésére collegiumunknál gyűjtés útján ösztöndíjalapítványt létesít.

Az e czélból kibocsátott felhívás Parádi Kálmán nagyszámu tisztelőinél, barátainál, egykori tanítványainál, collegiumunk jóakaróinál visszhangra talált s gondnoki karunk áldozatkész példaadására rövid idő alatt begyűlt 4300 korona és az még ma is gyarapszik. E szép alapítvány nem csak nevét örökíti meg, hanem tanuságot tesz az iránta érzett szeretetről és háláról is.

Az örömmel tervezett és várt ünnep azonban már nem volt megtartható. Betegsége folyton súlyosbodott, és ő mélyen érezte azt. Félő szeretettel ápoló hitvese s gyermekei, áldozatra kész jó sógora, dr. Sárkány Lajos tanár, gyöngéd gondossága, barátainak, különösen legrégebb és legjobb barátjának, Tuba Lajos tanárnak és Elekes Károlynak előzékeny

figyelme enyhítették s olykor-olykor feledtették is vele betegségét, de erejét visszaadni földi hatalom már nem tudta; 1902. április 7-én elragadta őt körünkől a halál.

Sirjába nagy, őszinte részvét kísérte.

Sallustius, a mély elméjű római történetíró, keserű fájdalommal panaszkolja, hogy ama megvesztegetett időkben minő képtelen had került a senatusba és hogy minden érdem nélkül való emberek még dicsekszenek szerzett praetori, consuli méltóságukkal, holott minden hivatalnak és állásnak díszét és fényét annak a virtusa adja meg, a ki azt viseli.

Nagy és felemelő igazság ez. Miként a magas rang és hatalom magában senkit nagygyá nem tesz, akként az igazi érdem szerény helyen is tündöklök, fényt áraszt s termékenyít. Ezt mutatja a Parádi Kálmán élete.

Őrizzük meg emlékét és kövessük példáját.

Balogh Károly
ref. collegiumi tanár.

Külföldi szemle.

Schweiz és a szerzetes-rendek. Schweiz lakosságának csak kisebb része katolikus, s a prot. többség s a szabadelvű kormány türelmessége teljes szabadságot biztosít e kisebbségnek is, a kath. kánonokban és prot. diasporákban egyaránt, természetesen az alkotmány korlátai közt. Ezek a korlátok a törvény 51. és 52. §§-aiban vannak kifejezve; az első szerint a jezsuiták és a velük rokon társaságok Schweizba sehol se fogadhatók be, s tagjaiknak iskolában és templomban minden működés egyaránt tiltva van. A második új szerzetrendek felállítását vagy megszüntetését felelevenítését tiltja el.

Ez utóbbi §. tehát ezen új alkotmány életbe lépte (1874) óta, az akkor kolostorral bíró rendeket meghagyja, de új felállítását ezeknek is megtiltja. A franciaországi események után azonban a szerzetesek és apácák legioja özönlötte el Schweizot abban a reményben, hogy a menedékjog alapján bár ideiglenes, vagy tán éppen állandó otthont talál a vendégszerető államban. De a közvélemény, felekezeti különbség nélkül, nyugtalanító elemeket látott az invázióban, s a sajtó élénk ösztönzésére a szövetség tanács komoly megfontolás tárgyává tette a jogilag mindenestre kényes kérdést. Megállapodása — mint az effectuálás mutatta — a fentebb körvonalazott alkotmányos álláspont szigorú betartása lett: az 1874. előtt nem honos rendeket Schweiz kiutasította. A rendeket így nyilván az alkotmányhoz való szoros ragaszkodás kifejezése; ám azért az ultramontán sajtó nem késik, legszentebb érzéseiben megsértettek kijelenteni magát, s jobb ügyhöz méltó éleselméjűséggel mutogatni e rendeket jogtalanságát, sőtét borzalmasságát, hivatkozva arra, hogy e hazátlanok csak ideiglenes menedéket reméltek találni; Schweiz pedig, míg keblén melengeti a notorius anarchista gyilkosokat s védelmébe veszi őket a külfölddel szemben: a könyörület és ker. szeretet és felvilágosodás szolgálát durván kiutasítja. — Csak egyet talált a heves kifakadások és vértanui lemondások sajtója ellefedni, azt, hogy maga az egész Schweiz, katolikus lakosságával együtt, foglalt állást e jól ismert kopogatók ellen, éppen az aposztrofált szolgák ellen; s azt is ellefedte, hogy az ultramontánizmusról ismert freiburgi kormány is minden habozás nélkül bezárta ajtóit a „hazátlanok“ előtt.

A kik ma már, hála a magyar lojalitásnak s egyébnek — a mint tudjuk, nem hazátlanok.

A „szeretet és felvilágosodás“ erényeinek gyakorlásáról pedig a „hazátlanok“ titkosabb világában álljon itt egy rövid illusztráció. A „jó pásztor“ tár-

sulat egyik apácáját Nancyban a törvényszék 10 ezer franc kártérítésre ítélte egy hajdani növendék vádjára. A vád nem közönséges „felvilágosultságról“ emelte fel a köpenyeget. A szegény leányok mindennapi előimája szidalom volt, ösztönzésük kényszerítés, „lelki gyakorlataik“: rácson való fekvés, bőséges éhezés, éppen olyan foku elcsenevés; fölösleges orvosi közbelépés, segítség: semmi. — A panaszos, Lecvaret kisasszony 15 órán át egyhuzamban kötésre volt fogva, a meddig csak szemei meg nem tagadták a szolgálatot; sőt mikor már csaknem végleges megvakulás fenyegette, akkor is csak külső kényszerrel tudta magát az „irgalom“ ölelő karjai közül kimenteni. Csak 8 év múlva tudta szemeinek újból hasznát venni. Jó, hogy a kevésbé irgalmas törvény a kártérítés új erényével gazdagította — ad hoc — a régi sorozatot. A mi pesti iskoláink pedig talán már öntik is az ifju serget s a bizalmat és csengő aranyokat a jó pásztor s egyéb efféle jók iskoláiba és erszényébe!

Berlin tanácsa és a templomrenoválás. Egy hat esztendeje huzódó perben döntött közelebből a berlini kamarabíróság a berlini egyházakra súlyos következményekkel járható ítéletével. A per tárgya ugyan inkább localis jelentőségű volt, de nem nélkülöz általános érdekű vonásokat se. — Egy 1573-i konsistoriumi rendelet ugyanis a templomok „ékesen és jókarban“ tartására, ott, hol „az egyházak pénztáraiban elegendő készlet nem volna,“ a tanácsnak és felsőségnek teszi kötelességévé, a községgel együtt való segítségnyújtást. — E három százados rendelet alapján a konsistorium, 6 évvel ezelőtt, a Márkus- és Simeon templomok újraépítése alkalmával nem kevesebb, mint 175 ezer márka hozzájárulási díjat rótt ki a berlini tanácsra, s a tiltakozás dacára, az első fokú ítélet alapján, rendőrileg fel is hajtatta. A tanács felebezett s az összeg visszafizetését követelte, hivatkozva a háromszázados gyakorlatra, mely szerint Berlin csak a patronatusa alatt élő templomok renoválási vagy fentartási költségeihez járult, mindig önkéntes adománnyal, de soha főegyházhatósági parancsra. A processusnak e második része tartott 6 évig, a míg ugyanis három század okmányait lelkiismeretesen átvizsgálta egy bizottság. Már korábban is kiderült, hogy a tanács álláspontja történetileg igazolt; az egész roppant kutatás eredményéhez mért döntés azért nem találta készületlenül a két félt. A konsistorium közeledését elvető ítélet megokolása szerint az idézett rendelet kötelező ugyan, de nem jogi, hanem erkölcsi kötelezettség van benne kifejezve: nem is a politikai, de az egyházi községekre szól, s nem templomépítésről, hanem renoválásról. Az ítélet alapján már most Berlin minden eddig adott járulékát visszaköveteli, sőt példájára a szomszédos községek is hasonló lépésre készülnek.

Az angol parlament a ritualizmus ellen, mely a papság kétharmadát s csaknem az összes püspököket már meghódította, 51 szótöbbséggel nevezetes törvényt hozott, mely szigorubb korlátok közé szorítja az anglikán ritualizmus romanizáló hajlamait. Eddig a püspökök a veto-jognál fogva minden processust egyszerűen elfojthattak; ez a jog most elvétetett s az érseki forum elé felebezés engedtetett. — A javaslat tárgyalása különben messze harapódzott hatholizálásról lebbentette félre a fátyolt. Bár 1898-ban a szenteltvíz használata eltiltatott, 381-ről 393-ra szökkent azoknak a templomoknak a száma, hol a bűvös vizet csak tovább használták. — 71 templomban konstatálták a következő pápas visszaéléseket: gyermekek kommunióját, misemondást, halotti miséket (még a szt. Pál templomban is!), fülbegyónást; meg nem engedett ünnepeket, szentek segélyül hívását, Mária-ájtatosságokat, a szeplőtlen fogantatás hirdetését s több efféle is. — Az új tör-

vény elfogadtatása a *Church-Association*-nek és az ő *Protestant Hundreds* — prot. száz-aszövetkezeteinek érvényre jutását és győzelmét jelenti. Bizonyára, sok győzelemre van még szüksége, míg e megdöbbenően elcsenevészett protestáns öntudatot újból felélesztheti.

A *Los von Rom* statisztikájához.

A protestáns egyházba áttért:

1899-ben 6385 lélek,	6047 kath.,	338 más vallásu.
1900-ban 5058	4699	350
1091-ben 6639	6299	340
1902-ben 4624	4247	367

A mozgalom megindulása óta tehát 22706, közülök 21992 kath., 1414 más vallásu; mintegy 5000 magára Bécsre esik, 11635 pedig Csehországra. — Ugyanez idő alatt az osztrák honosok külföldi áttéréseit is figyelembe véve, 35 ezerre lehet tenni a prot. egyházba tértek számát. Ugyancsak e három év alatt az ő kath. egyház 9469 áttérővel gyarapodott.

Tankó Béla.

IRODALOM.

Szomorú idők. Így lehetne azokat a korszakokat nevezni, melyeket Acsády Ignác, A Magyar Birodalom Története című nagyszabású munkájának 9-ik és 10-ik füzeteiben tárgyal. Az előbbiben főleg II. Endre uralkodását, az utóbbiban pedig IV. Béla második honalapító munkáját és a tatárpusztítás tragédiáját rajzolja. Mindkettőben meglep Acsády szempontjainak eredetiségével, melyek folytan egészen újszerűnek tetszenek előttünk azok az események, melyekről azt hittük, hogy már jól ismerjük más történeti munkák előadásából. Vajha minél szélesebb körökben behatolnának Acsády magvas és a mellett népszerű, szépirodalmi olvasmányként ható fejtegetései, melyek fonalán megmutatja, hogy II. Endre idejében nem a király hibái idézték fel a zür-zavart, hanem a közszellemnek romlottsága. Acsády könyvéből megtudjuk, hogy azok, kiknek hivatása a nemzet vezetése lett volna, önző érdekeknek áldozták fel az ideális célokat és hogy ezeknek a vezetésre hivatott köröknek és tisztviselőknek köréből kiáradó romlottság megmetyelvezte a nemzeti testnek minden egyes szervezetét, úgy, hogy még az igazságszolgáltatás is kizsákmányoló céloknak lett eszközévé! E cél érdekében egymásra uszították az országnak egymással békében élő elemeit és a felekezeteiket és megbénították a király és nemzet erejét. Mert II. Endre el volt telve jóakarattal, védte a termelő munkát és szeretettel gondozta országa gazdasági fejlődését. Kudarczainak okát nem benne kell keresnünk! Így mutatja azt ki Acsády, megértetvén azt is, hogy a magyar nép lelkében a jónak olyan tökéje halmozódott fel, hogy még ez a rettenetes mételly sem tudta megsemmisíteni. Mese csak, hogy az ország szegénységbe és nyomorba sülyedt. Magyarország erős volt és gazdag, annyira, hogy még a tatárpusztítás sem bírta tönkre tenni. Csak így érthető a gyors fellendülés, csak így érthető, hogy IV. Béla csodálatos buzgalma, kitartása, munkaereje olyan gyorsan megtermé gyümölcsseit! Megrázó képekben festi Acsády a tatárjárás borzalmait, de sokkal tanulságosabbak azok a fejtegetései, melyekben IV. Béla újjászervező, újjáteremtő munkásságát magyarázza. Acsády történetírása az igazi történetírás: gyönyörködtet és tanít, mutat és megérttet, vezet és felvilágosít. A szó szoros értelmében felvilágosít, mert a legendás kód mőgül kihámozza az igazságot, mely nem mindig a legkellemesebb, de mindig a legfenségesebb!

TÁRCZA.

Báró Kemény Béla.

(Szül. 1844-ben, megh. 1902-ben.)

Nem életírást szándékozom írni, legfeljebb egy emléklap az, a mik irandók azok albumába, a kik az elhunytat jól ismerték és igen szerették. Fényképét szeretném adni nem a külső embernek, hanem a benső embernek, nem olyant, a mit a napfény állít elő, hanem a lélek megnyilatkozó fényét, a sziv fénysugarait szeretném feltüntetni vigasztalásul annak, ki a létezők közt keresi azt, a ki csak létezett, emlékül azoknak, kik benne nem a mulandót kere-

sik, hanem az elmulhatatlant. — Az ember élete sok oly fejlődési mozzanatot mutat fel, a mely bizonyos művelődési körökben s a hivatások, tehetségek és képességek egyenmérte mellett ugyanazok, ezek az emberi élet általánosságai; ezek nem egy valakinek életrajzát, hanem számlálhatlan sokakét körrajzolják. Az ut lehet sima, lehet göröncsös, köves, sziklás út, kertek mellett vezethet el, de vezethet a szédületes örvény szélén; a vándor élvezi a jót és a szépet, a mit útja nyujt, megküzd nehézségeivel, de mind ezekben is leginkább az általános emberit szemléljük, mert ki nem szakítja le a gyógyfüvet vagy a szindús virágot, ha az az utmentén feléje hajlik s a kinek köves uton kell járni, az hamar elfárad és küzd a nehézséggel. Derűben és boruban telik el az élet, a derűs napok nem tesznek jobba, sőt még boldogabbá sem, a képzeletet nem élénkitik, az elme tehetségeit nem fejlesztik, a ború sem tanít meg újra, nem indít szükségképen az elmelkedésre, s a szívet is lényeg szerint nem hangolja a szelidebb érzésekre. A boru kívülről jön sötét felhő gyanánt s az embert elborítja, mint minden egyéb tárgyat, a derű is kívülről jön napsütésként s az emberre, mint környezetére világosságot áraszt. Van lelkünkben is derű és boru, de egy más természetű, nem a körülményekből szövődik, nem a szerencsés vagy a szerencsétlen óra és perc hozománya s adománya. — Bölcsőtől koporsóig hányattatik életünk hajója, ritkán haladhat a hajó hosszú időn át sima vizeken, sokszor jön váratlanul a hullámcsapás, a hullámhegy. Az élet esélyei szintén semmi egyénit nem foglalnak magokban s az egyéni csakis az esélyek felhasználásában vagy az ellentállásban rejlik s ezek s az ilyenek már valószínűs biographiai beccsel bírnak. Eset és esemény különböző, az esemény elég sokszor nem szenvedő állapot, hanem az egyén öntevékenységből ered. — Igen sok az emberi nemmel s az emberi nem physiologiai jelenségeivel közös vonásokkal, a köztudattal, a nemzeti jellemmel s a korszakok eszméivel, a művelődés különböző fokaival, a hivatás természetével, a nevelés minőségével szorosan összecsatolt tulajdonságtól ha nem is függetlenül, de elkülönítve nyilatkozik meg az egyéni s mentő erősebb, határozottabb az egyéniség, annál függetlenebbül. A lángész, mely az egyéni életnek leghatározottabb nyilvánulása, sokszor ellentétbe helyezi magát mindezekkel, sőt látszólag még a józan észszel is, eszméit logikailag nem tudván indokolni, az inductió eseteinek többségével, sem deductiók által nem tudván bebizonyítani, kitalálva azt, a minék előfeltételei még csak rejtőznek s talán hosszú ideig fognak rejtőzni. De a lángesz felettébb ritkák, oly ritkák, mint az üstökösök, melyek külön pályákon futják meg a világrút s a melynek feltünésével kezdődnek a csillagászati korszakok időszerűségei. Minket itt az egyén érdek, a határozottan körvonalozott egyén a maga különválásában, a társadalom azon helyén, melyet elfoglalt, a maga önállóságában. És ez is minő rejtély!

Müller Miksa azt mondja Bunsen életírásában, hogy minden valóban nagy és erkölcsös ember három életet él: az egyik az, melyet a külvilág lát s a mely szerint ítéletét hozza, ez a külső élet; a másik az, a melyet az illető egyénnek csak meghitt benső barátai ismernek, ez házi élete; a harmadikat csak ő maga tudja és rajta kívül senki, annak az Egynek kivételével, ki a szívetek és veséket vizsgálja, az a benső élet. A külső életet a külvilág a maga mintái szerint itéli meg, többnyire tulzó módon, tulnagytva vagy tulkicsinyítve s mert minták szerint itél, leginkább az általánosságokon akad meg a szeme s a mit legkevesebb észre, az az egyéni. A család tagjai, a meghitt jó barátok, a családtagok s barátnak házi életét látják. A házi életben legalább kiki fesztelenül akarja érezni magát, a külsőségek ünnepi ruháját leölti, egyénisége megnyilvánul, de épen mint gondos családtag, a jóban célzatosan példát akar adni s már ez a célzatos törekedés nem ment némi *auxesis* nélkül s illetéknépen az egyéni teljességnek némi csekély csorbájával jár. A benső életnek Isten a tudója és az illető maga, ha a világ dolgaiba igen nagyon el nem merül s az önismeret nehéz munkáját el nem hanyagolja. Azonban valakinek benső életét még más is ismerheti, az t. i., ki vele lélekben összeforrt a szeretetnek azon kapcsa által, mely erősebb a halálnál, sőt a halhatatlanságnak egyik bizonyítéka, mert még akkor sem gyengül, mikor a szellemi erő a romladozó test behatásai alatt minden egyébben hanyatlani látszanak, csak a hitben és szeretetben nem. Az elmara-dott fél végig és örökké szerető társának test szerint való

halála után kettős életet él, u. m.: itt a földön s a föld határain túl a halhatatlanságban, itt az emlékezet életét éli, ott az örökéletet azzal, kitől már semmi el nem választhatja. Annál, ki a sziveket összeköti örökre s az emlék sűrű, sokfelé elágazó repkény gyanánt a múltat átöleli, megjeleníti s mert folytonossága nem szakad meg, áthajlik a siron túli létre s a felhők és a csillagok felé emelkedik.

Az elhunyt, kinek emlékét koszoruzzuk meg mi is a kertek és mezők virágaiból mesterkéletlenül összefűzött koszorunkkal, egész életén át magasztos eszmék oltáira hozta el nem fogyó áldozatait s nemes szívének érzései hervadhatlan virágokként keresetlenül fűződtek össze koszorukká az oltárok körül. Az első ezek közül, ha sorszámonknak itt helyük van, a családi tűzhely, az az első oltár, melynél árja ősnép családfejei a család javára kérelték az Istenség különböző megnyilatkozásait. Az elhunyt sokkal többet tett annál, a mit az árja népek első papjai tettek. Istent segítségül hívva cselekedte családjá javát szellemileg s anyagilag, vallásilag, erkölcsileg s gazdaságilag. Az árja őskor első papja, a család fő, a szikrázó tű lángjaira s a tűz felfedezése előtt a kezdetleges életmód az embernek legbecsesebb természetesei zsenyéire bizta óhajításait. Báró Kemény Béla nem késétt családjá érdekében jól kigondolt tervei életbeléptetéseivel; virulásnak indult körülötte minden hegy és völgy. Kopár hegyek fásítottak vagy szőlősítették meg általa, a vadon csergező patakot kellően mederbe szorította, a vízfelesleget rétek öntözésére fordította, némely a talajnak s éghajlatnak megfelelő természetst honosított meg birtokaiban. — De ez nem az, a mire az elhunyt a fősulyt fektette, ez szemében csak eszköz volt a főcélra, a mely szívének kiválasztottja szeretett felesége s két gyermeke boldogításában állott. Mi boldogít inkább, mint a szeretet! De a szeretetnek határtalannak kell lenni, azt az önzés s a melléktekintetek nem határolhatják soha és semmiben. — Ilyen volt az ő szeretete, minden követ gondosan eltávolított oly hőn és hiven szeretett neje életútjáról s a kövek helyébe virágokat szórt. Hogy lesz ezentúl? Isten el nem hagyja fiait s leányait, s ha ezek hozzá fordulnak teljes bizalommal, feléjük siet s elhozza az egyedüli vigasztalást.

Az Istenben boldogult gyermekei iránti szeretete oly bő forrás volt, hogy abból kiapadhatlanul áradt rájuk a különféle jóknak java. A nagy titka, hogy a gyermek szüleitől csak jót és szépet halljon s hogy cselekedeteikben csak üdvös példát szemléljen. Ilyen neveltetésben részesítette gyermekeit s jövőjükről minden tekintetben jó előre gondoskodott. Testvéreit is gyöngéden szeretni meg nem szünt szíve végső dobbanásáig. — A második oltár vagy mondjuk inkább elsőnek, mert hiszen ez a legmagasztosabb, a vallás oltára. Az elhunyt Istenben hitt, Istenben helyezte reménységét, egyháza hitcikkeit buzgón vallotta, azok szerint tett s egyháza érdekében kész volt az áldozatra s a tőle megkívántatott szolgálatra. Mint egyházmegegyének főgondnoka, annak minden temploma és iskolája iránt melegen érdeklődött, saját egyházközségét különösképen szíven viselte, az egyházker. gyűlésekről soha el nem maradt. Egyháziában élt, gondolkodott, de nem a szenteskedők módjára, hanem élvezve az élet való örömeit hálatelt szívvvel érettük Istenhez. A nyájas baráti társalgás közt, de leginkább a meghitt családi körben nyílt meg nemes szíve az élet örömeinek; a jó zenében nagy gyönyörűségét találta, otthonában mindig munkás volt, úton figyelmező, minden iránt érdeklődő. A harmadik oltár, a mely körül kora fiatal éveitől fogva mindazon áldozatokat meghozta, melyeket állása, családi hagyományai s leginkább szívének érzései tőle megkívántak, a haza oltára. Igen helyesen úgy vélekedett, hogy a haza iránti kötelességeit, kiki leginkább ott teljesítheti, a hova sorsa helyezte, tehát nálunk Magyarországon azon megyében, a hol él. Legyen föld-birtokos az illető, legyen hivatalnok, vagy mind a kettő, legyen lelkes, legyen tanító, bármily állást foglaljon el, községe s megyéje iránt sok leróvándó kötelessége van, a melyeket ha teljesít, több hasznot hoz a hazának, mintha hol itt, hol ott tünnek fel s beszélgetne magáról, a nélkül, hogy hazája javát bármiben és bármivel is előmozdítaná. B. Kemény Béla, a megyei érdekek előmozdításában fáradhatatlan volt, akárhányszor magánérdekei feláldozásával, hátrátételével. Serényen működött a közjóra, de zaj nélkül, csendben és szerényen s a szerénység az annyira munkás, tevékeny, születésére s gondolkozásmódjára nézve előkelő férfit, a milyen ő volt, mint ritka ékszer, még jobban kiemelte. — A negyedik oltár melyen áldozott az

elhunyt, az emberiség oltára volt. A földi vagyonnal dúsan bíró, nagy hatalommal, nagy lángésszel megáldott egyén, így p. o. a felfedező, sokat, nagyon sokat tehetnek az emberiségért, de mit tehetnek a többiek ennek céljaira? Mindenki járulhat ezen oltárhoz, habár szerény mértékben is, kibén emberszeretet van, ki nemcsak az ismerőst, de az ismeretlen is érdeklődésével megajándékozta, segélyével támogatja, szavával megvigasztalja, ki az Istenben való testvériség magasztos gondolatához föl-emelkedni tud, ki az idegen nemzetiségűben, más vallásfelekezetűben, az ismeretlenben is embertársát látja, a kit nem idegenen fogad s magától eltaszit, de a lehetőség szerint támogat, megsegít. Báró Kemény Béla könyörületos volt s felvilágosult s épp ezért az emberiség oltárán lobogó áldozathoz meghozta a tőle telhető részadózatot.

Ishanyatlak a nap s az emberi lét földi maradványai fölé sirok borulnak, a melyek felett nemcsak a kegyelet ültette fák és virágok diszlenek, nemcsak az emléke mutat fel majdan elhangzó neveket, hanem a valóban jók emlékei hagymányszerűen és a család szellemi hagyatékába belevegyülve élnek itt már a földön is az el nem muló életet, megnevezve hosszasan sűrű könyvek közt előbb, kegyeletesen utóbb, majd névtelenül, már nem mint példák, hanem mint szellemi hajlandóságok és hatályok. — Báró Kemény Béla ezen valóban jók közé tartozott.

Dr. gr. Kun Géza.

Különfélék.

Lapunk mai száma részint a közbeesett ünnepek, részint a szerkesztőnek az Emke közgyűlésen való részvétele miatt egy kis késedelmet szenvedett. Szives elnézést kérünk, mert bizony egymagunknak nagyon sok kijut a munkából.

Egy nagy veszteség. Röviden mondjuk mi az: *Menyhárt András az udvarhelyi egyh. megye esperese lemondott esperesi állásáról.* Lemondott visszavonhatatlanul s hiába való volt legjobb barátjai s tisztelői egész seregének kérése, szándékától el nem állott. Bármennyire fájlaljuk, megértjük s elhatározását méltányolni tudjuk. Ő is pár hét előtt „fél-ember“ lett, mikor nemcsak a legjobb feleséget, de benne a legderekabb munkatársat is eltemette. Tudtuk már akkor, hogy annak a temetésnek nyomába jön e lemondás, mert Menyhárt András csak olyanra vállalkozik, a mit jól végezhet, a maga ítélete szerint. S ez nála mindig magasabb mérték volt, mint a világé. Nehéz körülmények közt vezette gyönyörű egyh. megyéje ügyeit, de példás rendben. Azt mondják szerencsés kezű ember volt, mindig sikerült neki minden, a mihez fogott. Nős, mi ezt nem a véletlen szerencsének tulajdonítjuk, hanem az ő egész egyénisége kifolyásának. Szerető sziv és erős kéz; meggondoltság de gyors elhatározás; körültekintő tapintat, de ki tartás a megkezdett uton; igénytelenség személyére nézve, de megalkuvást nem ismerő önértzet hivatalos állásában, a bajok helyes felismerése s a legritkább prudentiával való szeretet teljes orvoslása: ezek tün-tették ki kormányzását. Mert haragudni soh' sem tudott s a gyűlölet előtte ismeretlen volt, de mindig kész a bocsánatra: ez tette jó szívet, ritka kedves modorát olyan hatalommá, a mely lefegyverzett mindenkit. Ezekben volt sikereinek titka. Egyházmegegye — mint halljuk — lépéseket tett érdemei méltó elismerésének kifejezése iránt, az esperes helyettesítését pedig a főjegyző íj. *Péter* Károly sófalvi lelkes vette át. míg a rendes esperes-választás megejtetik. A lelépett esperesnek bucsuzóul mi is azt kívánjuk, hogy életét nyujtsa Isten hosszúra, hogy bölcs tanácsával jövőre is szolgálhassa egyházmegegyét.

Az E. M. K. E. közgyűlése. E lapokon is illő megemlékeznünk az Emke közgyűléséről, melynek munkaköre hazarészünkben sok tekintetben összevág egyházunkéval. Ez évi, XIX. rendes közgyűlését

Nagyenyeden, a mi ősi várunkban tartotta e hó 2-án. A hazafias lelkes város impozáns fogadtatásban részesítette a kultur egyesületet. A vasuti állomásonál Zeyk Dániel főispán megyei Emke elnök, a városban felállított diszkapunál pedig Varró László polgármester üdvözölte a központi elnökséget, melynek nevében Bély Ákos gr. elnök köszönte meg a szíves fogadtatást. Közgyűlés előtt az 1849. január 8-án, az oláh hordák által lemészárolt magyar vértanúk sírját koszoruzta meg az Emke dr. Márki Sándor egyet. tanár gyönyörű, kiengesztelődést hirdető beszéde kíséretében. A közgyűlés nagy érdeklődés mellett a vármegyeház dísztermében folyt le. Bély elnök nagyobb szabású megnyitót tartott, melyből megtudtuk hogy az Emke erdélyi kulturánk fejlesztésére évi 150 ezer koronát áldoz, majdnem erején felül. Az áldozatok folynak ugyan a közöltárra, de a munka a külső tagok részéről új eleyenséget kíván. — Majd gr. Kuun Géza v. b. t. t. tartotta meg mély tudomány nagy hatást keltett felolvasását „Fajunk lebediai és etelközi művelődéséről“. Az erős nemzeti öntudatot ébresztő tanulmány sok ezer példányban ki fog nyomattatni és a tagoknak, közintézeteknek stb. megküldetni. Az évi és pénztári jelentések tudomásul vétele után Nagy Károly theol. tanár, Emke jegyző határozati javaslatát fogadta el a közgyűlés, mely szerint az iskola-építési segélyek megkezdésével nem korlátozza az eddig megindított irányu akcióit s törzsvagyonát semmi irányban le nem köti, hogy szabad keze maradjon a jövő szükségek kielégítésére nézve is. A közgyűlést fényes bankett fejezte be, mely után mivel a zápor miatt a temetőbe kimenni nem lehetett, az Emke koszoruját a városháza dísztermében adta át a polgármesternek Nagy Károly theol. tanár, nagy hatású beszéd kíséretében, hogy azt az Emke egyik legnagyobb alapítója sírjára helyezze. — Innen a közgyűlés egy nagy küldöttsége Szászvárosra utazott, hol másnap fényes ünnepség keretében felavattatott a Kuun-kollegium ifjuságának zászlója s lelepleztetett az az emléktábla, mely az Emke fejedelmi alapítójának, gróf Kuun Kocsárdnak lakházát jelöli meg. Ez ünnepélyen a zászlóavatási beszédet Csűrös Pál tanár, az imát Tankó Béla, a táblaleleplezési beszédet Simon Ferencz igazgató tartotta. Így folyt le a két napi szép ünnepélyes közgyűlés, mely bizonyára új munkára lelkesíti magyar társadalmunkat, veszélyeztetett fajunk védelmében. Isten áldása legyen a munkán!

Tanáraink, lelkészeink szíves figyelmébe ajánljuk a következő *Pályázati hirdetőment*: A kolozsvári m. kir. gazdasági tanintézet igazgatósága 1903—1904. tanévben betöltendő 9 állami alapítványi ösztöndíjas (ingyenes) helyre 410—1903. szám alatt pályázatot hirdet. Ezek a helyek a tanintézetbe belépő 15-ös éves hallgatóknak vannak első sorban fenntartva és azokat az alapítvány értelmében kizárólag csak az erdélyrészi megyékben (a tulajdonképeni erdélyi megyékben és a volt „kapcsolt részekben,“ azaz a volt Kraszna-, Közép-Szolnok- és Zarándmegyékben és Kővárvidéken) született, iskolai tanulmányaikat jó sikerrel végzett, vagyonatlan ifjak nyerhetik el. Az ösztöndíj áll: teljes élelmi ellátásból és lakásból, a tanintézeti konviktusban fűtéssel és világítással, ágynemükkel és ezek mosatásával és betegség esetén ingyenes gyógykezelésből. A bélyegmentes folyamodványhoz melléklendő: 1. Iskolai bizonyítvány legalább 6 gymnasiumi, reáliskolai, vagy polgári iskolai osztályról, vagy a kereskedelmi iskola (akadémia) végbizonyítványa. A kik több osztályt végeztek, vagy érettségi vizsgát tettek, előnyben részesülnek. A polgári iskolai bizonyítvány csak abban az esetben vétetik tekintetbe, ha valamennyi tantárgyból legalább „jó“ osztályzatú. 2. Keresztelő levél a születési hely s betöltött 16 éves kor igazolására. 3. Szegénységi bizonyítvány (melyet a főszolgabíró, illetőleg városban a rendőrkapitány kell láttamozzon). 4. Orvosi bizonyítvány az egészséges, ép testalkatú és a himlő ellen való védőtás igazolására. 5. Szülői vagy gyámi nyilatkozat arról, hogy a folyamodó részére a szükséges és az

eiső félévben körülbelül 90 koronára menő összes díjakat lefizetik és a folyamodó egyéb szükségleteiről (taneszközökről, ruházatról, szükség esetén tüzoltó zubbonyról) kellőleg gondoskodnak. A folyamodványban felsorolandók még: a folyamodó illetőségi helye, szüleinek állása, tartózkodási hely, testvéreinek száma és kora, továbbá: hogy árva-e vagy nem. A folyamodványokat a földmívelésügyi m. kir. Miniszter ur önmagmáltóságához czimezve f. év július hó 15-ig a m. kir. gazdasági tanintézet igazgatóságához — Kolozsvár — kell benyújtani. A tanintézetbe fölveendő hallgatók beiratkozási ideje október 1-től 8-áig tart. A tanintézeti „Értesítőt“ megküldi az igazgatóság. Kolozsvár, 1903. május hó 30. Dr. Szentkirályi Ákos. — Most a mikor annyiszor hangoztatjuk, hogy ifjuságunk figyelmét a gyakorlati pályák felé kell terelni, ime a jó alkalom. Sok szegény fiu lehet, ki különben tudomást sem szerezhet arról, hogy itt kedvező életpályára nyílik kilátása. Azért kérjük tanárainkat, lelkésztársainkat, a kiket alkalmasoknak ítélnék, hívják fel figyelmüket a pályázati hirdetőmentyre.

Révay Pál

a sepsiszentgyörgyi ev. ref. egyház lelképásztora, a sepsi egyházmegye Egyházi Értekezletének, a sepsiszentgyörgyi Ref. Egyházi Társaságnak egyházi elnöke, a háromszékmezei árvafüszerezetháznak, a sepsiszentgyörgyi áll. iskolák gondnoknokságának, a Székely Nemzeti Muzeum felügyelő-bizottságának, Háromszék vármegye közigazgatási bizottságának, a sepsiszentgyörgyi városi képviselőtestületnek sat. sat. tagja életének 63-ik, özvegységének 3-ik évében hosszú, de nagy lélekkel türt szenvedés után mult hó 28-án d. u. 4 órakor megszűnt élni. — Tudtuk, hogy e hir nem várat soká magára, mióta értesültünk, hogy ugy husvét táján szélhűdés érte. Mégis, mikor a gyászszegélyes lapot vet-tük, lelkünk mélyéig érintett a szomorú hir. Hiszen nem is annyira az évek sulya alatt roppant össze az egykor s egészen a legutóbbi időkhig deli termet, áthléta férfiu. — Inkább a szíve fájdalma terítette sirba. Mióta kedves nejét eltemette, csak „fél-ember“-nek mondta magát. Nem bírta a magányt. Búja párja után vitte s vele egyházkerületünk egyik legnemesebb alakja, közügyeinknek mindig előkelő bajnoka s mindenki által szeretett papja hunyt el. „Pali bácsi“-nak hívtuk; ezt kívánta. Nem szerette a „Nagytitestületü“ czimzést. Barátja akart lenni mindenikünknek s szíve szerint az is volt igazán. Egykor első rangu szerepet vitt egyházi közéletünkben, mint az erdővidéki egyh. megye főjegyzője. Előkelő szerepét megtartotta azután is, hogy a közbizalom elhunyt testvére, Lajos örökébe a sepsiszentgyörgyi ref. egyház papjává hívta el. Itt azonban már saját egyháza ügyei vették igénybe különösen s a vármegyei élet. Azóta egyházi közügyeinkben inkább bölcs tanácsával, mint agitációjával vett részt. Kerületi közgyűléseinknek buzgó tagja s a sepsii egyházmegyeének tanácsbírája volt végig. — Minden nemes, humánus és nemzeti ügy buzgó katonájának vallhatta őt, mint számanélküli egyleti tagsága bizonyítja. — Földi javakat nem keresett, ingyen szolgált mindenütt, hol nemzeti ügyről volt szó. Bizonyára vagyont sem hagyott, de annál szebb és tisztelt emlékezetet maga után. Boldog házas élete gyermekekkel nem volt megáldva. De azért volt családja. Tágasabb körü is, melyben minden tisztelőjének hely jutott. Szűkebb körü is, melyet három rokon nevelt leánya alkotott. Koporsója mellett, melyet egész gyűlekezete s a helyi közélet kiválóságai mély fájdalommal és részvétellel vettek körül, mi lelkünk szerint teszünk bizonyosságot, hogy egy jó, egy nemes ember pihen benne, ki „Krisztusnak jó vitéze“ vala, ugyis, mint az evangélium ékes szavu hirdetője, ugyis, mint érületében és cselekedeteiben igaz református keresztyén. Meghajtjuk koporsója előtt zászlónkat az igaz embernek, kinek emlékezete mindig áldott leszen! — Reméljük lesz ember, ki élet- és jellemrajzát megfesti lapunknak, hogy tanuljon belőle, leikesejdk rajta a jelen, a későbbi nemzedék is. Nyugodjék csendesen!

Hálás köszönet. Oláh-Ujfalusi új templomunk szószéke lefedésére Alsó-Árpási Baróti Sándorné Kövér Vilma állomásfőnökné öngyászága egy persa szövetből liliumokkal kivartt világoszöld bélelt monogrammos takarót ajándékozott, 60 korona értékben. — Ez adomány mint láthatatlan kéz érintése jött, jó ember szívének jó kincséből hozta. Templomunk fölszentelésére szánta volt, de tovább késni vele nem akart s így husvétra tétetett helyére. Fogadja hálás köszönetünket! — Bogdán József, ref. lelkész.

Hivatalos rész.

2427—1903.

KÖRLEVÉL

mindenik kollégium Méltóságos t. Elöljáróságához.

Az egyetemes ev. ref. konvent 38—1901. jkvi szám alatt kelt határozatával életbe léptetett gymnásiumi tanterv alkalmazása tekintetében egy teljes évi tapasztalat áll rendelkezésünkre, melyet igazgatótanácsunk számba venni és a netalán mutakozó hiányok, vagy nehézségek orvoslására felhasználni kíván.

Felhívjuk tehát a mlgos t. Elöljáróságot, hogy intézkedéseiről s azok eredményeiről a folyó iskolai év bevége után legfőlebb 14 nap alatt részletes jelentést tenni méltóztassék:

A) Az igazg.-tanács 3606—1901. sz. rendeletére vonatkozólag

1. a tanterv fokozatos életbeléptetésének beosztása, eddigi eredményei általában, s a vallástanítás tanterve és az alkalmazott tankönyvek részletesen,

2. az énektanítás módszere és eredményei, különös tekintettel a tantervhez fűzött utasításban és kiegészítő megjegyzésekben megnyilatkozó rendeltetésre,

3. a kiegészítő megjegyzéseknek a tanulók terhei könnyítésére vonatkozó részét illetőleg minő intézkedéseket tett a mlgos t. Elöljáróság és a tanári kar, miképpen ellenőrizte a házi munkásság időtartamát és minő tapasztalatokat szerzett,

4. az olvasmányok, házi írásbeli munkák, az önképzés irányítása tekintetében tett intézkedések és eredményeik.

5. minden osztályban, minden tantárgyból mikor kezdették meg az általános ismétléseket?

6. a jelentéshez csatolandók módszeres és szaktanácskoszások jegyzőkönyvi kivonatai (Rsz. 42. 44. §§.).

B) Az igazg.-tanács 1885—1902. sz. rendeletére vonatkozólag

1. milyen módon tartattak a vasárnapi iskolai istentiszteletek,

2. a rendelet 7 pontja értelmében az érettebb ifjuság számára tartott iskolai istentiszteleteknek milyen nevelési eredményeik mutakoztak? Észrevehető-e az ifjuság fokozott érdeklődése,

3. a hétköznapi könyörgések miképen s milyen háttal tartattak meg?

Kolozsvárt, 1903. május hó 28-án.

Dr. Bartók,
elnök.

Dr. Sárkány,
tanügyi előadó.

Sz. 2121—903.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

A Nagy Péter féle konfirmációi kisebb káté átdolgozására vonatkozó és 5231—902. igazgatótanácsai szám alatt kiadott pályázat lejárati határideje 1908. évi szeptember hó 1-ig halasztatott el.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsától Kolozsvárt. 1903. május hó 25-én.

Dr. Bartók,
elnök.

Dr. Sárkány,
tanügyi előadó.

Sz. 752—1904.

MEGHIVÓ.

A küüllői ev. ref. egyházmegye egyházi értekezlete évi rendes nagy gyűlését Erzsébetvároson, folyó évi június hó 11-én d. e. 9 órákor kezdve, tartja meg, melyre czimzettet tisztelettel meghívjuk.

Tárgysorozat: 1. Istentisztelet az ev. ref. templomban. Imá, mond Nagy Domokos esperes, egyházi beszédet tart dr. Kecskeméthy István kolozsvári ev. ref. theologiai tanár. 2. Elnöki megnyitó. 3. Titkári jelentés. 4. Felolvas Sámuel Aladár balavásári ev. ref. lelkész. 5. Egyházi ének. 6. Szaval Hegyi Károly dicsőszentmártoni ev. ref. lelkész. 7. Az egyházi élet időszerű kérdéseiről eszmecsere, esetleges indítványok előterjesztése. 8. A jövő évi nagygyűlés helyének és idejének meghatározása.

Kelt Dicsőszentmártonban, 1903. május 23-án.

K. Nagy Pál,
világi elnök.

Nagy Domokos,
esperes, egyházi elnök.

Nyomatott az „Ellenzék“ könyvnyomdájában Kolozsvárt.

KÖRLEVÉL

az udvarhelyi egyházmegye tiszt. lelkészeihez.

Egyházmegyénk nt. esperese állásáról lemondván, az esperesi teendőket ideiglenesen én fogom végezni. Felkérem azért tiszt. lelkésztársaimat, hogy az esperesi hivatalhoz intézendő leveleket sziveskedjenek hozzám küldeni. A jul. 1-én esedékes központi járulékokról szóló nyugták haladéktalanul betérjesztendők.

Alsósófalva, 1903. május 30.

Ifj. Péter Károly,
e. m. főjegyző, esp. helyettes.

655.—1903.

MEGHIVÓ.

A görgényi ev. ref. egyházmegyei dalárdának Szászrégenben 1903. június 25-én (Csütörtök) az egyházmegye tanácsstermében d. e. fél 12 órákor közgyűlése lesz, melyre a rendes, pártfogó és alapító tagokat tisztelettel meghívom. Tárgy: Feloszlás s alapszabályszerű intézkedés az egylet vagyona felett. Ugyaneznap d. e. 9 órától fél 12-ig rendes havi egyházmegyei tanácsülés, melyre a tagokat szintén ez uton van szerencsém tisztelettel meghívni. Gernyeszeg. 1903. május 28.

Csekme Ferencz
esperes elnök.

Felhívás.

Valamennyi egyházmegyei „Egyházi-Értekezlet“ Nt. elnökségéhez.

Tisztelettel kérjük a Nt. elnökségeket, hogy miután a kerületi értekezleti tagok névsorát össze kell állítanunk, hogy a közgyűlésnek arról jelentést tehessünk és az Évkönyvben is kinyomathassuk, a vezetése alatt álló egyházmegyei értekezleti tagok névsorát Zsigmond Ferencz pénztárnok aa.-hoz (Kolozsvár, Farkasutcza) mihamarább, de legkésőbb június 10-ig beküldeni sziveskedjenek. Egyben kérjük a tagdíjak beküldését is, hogy a számadások elkészíthetők legyenek.

Kolozsvár, 1903. május 10.

Deési Gyula,
e. elnök.

Zsigmond Ferencz,
pénztáros.

Felhívás

valamennyi egyházmegyei „Egyházi Értekezlet“ Nt. Elnökségéhez.

Közelekvén az egyházkerületi „Egyházi Értekezlet“ közgyűlése, mely ez év július 1. és 2-én Tordán fog megtartatni: tisztelettel kérjük az egyházmegyei Értekezletek Nt. Elnökségeit, hogy a vezetésük alatt álló egyházmegyei Értekezletek ez évi működéséről a részletes jelentést alólirotthoz június hó 15-éig beküldeni sziveskedjenek, hogy az összefoglaló titkári jelentés az egész egyházkerületre kiterjedőleg elkészíthető legyen. — A mely városi gyűlekezletben önálló munka folyt, annak lelkészeit kérjük, ily jelentés beküldésére, hogy jelentésünk lehetőleg teljes lehessen.

Kolozsvárt, 1903. május hó 25-én.

Nagy Károly,
egyh. titkár.

Szerkesztői üzenet.

I. L. Kovászna. A jelentést vettem; elnöki megnyitót nem. Az elsőt felhasználom az egyh. ker. rtekezlet közgyűlésén teendő titkári jelentésben. De külön s egész terjedelmében a lapban leközölni nem lehet, mert a 16 egyházmegyéből mindeniket közölni lehetetlen, pedig mások is igényt formálnának rá, ha ez közreadatnék. Egy tudósítást azonban a gyűlés lefolyásáról szivesen vettem volna.

K. A. Sepsiszentgyörgy. Hogy még a „Pai bácsi“ temetéséről sem kapok egy tudósítást, igen sajnálom. Tegyen kérem róla. De lehetőleg hamar.

Erdélyi Protestáns Lap.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő. NAGY KÁROLY, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és magán előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.	Előfizetési ár: egész évre	12 kor
	félévre	6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Meghívás.

Az erdélyi evang. reform. egyházkerület „Egyházi-Értekezlete“

III. évi rendes közgyűlését

Torda városában, 1903. július 1-ső és 2-ik napjain tartja, melyet midőn az „Alapszabályok“ 11. §-a alapján ezennel közhírré teszünk, arra az Értekezlet alapító-, rendes- és pártolótagjait, valamint az érdeklődő n. é. közönséget tisztelettel meghívjuk.

Kolozsvárt, 1903. június 2-án.

Deési Gyula,
egyh. elnök.

Nagy Károly,
egyh. titkár.

Programm:

Első nap június 30-án, (kedden).

I. Utazás.

1. Június 30-án, délután 2 óra 27 perczkor az elnökség indulása Nagyenyedről, az 507. sz. személyvonattal, dr. *Bartók* György erdélyi ref. püspök, az Értekezlet egyházi védnöke vezetése alatt.

2. D. u. 3 óra 54 perczkor érkezés *Aranyos-Gyéresre*, hol üdvözlí az érkezőket *gróf Belhlen Bálint* egyházm. főgondnok, az enyedi egyházmegye nevében, *Bartha* Lajos ref. lelkész a gyéresi egyház nevében. Gyéresen csatlakoznak a Kolozsvár felől jövő vendégek. Fél 5 órakor kocsikon indulás Tordára.

3. Ar.-Polyánban az egyház nevében üdvözlét mond *Bertalan* József ref. lelkész.

4. Torda város határszélén fogadja a vendégeket dr. *Belegh* Miklós alispán, a vármegye nevében

5. Az aranyosi hidnál fogadja a vendégeket *Csongvai* Domokos h. polgármester, a város nevében

6. A város piaczn fogadja a vendégeket *Dulló* János rend. biz. elnök atordai evang. reform. egyházak nevében.

7. Elszállásolás.

8. Este 8 órakor fáklyászene az elnökség tiszteltére.

9. Ismerkedési estély a „Korona“ szálloda éttermében, étlap szerint.

Második nap július 1-én, (szerdán).

D. e. 8 órakor Igazgató-választmányi ülés.

II. Alkalmi istentisztelet az ótordai templomban.

1. Délelőtt fél 10 órakor gyülekezés Nagy Mózes lelkésznel.

2. Délelőtt $\frac{3}{4}$ 10 órakor bevonulás a templomba testületileg.

3. Gyülekezeti ének. (1 dicséret.)

4. Gyülekezeti ének. (XC. zsoltár.)

5. Alkalmi imát mond Füzi Sándor ótordai ref.

I. pap.

6. Közének. (XII. dicséret.)

7. Alkalmi egyházi beszédet tart: dr. *Bartók* György püspök.

8. Gyülekezeti ének. (CLXXII. dicséret.)

III. Diszülés a templomban.

1. Elnöki beszédet mond: dr. gróf *Kuun Géza* v. b. t. az Értekezlet világi elnöke.

2. Titkári jelentést olvas: *Nagy Károly* theol. tanár, az Értekezlet egyh. titkára.

3. Ünnepi felolvasást tart: *Jancsó* Sándor nagyenyedi pap „Torda és a reformáció“ czimmal.

4. Közös ének: „Isten áldd meg a magyart“.

IV. Tisztelgések.

1. Az egyházi értekezlet tisztelgése dr. gróf Kuun Géza v. b. t. t. világi elnökénél a szállásán.
2. Tisztelgések dr. Bartók György püspökénél a szállásán.

V. Közebéd.

1. D. u. fél 2 órakor közebéd a „Korona“ szálloda éttermében. Egy teríték ára 4 korona. Jegyek válthatók Füssy és Sztupjár papirkereskedésében.

VI. Tárgyaló ülés a város közgyűlési termében.

D. u. 5 órakor az értekezlet tárgyaló ülése Deési Gyula egyh. elnök vezetése mellett:

1. A titkári jelentés határozatot kívánó pontjai.
2. Pénztárnoki jelentés. Zsigmond Ferencz pénztárostól.
3. Kisebb előterjesztések.

Este 8 órakor műsoros estély a városi Vigadóban az Értekezlet népies kiadványai költségeinek fedezésére.

Harmadik nap, július 2-án (csütörtök.)

VII. Alkalmiistentisztelet az ujtordai templomban.

1. D. e. 3/4 órakor gyülekezés Egerházy Lajos lelkészénél.
2. D. e. 9 órakor bevonulás a templomba tesztületileg.
3. Invocatio. (II. dicséret.)
4. Gyülekezeti ének. (XCII. dicséret.)
5. Imát mond: Deési Gyula esperes, az Értekezlet egyh. elnöke.
6. Közének. (XIII. dicséret.)
7. Alkalmi egyházi beszédet mond: Kenessey Béla egyh. kerületi főjegyző, theol. ig. tanár.
8. Dr. Bartók György püspök beszédet intéz a gyülekezethez.
9. Közének: „Isten áldd meg a magyart“.

VIII. Tárgyaló ülés folytatása a templomban.

1. „Az ifjuság egyházi gondozásáról“. Felolvassa: Tárkányi György vallástanár.
2. Indítványok. (Alapszabályok 9. §-a értelmében.)
3. Tisztikar lemondása, új választások.
4. A közgyűlés bezárása.

IX Közebéd.

1. Déli 12 órakor társas ebéd az ujtordai olvasókör kertjében. Részvételi díj 2 kor.

Függelék:

A július 1-én este 8 órakor tartandó műsoros estély programja:

1. Énekel a „Tordai dalkör.“
2. Szaval: Tóvölgyi Margit, a kolozsvári nemzeti színház művésznője.
3. Hegedü solo, játssza: Király Béla h. bodoni ref. lelkész.
4. Költemények, felolvassa: Szabolcska Mihály temesvári ref. lelkész.
5. Nép dalok, Bánffy Gyurkától. Énekl: Zsigmond F.
6. Felolvas Eötvös Károly orsz. gyűl. képviselő.
7. Zongorán játszik Rosenfeld Aladár.
8. „Szent hamvak“ Gaál Ferencztől, énekl a „Tordai dalkör“.

Jegyárak: Páholy-jegy 14 kor. Földszinti belépő-jegy 2 kor. Karzati ülőhely 1—2 sor 1 k. 20 fill. A többi 2 kor. Karzati állóhely 40 fill.

Jegyek előre válthatók Füssy és Sztupjár papirkereskedésében.

Kedvezményes jegyek, elszállásolás, közebédek iránti megkeresések Nagy Mózes lelkészhez intézendők.

A Tordára közlekedő vonatok.

Tordáról indul:	Tordára érkezik:
Reggel 4:45 és 6:40	Reggel 6:02 és 7:55
D. e. 9:55	D. e. 11:12
D. u. 3:— és 5:40	D. u. 4:26 és 6:55.
Este 8:52	Este 10:48

Megállapította:

a tordai rendező-bizottság.

Az ev. ref. egyetemes konvent ülése.

Budapest, 1903. június 5.

A konventi tagok csekély kivétellel mindnyájan megjelentek. A mai tanácskozáson részt vettek a következők:

A dunamelléki egyházkerületből: Koncz Imre püspök helyettes, Baksay Sándor, Szilády Aron, Kovács Albert, dr. Darányi Ignác főgondnok, Cseh Ervin, dr. Nagy Dezső, dr. Vécsey Tamás.

A dunántúli egyházkerületből: Antal Gábor püspök, Czike Lajos, Veress Ede, Hegedüs Sándor főgondnok, Molnár Béla, dr. Segesdy Ferencz.

Az erdélyi egyházkerületből: dr. Bartók György püspök, Pokoly József, Kenessey Béla, Lénárt Béla póttag, báró Bánffy Dezső főgondnok, Simó Lajos, Mezey Albert, Váro Ferencz.

A tiszáninneni egyházkerületből: Kun Bertalan püsp., Fejes István, Radácsi György, Bernáth Elemér főgondnok helyettes, Meczer Béla, Dókus Ernő póttag.

A tiszántúli egyházkerületből: Kiss Aron püspök, Széll Kálmán, Zsigmond Sándor, Sass Béla, Dávidházy János póttag, gróf Degenfeld József főgondnok, gr. Tisza István, Dóczy Imre, György Endre, Borsós Jenő póttag.

A konvent ülést Kun Bertalan egyházi elnök imája vezette be. Ezután báró Bánffy Dezső világi elnök üdvözölve a jelenlevőket s megnyitja a tanácskozást.

Elhatározta a konvent, hogy néhai Körömendy Sándor és Mitrovics Gyula emlékét jegyzőkönyvében megörökíti, továbbá tudomásul veszi, hogy a dunántúli egyházi kerület Körömendy Sándor és Boné Géza helyét Veress Endre és dr. Segesdy Ferencz rendes tagokkal töltötte be. Tudomásul veszi, hogy Szász Károly dunamelléki püspök-helyetteseképpen Koncz Imre legidősebb esperes jelent meg.

A póttagok igazolása és a megjelentek számbavétele után a bíróság ülésére péntek délután öt óráját tűzik ki.

A konvent felhívja a kerületeket, hogy az 1904—6. évi konventi ciklus konventi tagjait válasszák meg s a választás eredményét a konvent elnökségének december végéig jelentsék be.

Kenessey Béla a közalapi végrehajtó-bizottság jelentését terjeszti be az 1902. évről, az 1903. évi költségvetésről s a segélykérvényekről. Jelentése folyamán kegyeletesen emlékezik meg Szabó Jánosról, a közalapi végrehajtó-bizottság elhunyt érdemes tagjáról, a kinek helyére Zsigmond Sándort választották meg. — Részletes jelentést terjeszt elő a közalap vagyoni állásáról s az 1903-ra tervezett költségvetésről.

Az 1902-ik évben a közalap összes bevétele 476.881 korona 66 fillér volt. Az összes kiadása 274.565 korona 63 fillért tett ki. Ebből tőkésítés 267.206 korona 8 fillér volt. A közalap vagyona 1902. december 31-ig a Jordán-alapítványval 2,850.510 kor. 16 fillérre rugott. Az 1903. évi költségvetésben tőkésítésre 65.196 korona 28 fillért, missióra 40.060 korona állandó és 7708 kor. egyszersmindenkori segélyt, lelkész-özvegy-, árva-gyámintézetre 26.078 korona 51 fillért, egyszersmindenkora segélyekre 20.010 koronát, (nagy segélyek 22 egyháznak 18.200 korona, kisebb segélyekre 1810 kor.) tőkesegélyekre 89.990 korona 39 fillért, egyházi tehercsökkentésre 14.000 korona tőkésítést vett fel a bizottság.

A közalap kinn maradt követelése 1901. december 31-én 36,147 korona 28 fillér, ebből az erdélyi egyházke-

letre 5878 korona 62 fillér (évi kirovásának 26 százaléka), tiszántúli kerületre 21.685 korona 42 fillér (34 százalék), tiszáninneni kerületre 400 korona 14 fillér (2 százalék), a dunamelléki egyházkerületre 6999 korona 48 fill (18 százalék), a dunántúli kerületre 1182 kor. 62 fill. (7 százalék) esik. Nagyobb segélyezéseket a következő egyházaknak ntalt ki a bizottság: 1200 kor. segélyeket kapnak: Etyek, Hodos, Gicze, Nyír-Abrány, Kun-Csorba és Bőő. — 1000 korona segélyt: Pusztá-Kerekegyháza, Martos, Lőrinczfalva, Komoró és Maros-Szt.-Benedek. 600 koronát: Szt.-Endre, Ekel, Nagy-Szaláncz, Bábony és Maksa. 500 koronát: Bata, Bana, Vargócz, Kis-Kolcs, Krakko és Erdőcsinád.

A konvent a költségetet elfogadja s a közalap vagyonát kezelő földhitelintézetnek a felmentvényt az 1902-ik évre megadja.

Kenessey jelentése további folyamán kéri a konventet, hogy új segélyforrásokról gondoskodják, mert a közalap azzal a csekély összeggel, melyet e célra fordíthat, nem képes segélyezési kötelességeinek eleget tenni.

Erre e tárgy felett hosszabb vita indult meg, melynek során a szomorú tény okát kutatva abhan állapodtak meg, hogy a kivetés és behajtás körül a szabályok szigorubban betartassanak s az eredményért az espereseket szorgalmazzák.

Kenessey Béla jelentést tesz a segélykérvényekről. A segélyalapról összesen kiutaltak 20.010 koronát.

A konvent elfogadta a bizottság jelentését.

Kenessey Béla még több kisebb ügyről tesz jelentést, a melyeket a konvent felszólalás nélkül elfogad. — Bejelenti, hogy a közalapot kezelő Földhitelintézet, tekintettel a humanitárius célra, lemondott a folyószámla oldalak után megállapított egynyolcad százalék kezelési jutalékról. A konvent köszönetét fejezte ki az intézetnek.

Báró Bánffy Dezso indítványozza, hogy a közalapítványi bizottságnak köszönet és elismerés fejeztessék ki munkásságáért.

A konvent éljenzéssel járul hozzá az indítványhoz.

Petri Elek a lelkési árva-gyámintézet végrehajtó bizottságának évi jelentését terjeszti be. — A konvent a jelentést elfogadja, a felmentvényt megadja s jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Petri Elek jelenti továbbá, hogy az árvák és özvegyek segélyezésére fordítandó összeg évről-évre emelkedik, míg a jövedelem már elérte a maximumot. A gyámintézet tehát reformra szorul. Legjobb lenne az árvák és özvegyek gyámintézetét egyesíteni a létesítendő lelkési gyám- és nyugdíjintézettel. Mindenesetre azonban kéri, hogy a konvent szavazzon meg négy évre újabb kétszáz ezer koronára segélyt, évi ötvenezer koronát kiutalványozva.

Hegedüs Sándor azt látja, hogy a hét esztendősi intézet közel áll a csődhöz. Ezért a végrehajtó-bizottságot nem lehet okolni, mert a bizottság már négy év előtt jelezte ez állapot bekövetkezését. Most már tovább ment a bizottság, bejelenti, hogy két év mulva beáll a katasztrófa. A mi a bizottság ajánlatát illeti, helyesnek találja, hogy az árvák és özvegyek gyámintézete az alakítandó lelkési nyugdíj- és gyámintézetbe olvasszassék. Annyi bizonyos, hogy a jelenlegi állapotok mellett az intézmény fenn nem állhat. Mindenesetre kéri az általán újabb megszavazását.

Antal Gábor rekriminációképen azt indítványozta volt, hogy a lelkészek egyenlően fizessenek be és így egyenlően kaphassák a jutalékokat, de fölemlíti, hogy ez intézet alakulásakor. Most újra ajánlja ezt. — Ma már az 1848. évi XX. törv.-czikk alapján a kormány kiegészíti a lelkészek fizetését s most már nem lenne akadály annak, hogy a lelkészek ezentúl egyenlően fizessék be a járulékaikat. Esetleg a kormányval lehetne megállapodásra jutni, hogy ez az összeg a kongruából levonható legyen.

A konvent a bizottság javaslatára a gyámintézet javára kétszáz ezer koronát, évenként kiutalendő ötvenezer korona részletben, megszavazza, megszavazza egyúttal a bizottság több kisebb előterjesztését is.

Dokus Ernő a kongrua-bizottság jelentését terjeszti be a káplántartási általányok tárgyában. — A konvent a jelentést tudomásul veszi.

Az egyetemes konvent központi épülete tárgyában kiküldött bizottság jelentését *Dokus* Ernő terjesztette elő. Az épület részére felajánlották a magyar gazdasszonyok árvaegyletének házát, ennek megszerzése azonban tetemes anyagi áldozatokat kívánt volna. Másik ajánlat a pesti

egyház ajánlata volt, mely szerint a pesti egyház építendő házában nyerjen helyet a konvent, a zsinat s a többi központi intézmény. Ennek az utóbbi ajánlatnak a megvalósulása azonban még mindig függőben van, a bizottság konkrét eredményt felmutatni nem tud.

A konvent a kérdés intézésével továbbra is a bizottságot bizza meg.

Váro Ferencz a tanügyi bizottság által végzett dolgokról referál. Előterjesztései alapján a konvent szorgalmazza az adattár és alapítványi törzskönyv hiányzó adatainak beküldését. Tudomásul veszi a játékdélutánok ügyéről szóló előterjesztést.

A nyugdíjtörvény revízióját illetőleg a dunántúli és dunamelléki egyházkerületek véleménye beérkezett. — A konvent kéri a vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy a törvény revíziójánál az egyetemes protestáns egyház véleményét vegye tekintetbe. Az állami tervezetet módosító indítványok közül legfontosabb az, mely szerint a nyugdíjintézet keretében az akadémiai rendes tanárok s a középiskolák ének- és zenetanárai is beleillesztessenek.

A tanári fizetési fokozatok ügyében mind az öt kerület a fokozatok eltörlése mellett nyilatkozott, ennek alapján a bizottság javasolja, hogy a konvent hívja fel a fentartó testületeket arra, hogy a fokozatok eltörlésével a tanári fizetéseket korpótlékok alapján szabályozza.

Gróf Tisza István: A javaslat érdemét elfogadja, legfeljebb azt látja kívánatosnak, hogy a fizetési törvényjavaslat törvényerőre emelkedése után intézkedjenek a fentartó testületek. Az állam tanerői fizetését oly mértékben emeli, hogy ezzel mi lépést nem tarthatunk. Vagy lemondunk arról, hogy tanerőink az államiakkal egyenlő díjazást nyerjenek, vagy államsegélyt kell kérnünk. Az elsőről szó nem lehet, annyira összeforrt a protestáns tanügy az egyházunk létevékeivel s a díjazásban való hátramaradás, tanügyünk színvonalának rohamos sülyedésével járna. Marad a második, az állami segélykérés. Ez sürgősen megvalósítandó feladat. Az állam tisztviselői fizetésének rendezésével óriási terhet vesz nyakába, mely féltő, hogy megbillenti az állam vagyoni mérlegét s akkor az állam lehetőleg el fog odázni magától minden újabb olyan feladat-teljesítést, mely újabb teherrel járna. Megtoldja a bizottság indítványát azzal, hogy a kormányhoz indokolt felterjesztésben, a képviselőházhoz pedig kérvényt intézve, hívják fel ezek figyelmét ennek a kérdésnek a fontosságára.

A konvent elfogadja a tanügyi bizottság javaslatát a *gróf Tisza* István által beadott indítvány hozzátoldásával.

Báró Bánffy Dezso indítványozza, hogy a konvent a sorrend megszakításával a konventi törvénytervezetre beérkezett kerületi vélemények tárgyalását kezdje meg. A kerületek legnagyobb része véleményét oly későn küldötte be, hogy ezen a konventen a javaslatokat tárgyalni nem lehet. Kérdés már most, mikor kívánják tárgyalni óhajtják-e, hogy a zsinat ez évben összehívassék-e, vagy sem? Kéri, hallgassák meg az előadói jelentést.

Zsigmond Sándor előadó javasolja a következő határozati javaslat elfogadását: A konvent a véleményeket általánosságban ismertető jelentést tudomásul veszi. Miután azonban a vélemények oly időben érkeztek be, hogy ezek alapján a tárgyalás alapját képező munka elkészíthető nem volt, megbizaa az elnököt, *gróf Degenfeld* Józsefet, *Darányi* Ignácot, *Hegedüs* Sándort, az öt előadót, hogy a vélemények alapján a tervezetet dolgozzák át, s munkájuk eredményét terjeszssék a még ez évben tartandó konvent elé.

A konvent az előadói javaslatot és *Hegedüs* Sándornak a zsinatot 1904-re elhalasztó indítványát elfogadja.

Ezután a konvent folytatólágon a tanügyi bizottság jelentését tárgyalja, melyet *Váro* Ferencz terjeszt be. Ennek során elvben kimondják a hazai kiadású tankönyvek gymnasiumi használatát. Tudomásul veszik egyes felekezeti iskolák államsegélyezésére vonatkozó előterjesztéseket.

A közigazgatási bizottság jelentése során új, egyöntetű halotti énekes-könyv szerkesztése tárgyában előterjesztés megy a zsinat elé.

Hosszabb eszmecsere *Good J. Jakab* hittudor Pensylvániában lakó ref. lelkész üdvözlő levelének felolvasása alkalmából keletkezett, melyet az a magyar ref. egyházhoz az észak-amerikai ref. egyház zsinata megbízásából küldött, átküldvén egyszersmind a Baltimoreban tartott zsinat jegyzőkönyvét, melyben a zsinat az amerikai magyar re-

formátusok állandó gondozása érdekében a magyarországi egyetemes egyházzal összeköttetésben óhajt lépni. A bizottság indítványozza, hogy ezt a felhívást örömmel fogadva, alakítson az egyetemes egyház egy öttagu bizottságot, mely az amerikai testvérek szervezését illetőleg tegyen jelentést.

Gróf *Degenfeld* József meltányolja az amerikai magyar reformátusok gondozásának kérdését. A mi összeköttetésünk azonban az Egyesült-Államokkal kényes természetű, a nemzetközi jog elbírálása alá esik. Azért kimondott szervezet formájában megalakítandó bizottság nem érné el a kívánatos eredményt. Sokkal jobb volna, ha a konventi elnökséget kérnők fel, hogy valamelyik egyházker. elnökség igénybevételeivel kísérvé figyelemmel az ottani ügyeket szükség esetén tegyen intézkedést. Ily értelemben tesz javaslatot.

Báró *Bánffy* Dezső véleménye is az, hogy idegen állami területről lévén szó, minden olyan intézkedés, mely formális szervezet jellegével bír, czélhoz nem vezetne.

Sass Béla, dr. *Bartók* György és többek felszólalása után, miután *Pokoly* József kifejti, hogy a bizottság indítványa s a gróf *Degenfeld* javaslata egymás mellett is megállhatnak, a konvent mind a két javaslatot elfogadva öt-tagu bizottságot küld ki az ügy tanulmányozására, megbízván egyúttal a konvent elnökségét, hogy a dunamelléki ev. ref. egyházker. elnökségének közvetítésével az ügyeket figyelemmel kísérvé. Arra az átiratra, melyet *Mathews* G. D. a presbyteriumi rendszert követő reform. egyházak szövetségének egyetemes titkára intézett az egyetemes egyházhoz, kimondja a konvent, hogy öttagu bizottságot küld ki, mely a szövetséggel való szerves érintkezés módozatait tanulmánytárgyává tegye, a szövetség jövő év júniusában tartandó 8-ik egyetemes nagygyűlésén képviselteti magát. — A kiküldendő bizottság ugyanaz, melyet az amerikai magyar egyházak ügyében kiküldöttek. Tagjai; György Endre elnöklele alatt *Pokoly* József előadó, *Balog* Ferencz, *Csiky* Lajos és *Szilassy* Aladár.

Molnár Béla a közjogi szakbizottság jelentését referálja.

A dunántuli egyházkerületnek az államsegély fölemelése, maximális adóterhünknek az ág. evangélikusokkal egyöntetű megállapítása tárgyában tett fölterjesztése a közösen eljáró bizottsághoz utasítatik. Ugyancsak ide utasítják a dunántuli egyházker. felterjesztését az 1848. évi XX. t.-cikk 3. §-a értelmében az állam által kielégítendő anyagi igényeink sorrendjének megállapítása s jogos érdekeink teljes mérvű kielégítése tárgyában, valamint a tiszántuli kerület feliratát az 1848. évi XX. t.-cikk életbelép- tetése tárgyában,

Radácsi György az egyetemes énekügyi bizottság jelentését terjesztette be. Az új énekes-könyv készen áll. Az énekek nagyrésztét *Fejes* István dolgozta át, rajta kívül *Baksay* Sándor, *Lévay* Lajos, *Pósa* Lajos, *Váró* Ferencz s még többen mások dolgoztak át zsolnárokat és dicséreteket. — A bizottság kéri a konventet, az énekes-könyvet abban az alakjában, a melyben a bizottság elkészítette, fogadja el s nyomassa ki.

Gróf *Degenfeld* József indítványára s többek hozzá- szólása után a konvent leküldi a munkálatot a kerületek- hez véleményezésre.

A konvent köszönetet szavaz *Fejes* Istvánnak, a a bizottság elnökének s a bizottság tagjainak az új énekes- könyv szerkesztése körül szerzett érdemeikért.

Szell Kálmán a tőke-segélyosztó bizottság jelentését terjesztette elő. Kimondották, hogy az idén rendelkezésre álló 803 koronát már most lekötik tőkesegélyezés céljaira azonban az idén nem folyósítják, csak a jövő esztendő- ben, ugyancsak erre a célra fordítható összeggel együtt.

Kenessey Béla a közalap végrehajtó bizottság jelen- tését terjeszti elő a közalap 1892—1902. évi működéséről. Kiemeli, hogy a közalap összegezve milyen nagy össze- get nyújtott egy-egy kerületnek s milyen nagy ered- ményeket ért el az országos lelkészárva- és nyugdíjintézet támogatásával. A lefolyt tíz esztendő alatt történt személy- változások után a bizottság munkásságát ismerteti. Az első tíz év főkönyve beszámol a közalap mérlegéről. — Összes bevétel négy millió koronán felül volt az évtized alatt. Részletezi a jelentés a járulékok, tőkekamat, állam- segély s alapítványokból eredő bevételeket. Segélyeket a lelkész-, árva-, özvegy-nyugdíjintézetnek, egyes lelkész- nek s gyülekezeteknek adott a közalap. Kéri; hogy a

végrehajtó-bizottság jelentése kinyomassék s mint a kon- vent jegyzőkönyvének külön lenyomatu melléklete lekül- dessék az egyházmegyéknek, illetőleg az egyházkerüle- teknek, hogy a járulékot fizető hivek lássák, mire fordí- tották filléreiket s alkalmuk legyen meggyőződni a közalap által végzett munka üdvös és fontos voltáról.

A konvent ebben az értelemben határozott s ugy a végrehajtó-bizottságnak, mint különösen a bizottság elő- adójának, *Kenessey* Bélának az adatok összeállítása körül való munkájáért jegyzőkönyvében köszönetét fejezi ki.

Kenessey Béla ezután a lelkészi nyugdíjintézetre beérkezett adatokról tesz jelentést. A szükséges adatok beérkeztek. Kérdést intéz az iránt, hogy az előkészítő- munkálatok a konvent egy régebbi határozatával egyér- telműleg, külön vagy a gyámintézetre vonatkozó adatok- kal együttesen foganatosítandók.

Sass Béla a következő határozati javaslatot nyújtja be: Mondja ki az egyetemes konvent, hogy azt a régebbi határozatát, mely a nyugdíjintézet előkészítő-munkálatait az országos nyugdíjintézetől függetlenül kívánta elvégez- tetni, mellőzi és utasítja az adóügyi albizottságot, hogy munkálkodása folyamán a lelkészi nyugdíjintézet és gyám- intézet egyesítését készítse elő, a számításokat egységesen eszközölje s küldje le véleményezés végett a kerületekhez.

A konvent *Sass* Béla határozati javaslatát elfogadta.

Iskola.

Értesítés. Az erdélyi ev. ref. egyházkerület internátussal kapcsolatos „Szeretetházába“ az 1903— 1904. tanévre felvétetnek: 1. az erdélyi ev. ref. egy- házkerületből ev. ref. lelkészek és gymn. tanárok 10 évet betöltött leány árvái, a félárva 100, az egész árvák 150 korona évi nyugdíj járulékok befizetésének kötelezettsége mellett; 2. ugyancsak az erdélyi ev. ref. egyházkerületből ev. ref. lelkészek és gymn. tanárok leányai 240 korona, s végül más szülők leányai az ország bármely részéből évi 400 korona teljes ellátási díjért.

Az árvák folyamodásához a gyám mellékelni tartozik: az árva keresztlevelét, iskolai, orvosi, újra- oltási bizonyítványait, a családi értesítőt s végül a szülők elhalálozási bizonyítványát; a fizető növen- dékek keresztlevelüket, orvosi és újraoltási bizonyít- ványukat. Az árvák kérvénye és mellékletei árva- ügyben bélyegmentesek. Az árvák folyamodásukat az illetékes esperesi hivatal után, a fizető növendé- kek közvetlenül a „Szeretetház intéző bizottságához“ czimezve, *Horváth* János igazgató kezéhez (*Ferencz* József-ut 55. szám) folyó évi augusztus hó 1-ig ad- hatják be.

Az intézetben alkalmazott okleveles tanítónő a zongorából, német- és francia nyelvből magán órá- kat ad. Zongora magán órák díja havonként 6 kor., francia nyelv 6 korona, német nyelv 4 korona. — A magán órák díja havonként, az ellátási díj negyed- évenként és pedig szeptember hó első felében, no- vember hó 15-ig, január hó 31-ig és április hó 15-ig előre fizetendő az intézet pénztárába.

A fent jelzett ellátási díjon felül orvosi gyógy- kezelési (gyógyszer nem) fölszerelési díj sat. egész tanévre 20 korona, mely összeg tanév elején előre egy összegben fizetendő.

Az árvák tartoznak magukkal hozni 6 inget, 2 lábravalót (bugyi), 2 hálókabátot, 2 téli, 2 nyári alszoknyát, 10 zsebkendőt, 4 pár harisnyát, 2 pár cipőt (1 pár uj legyen), 3 kötényt, 1 téli és 1 nyári kalapot, 1 őszi és 1 téli felöltőt, 2 rend nyári, 2 rend téli ruhát.

A fizető növendékek magukkal hozandó ruha, ágyneműi és egyéb tárgyai a következők: 6 ing, 4 lábravaló (bugyi), 3 hálókabát, 2 barchent és 3 szí- nes nyári alszoknya, 12 drb zsebkendő, 6 pár ha- risnya, 3 asztalkendő, 4 törülköző, 6 kötény, 2 po- hártörő, 2 portörő, 3 fejrevaló kendő, egy szenyas

ruhazsák. — Agynemű: 1. matrác (ágy nagysága 180—80), 1 párna, 1 paplan. A párnára és paplanra 3 huzat, 3 alsó lepedő, 2 pár czipő, 2 pár papucs, 1 napernyő, 1 esernyő, 1 téli nagy kendő, 1 téli felöltő és kalap, 1 nyári vagy tavaszi felöltő és kalap, 1 ünneplő szövet-ruha, 2 nyári mosó-ruha, 2 iskolai viselő szövet-ruha, 1—1 pár téli és nyári keztyű (a téli ruhaneműek a hűvös idő beálltával is küldhetők); fog-, haj-, ruha- és czipő-kefék; fogszappan vagy por és mosdó-szappan; 2 üveg-pohár, evőeszközök u. m. 1 kanál, 1 villa, 1 kés, 1 kávéskanál, melyek az illető monogrammjával legyenek ellátva. A ruhanemű és egyéb tárgy a tulajdonosnak egészen kiírt névvel legyen megjegyezve, és darabonként számozva. A jegyzés jegyzőintáival történjék.

Ezen tárgyak a belépésnél jegyzés szerint átvetetnek az intézetben.

Egyebekben felvilágosítással az intézet igazgatója készséggel szolgál, ha az illető megfelelő postabélyeget mellékel.

Kolozsvárt.

Horváth János,
igazgató.

TÁRCZA.

Emlékezés Kovásznai Kovács Sándorra.

(Az E. M. K. E. közgyűlése alkalmával tartotta Nagyenyeden Nagy Károly theol. tanár.)

E koszorúval az E. M. K. E. egyik legnagyobb, legnemesebb alapítója emlékezete iránt óhajtottuk leróni a kegyelet adóját, midőn sirját akartuk vele megkoszoruzni. A lezuhogott zápor megakadályozott abban, hogy testileg is sirjához zárandokolhassunk; de kérjük a Nsgs. Polgármester urat, tegye le az E. M. K. E. nevében *Kovásznai Kovács Sándor sirjára* ezt a mi koszorunkat, tolmácsolva azokat a gondolatokat és érzelmeket, melyeket az ő emlékezete megújításánál mindnyájan érzünk s melyeket én a következőkben vagyok bátor tolmácsolni.

Ott, az Isten szabad ege alatt azt akartam kérni a Szentkönyv alapján, hogy „oldozzuk le saruinkat, mert a hól állunk: szent hely“.

Lélekben ott állunk; megteszem felhívásomat

Magyar földön állunk, hazánk földjén állunk — és nekünk a magyar haza földje mindig szent. Ezredéves küzdelmünk szintere, ezer éves szenvedéseink talaja, jövő diadalmunknak fundamentuma: hogy ne volna szent?! Rögeit vérünk áztatta, halmái hős eleink csontjaiból nőttek, folyói könyeinktől áradtak, virágai honfi szívek érzelmeitől illatoznak: hogy ne volna szent?!

És temetőben állunk, s nekünk szent a temető. Kinek ne volna szent?! Porló szívek hamvai nyugosznak ott, szívek a melyeknek lángjától dobbant meg egykor a miénk, vagy a melyek egykor a mi szívünk lángjától fogtak tüzet. Porló szívek hamvaiban az életnek mennyi reménysége, vágya, küzdelme, törekvése, mennyi honszeretet, mennyi eszményi törekvés, mennyi önfeláldozás van eltemetve. Eltemetve?!... Nem; ott lebegnek ezek a temető felett, mint a teremtés hajnalán „az Ur lelke lebegett a vizek felett“, Isten képét mutatva, életet hirdetve a halálban is. Temetőben, porló szívek felett állva — szent helyen állunk.

Kétszeresen szent helyen ott, hol a porló szívnek csak egy szerelme volt: a hazának szerelme; hol a szív, mely mig dobogott, egyetlen lángtól égett csupán, hogy védje és emelje fáját és nemzetét: a Kovásznai Kovács Sándor sirján.

Még ifju gyermek koromban magam is láttam egy törpe, sovány, barna arczu embert, a mint napról-napra ősz magyar viseletben, lehajtott fővel, ábrándos szemekkel, mint a dolgozó méh gyorsan sietve igyekezett át a kishidon szerény kis hajléka felé. — Mintha gondolatait kergette volna, mintha saját magával vitatkozott volna mig gyorsan elhaladt, gyors járását követve kezének élénk gesztusával. Nem sokat törődtem vele sem én, sem a világ. Csak meghitt barátjainak szűk köre tudta róla, a mit oly gyönyörű halálakor elismert az egész nemzet, hogy ez egyszerű ember keblében párját ritkító nemes szív dobogott, mely méltán eszményképe kellene, hogy legyen minden magyarnak.

Uraim! Ha csak annyit mondanék, hogy Kovács Sándor az egykor minden számbavehető vagyon nélküli székely fiu egy hosszú, küzdelmes élet gyümölcsképpen 90 ezer koronát tett le az E. M. K. E. oltárára, hogy vele a hazafiság tüzét élessze, fáját emelje és a nemzetmentés fegyvereit kovácsolja: sokkal hivságosabb dolgot mondtam volna, mint a mennyit Kovács Sándor megdicsőült szelleme eltűr és sokkal kevesebbet, mint a mit ez a koszoru kifejezni akar.

Mert ez a koszoru nem az alapítvány nagy összegének szól, hanem annak a nagy léleknek, annak a lángoló szívnak, a melynek öröksége az Emke legnagyobb büszkesége s a mely a magyar faj életének és győzelmének kezesse.

Ábrándos lelkü gyermeknek neveznék manapság; de nekem úgy tetszik, hogy a mivel az ő lelke volt, azt nem ábrándoknak, hanem a prófétával „látások“-nak kell inkább neveznünk.

A „látás“ nem a pusztá, érzéki szemekkel való látást jelent. Látásai vannak annak, ki az ezerféle jelességek alatt, azokon túl, látja az egyetemes törvényt és rendet, az örökkévalóság vizeinek hullámvérését; ki a multban Isten vezetését, örök ítéletét, a jövőben Isten kezének ujjmutatását, küldetést, hivatást lát. Az önző vak; nincsenek látásai; sötétben botorkál egész életében. Az önzetlenség előtt azonban megnyílnak a mennyei látások. Lát családot, egyházat, hazát és nemzetet; a munkában hivatást, örömet; az életben célt, rendeltetést.

A mi Kovács Sándorunknak „látásai“ voltak. Mint ifjunak látása volt: a nemzet újjászületése, szabad nép a szabad hazában, fajunk független állami léte, szabad népek testvérisége. Mint férfinak látása volt egy nagy temetőről, hol könybe, vérbe fult egy egész nemzet s az ő nemzetének halottnak látszó tetemén orgiákat ült az ármány, lelketlen bosszúállásnak angyala. E képek közt születtek meg a hazafi látásai, a feltámadás mennyei látomásai s a sir felett az életre hívó angyalt erdélyi reformált egyházunkban Sionunkban látta. Fájtn neki — mint Közép-Szolnokmegyei hivataloskodása idején írja — ottani egyházainkban pusztulni látni a pásztor nélküli nyáját s látni fáját a különböző nemzetiségekbe olvadni fel. A nagy Wesselényi honában az ő gondolataival gálvánizálni a nemzetet, székely kitelepítésekre gondolt, de sem neve, sem szava, sem vagyona nem volt elég erős annak megindítására. Szerény számítása szerint is egy millió forint kellett volna annak megkezdésére, hogy az erdélyi magyar faj megmentessék és végvárai megerősítsenek.

Egy millió forint! Ábrándnak gondolták. Pedig „látás“ volt. Mert az ábrándban nincs, de a „látás“-ban meg van az erő a cselekvésre, valóság kezesse. És a 600 forintos hivatalnok elkezdte gyűjteni a krajczárt krajczárhoz, forintot forinthez s a mint krajczárjai gyűltek, úgy látta sokasodni a milliókat. S mikor a milliók kezdtek valóságra válni előbb csak az E. M. K. E. programjában, majd lassanként pénztárában is: Kovács Sándor is letette krajczárjait

az E. M. K. E. oltárára s megszámláltatván volt — 90 ezer korona.

Alapító-levelét aláírva kihullt a penna kezéből. Az Ur elbocsátotta az ő szolgáját, mert látták immár az ő szemei az ő idvezítésének napját. Mily felséges vég! A kinek az Ur életében „látások“-at adott, midőn itt azok valóra váltak, új világot nyitott fel előtte, hogy ne kelljen neki látások nélkül élnie, hanem lássa meg a véget, az örök dicsőség fényét!

Ennek a fajt szerető szívnek, ennek a hazája, nemzete sorsán csüngő, rajongó nagy léleknek annak a munkás kéznek, takarékos életnek sirjára való e koszoru. Nem az áldozat nagysága, hanem a gondolkodás fenköltsege, a lélek nemessége és erélyének minden akadályt legyőző ereje követeli itt a hódolatot, mit be kell mutatnunk sirjánál.

A példaszót, hogy „minden kezdet nehéz“ Jókai a magyar természethez alkalmazva így fordítja meg: „minden kezdet könnyű, hanem a végig kitaró folytatás nehéz“. Kovács Sándor azért oly nagy, mert ő ezt tette meg. Azért midőn e koszoru sirjára letélték, szeretném, hogy ezzel a gondolattal tétessék le, szeretném, hogy a ki ott megfordul ezzel a gondolattal termékenyíttessék meg, hogy a haza tőlünk nem egyszeri önfeláldozást vár csupán, hanem minden perczen, minden napon való kemény, verejtékes munkában való szolgálatot. Nem egyszer kívánja az életet, hanem egy egész életen keresztül az érette való munkát. Mert lemondani az életről a hazáért a lelkesedés egy pillanatában könnyebb, mint itt egy 70 esztendő életet át minden napon lemondani az élet hiu kedvteléseiről s a napi keresményt minden este oda rakni a haza oltárára. A lemondásnak, az önmegtágadásnak, az eszményi célokért küzdő keresztyén életnek oly nemes alakja áll itt előttünk, a milyent napjainkban — fájdalom — mind ritkábban láthatunk. Pedig sivár közéletünk s beteg társadalmunk gyógyirja is csak e keresztyén jellemben található fel. E sir bizonyosága mellett hirdetem s bár kiálthatnám oda az egész magyar társadalomnak oly erős szóval, hogy mindenki meghallhatná! hogy mindaddig míg e világi hiúságok oltárán áldozunk, míg a munkátlan kényelem-hajhászat lesz az ideálunk, míg magunkon túl magasabb célokat, a melynek szolgálatára szenteljük magunkat, nem látunk, míg a becsületes munka nemes-levelét nem keressük: addig nincs számunkra jobb jövő, sem egyeseknek, sem nemzetünknek.

Ebben a korban, hol sokkal inkább szóval, mint cselekedetekkel szolgáljuk hazánk fajunk és nemzetünk ügyét: ebben a korban Kovács Sándornak ércszobra kellene, hogy hirdesse, hogy a hazáért első sorban élni és dolgozni kell, küzdelemmel, lemondással, nélkülözéssel is, hogyha kell!

De nem; rosszul mondtam. Nem engedné meg holt tőkét csináljunk pénzből. Lelket gondolt, a lélek kitöltésének napján dolgozott, a mikor a Magyarok Istene kitölti az ő lelkét minden fiára és minden leányára, mikor az ő álmódott millióit millió magyar munkáskéz fillérei fogják összehozni.

Ezt munkálja az E. M. K. E. a Kovács Sándor alapítványával. Székely kitelepítést. Azt a fajt, azt a fajt, a melynek ő is gyermeke volt, a melynek hazais fajszeretete példás az egész világon, azt a fajt, mely helyesen vezetve, munkájával, lelkesedésével legyőz minden akadályt: azt a fajt állítani a végvárakra, az őrtornyokra. Székely iparosok kitelepítését a veszélyeztetett vidékekre.

Uraim! Ebben a szóban: „ipar“, a magyar nyelv azt sürítette össze, a mit iparkodásnak nevezünk. Az Emke ily iparkodó székely népet akar teremteni, telepíteni a Kovács Sándor szellemében, ideája szerint. És ezen ő gyermekeivel szemben a dicsőült alapítvány

tevő joggal követelheti meg annak a társadalomnak melynek javáért áldozott, minden tagjától, hogy az ő iparkodó becsületes iparosait megbecsülje, támogassa. A becsületes munka bére nem csak abban a pénzben van, a melylyel megfizetjük; hanem abban a megbecsülésben, melylyel munkása iránt tartozunk. Hogy a becsületes munkást a szellemi arisztokrácia is megbecsülje, hogy a kerges tenyeret testvéri meleg kézszerítésben részesítse: ezt a Kovács Sándor szelleme, ki nemcsak születésben, de tudományban, sőt vagyonban is előkelő helyet foglalt el a „nemes“-ek között, méltán megvárja tőlünk.

A munka becsülése nem annak nemén, s nem is eredményein fordul meg. Pál apostol a munka keresztyén értékét egyedül attól teszi függővé, hogy *minő hűséggel teljesítetik?*

Hivatásunk érzete s ebből folyó hűségünk a munkához, ez adja meg az ember becsét, ezen kell nyugodnia a társadalom részéről kijáró megbecsültetésnek, tisztességnek is. Sem születés, sem szerzett vagy öröklött vagyon nem adhat személyes becsét és értéket, hanem csak az a munka, melyet a közboldogulásra végezzünk.

E koszoru ennek a munkának, a tiédnek, — Idvezült lélek! és a tiedének van szánva hódolatul. Hervadhatatlan gyopár virágjával örök zöld levelek között hirdesse a magyar nemzet örökkön élő nagyságába vetett reménységünket, a közjóra irányzott mindennemű hűséges munka alapján.

Havasi gyopár hideg, zord ég alatt terem, de küzdelmei, harczi jutalmául ha megél, hervadhatatlan. Méltó jelképe a magyar kultúra munkájáé. Ez is, ha zord ég alatt, nehéz viszonyok közt is életfeltételeit kiküzdí s kifejleszti a magyar fajt érényeit: biztosítani fogja a magyar nemzet s haza örök életét.

Polgármester Ur! Tegye le e koszorut a Kovács Sándor alapítónk sirjára s mondja meg e nemes város polgárságának, hogy aki oly nemes és hűséges munkával szolgálja, hazánk, fajunk és nemzetünk ügyét, mint ő tevé, annak munkája, bármily csekély e földön, neve a jók emlékezetében, lelke a dicsőséges Uránál örökké él.

Ám e koszoru nemcsak Kovács Sándornak szól. Lelkünk s egyéniségünk azon hatásokat képződik, alakul, nő, a melyek alá a Gondviselés helyezte. E koszorunak szalagjai ott fognak lengeni a Bethlen-kollégium kupoláján, hirdelve, hogy él és munkál benne Bethlen Gábor szelleme, a bibliás-fejedelemé, kinek utódai, gyermekei ma is prófétai „látásokat“ látnak; tornyodról fognak lengeni te új diszbe öltözött öreg templomunk, bizonyoságot téve arról hogy az Isten igéje ma is és örökké az életnek ereje, a tökéletes keresztyén jellemnek, honfi érényeknek szülője, dajkája; lengenek e városház erkélyéről, a megyeház bástyafokáról, hirdelve, hogy e város, e megye polgársága ma is átnéz hegyeken, bérceken s a merre a szőke Maros hullámai hömpölyögnek, vele száll honszerelmük s keblére ölel minden magyar, „a kit e föld hord s egével betakar.“

S hadd egyesüljön a ti szavatok a magyar föld, a magyar haza anyai szózatává gyermekeihez. Varázsos hangján szóljon szelid biztatást itthon verejtékező munkás gyermekeihez a mezőn, a műhelyben, a hivatalszobában, hogy jobb napok derülnek reánk. De zugjon mint egy kétségbeesett anyai fájdalom azoknak fülébe, kik elszakadni készülnek az anyai kebeltől. A délkeleti Kárpátok fenyvesei hadd állítsák meg a vándort s a tenger morajlása figyelmeztesse, hogy idegen népek tengere nyeli el azt, ki elszakadt a hazai földtől, az édes anyai kebeltől!

Határainkon a fenyvesek kinyújtják karjaikat s ujjukkal a honi földre mutatnak vissza, mintha mon-

danák: itt vár a hódítás reátok, az ősi, elvesztett örökségnek visszaszerzése, a munka, a kultura fegyvereivel.

Mi halljuk e szót; az E. M. K. E. mint élő kiáltás ismétli mindenütt.

Halld meg én népem és kövesd a felhívást! Munkádat megáldja az Isten és a magyar haza!! Áldja. áldja áldja meg!!!

Nagy Károly
ref. theol. tanár,
Emke jegyző.

Különfélék.

Lelkészeiktatás. Czirmay Zoltán püspöki titkár, kit a kozárvári egyházközség hívei április hó 26-án egyhangulag lelkészüké választottak, a mult vasárnap, e hó 7-én tartotta beköszöntőjét egyházközségébe. A hívek, élükön br. Inczédi Ádám és gróf Teleki Domokos pátronusokkal, nagy szeretettel várták ifju lelkipásztorukat. A vasuti megállóhelyhez nemzeti színű lobogókkal vonultak ki, hol br. Inczédi Ádám tb. egyhközs. főgondnok adott kifejezést mindnyájuk örömeinek a fölött, hogy új lelkipásztorukat körükben láthatják. Lelkész a szives fogadtatásért köszönetet mondva, zászlók alatt egyenesen a templomba vonult a menet, hol már az egyházmegye nagyérdemű esperese és a templomot egészen megtöltő közönség várta az érkezőket. Az egyházmegye lelkészei közül jelen voltak Nagy József kéri lelkész, ehm. számvevő és Kozma Imre kaczkói körlelkész, mint az ehközségnek az üresedés ideje alatt buzgó administratora. A gyülekezet éneke után nt. Pap István esperes ur mondott megható beszédet, egyszerű közvetlenséggel, szívhez szólóan fejtegetvén benne a híveknek az anyaszentegyház és a lelkipásztor iránt tartozó köteleességeit. Majd az új lelkészhez fordulva, annak kifejezése mellett, hogy tőle az egyház építése érdekében sokat remél, lelkes szavakban szólította föl Krisztus példájának követésére, a nehéz, de gyönyörűsége iga fölvetelére. — Végül ájtatos imában kért áldást a gyülekezetre, annak minden rendű és rangu tagjára és az új lelkipásztor életére. Utánna Czirmay Zoltán lépett a szöszékre és tartotta meg a II. Kor. XII. 20. 21. versei alapján beköszöntő-beszédét, fejtegetvén benne azt, hogy miért kell félnie a gyülekezetnek akkor, mikor új lelkipásztort nyer, és viszont mi okozhat aggodalmat a lelkipásztornak is, midőn új állomását elfoglalja, s hogyan kell munkálkodnia együtt a gyülekezetnek és lelkipásztornak, hogy az Isten meg ne alázza a munkálkodó pásztor a hívek között. — Istentisztelet végeztével közgyűlés tartott az állami iskola tantermében, hol a szokásos hivatalos dolgok elintéztetvén, a patronusok indítványára elhatározta a közgyűlés, hogy a lelkész beköszöntő-beszédét egész terjedelmében jegyzőkönyvébe iktathatja és egy füzetben ki is adja, s a belőle befolyó tiszta jövedelmet a templom padozatának kijavítására fordítja. Egyben kimondotta azt is, hogy a lelkési lakot teljesen kijavíttatja, a konyhát szobává átalakítja s helyébe új konyhát építtet. Gyűlés után az új lelkész gróf Teleki Domokosnál tett látogatást, megköszönvén neki szives figyelmét, munkájában külön is támogatását kérte. Báró Inczédi Ádám főgondnok ezután nagy vendégszeretetről tanuskodó, ritka szivességgel látta el a beiktatáson megjelent lelkészeket gazdagon terített asztalánál, hol ezeken kívül jelen volt még a nemes báró számos rokona is, s szellemes pohárköszöntőkkel fűszerezve igazán kedvesen telt az idő a vonat indulásának idejéig, mikor az esperes, számvevő és az új lelkész hálás köszönettel vett bucsut a vendégszerető bárói csa-

ládól, utóbbi, hogy előbbi állomásán még hátra lévő kötelezettségeinek minél hamarabb eleget tévén, új állomására nemsokára végleg beköltöztek.

A „Bethlen-kör“-ből. A mult számban közölt beszámoló referációjában megemlékeztünk egy néhány, már régebben jelentkezett Bethlen-köri alapító-tagról; most azon szerencsés helyzetben vagyunk, hogy újabb neveket sorolhatunk föl s újabb buzgó és áldozatkész tagoknak mondhatunk köszönetet. Szives örömmel teszünk eleget e köteleességünknek s első sorban is hálás köszönetet mondunk báró Kemény Kálmánné sz. báró Bánffy Polyxéna és báró Bánffy Ilona öméltségáéknak, kik a főúri hölgyek képviselőjében foglalnak helyet alapító-tagjaink között; továbbá köszönetet mondunk Kiss Lajos felfalusi ref. lelkész urnak, ki nemcsak maga lépett be, de másokat is szives volt körünk számára megnyerni s 1 alapító, 5 pártfogó tagot szezni; ezek: Korondy János jogh. (Felfalu), Vadasdi Péter kir. közjegyző jel. (Szászrégen), Pap Lajos ref. lelk. (D.-Széplak), Dénes József ref. lelk. (M.-Bölkény), Kovács István ref. lelk. (Abafája) és Lénárt István (Magyaró), Ritoók Zsigmond nagyváradi kir. táblabíró egyházmegyei főgondnok. Midőn felsorolt tagjaink iránt hálás köszönetünknek adunk kifejezést, egyuttal kérjük egyházunk minden tehetősebb buzgó tagját, hogy e szép példát követve minket támogatni, buzdítani és lelkesíteni ezután se szünjenek meg. *Elnökség.*

Egyházértekezleti nagygyűlés. A küllői ev. ref. egyházmegye egyházi értekezlete évi rendes nagygyűlését Erzsébetvároson, június hó 11-én délelőtt 9 órakor tartotta meg a következő tárgysorozattal: 1. Istentisztelet az ev. ref. templomban. Imát mond Nagy Domokos esperes, egyházi beszédet tart dr. Kecskeméthy István, kolozsvári ev. ref. theologiai tanár. 2. Elnöki megnyitó. 3. Titkári jelentés. 4. Felolvas Sámuel Aladár, balavásári ev. ref. lelkész. 5. Egyházi ének. 6. Szaval Hegyi Károly, dicsőszentmártoni ev. ref. lelkész. 7. Az egyházi élet időszerű kérdéseiről eszmecsere, esetleges indítványok előterjesztése. 8. A jövő évi nagygyűlés helyének és idejének meghatározása.

Hálás köszönet. Örvedetes meglepetésben részesült magyarókerekei ev. ref. kicsiny egyházunk nov. 30-án. Ugyanis e napon tek. Dr. Albrecht Lajos bánffy-hunyadi ügyvéd és magyarókerekei földbirtokos ur és neje Bónis Irén ömagysága egy szép, massiv ezüst, családi czimerükkel és e felirattal: „a hit az erények forrása“ ellátott urasztali kenyértartó tányért, egy felségesen szép megszín-posztó urasztali- és egy papiszék-terítőt, mely terítők ömagyságának, e fenkölt szellemű, vallásos nőnek sajátkezü készítményei, a női munkák remekei, ajándékozta egyházunknak, legkevesebb 300 korona értékben, hazánkat és egyházunkat őszintén és igazán szerető szívök tiszta, önzetlen szeretetéről tanuskodó levél kíséretében, melyben különösen elragadó a következő sorok: „a magyar protestantizmus és a hazaláság ikertestvérek voltak a multban s azok jelenben is. Vegyes ajku községekben a magyar egyházakért valamit tenni, annyi mint Isten és a hazát szolgálni.“ Magasztos szavak! Onkénytelenül felidéztek lelkemben Virgilius Aeneis-éből e két szót: „Aenea vigila!“ „Magyar protestáns urak fel a közöny álmából! tegyünk, áldozunk református egyházunkért, mely nélkül nincsen Magyarország!“ ezt mondják szerintem ama magasztos szavak. — Oh vajha a jóságos Isten sok ilyen vallásos és nemes lelkű egyénnel áldaná meg imádott hazánkat és szeretett egyházunkat, mert akkor megvalósulna mit a legnagyobb magyar mondott: „Magyarország nem volt, hanem lesz!“ A nemes szívű adakozók ezen nemes tette önmagában hordja erkölcsi jutalmát, tehát nem szorul dicséretre, de mégis kedves kötelességem teljesítem, ha helyen is, midőn egyházam és magam azt kívánjuk, hogy a jó Isten drága életüket áldja és tartsa meg szeretetükkel együtt hazánknak egyházunknak örömeire és ékességére ad multos annos, kérem, hogy nagybecsű adományaikért méltóztassanak elfogadni egyházam és csekélységem hálás, köszönetét. — Magyarókereke, 1902. decz. 3. *Barabás Árpád*, ref. pap.

Köszönetnyilvánítás. A kolozsvári ev. ref. Szeretetház javára adományoztak: Az aranyos-polyáni konfirmált ifjak 5 koronát, a nagybacsoni konfirmált ifjak 10 kor. Előbbi adományt tiszt. Bertalan József lelkész ur, utóbbit tiszt. Benke Ferencz lelkész ur küldte be. Lányi

Benőné 10 drb nyári kalapot adományozott az árvák részére 40 korona értékben. Fogadják a nemes szívi adományozók nagybecsű adományaiért a Szeretetház keblő tanácsának őszinte hálás köszönetét.

Nyilvános köszönet. Egyházközségünk az 1901. évben erejét felülmúló, de a helyzet által sürgetően követelt építkezéseket végeztetett. — Ennek következtében aránylag óriás terheket vett magára. A tavalyi inséges esztendő végén és a most folyónak elején az önmaga erejének legnagyobb megfeszítése is fölmondotta a szolgálatot. Törlesztési idő következett s az egyházi láda üres volt. Idegen, külső segítséghez kellett folyamodnunk. Azaz nem idegenhez és nem külsőhöz; az eredmény mutatta meg, hogy nem. — Méltóságos *Gróf Dégenfeld Sándor* erdőszádai és méltóságos *báró Blomberg Lajos* gardányfalvai nagybirtokos urakat kerestük meg. Mindkettő nagyon szépen mutatta meg, hogy a hol protestáns egyház áldozatot kér, ő nem idegen, eljárása pedig bensőségteljes. Holott — a mint itt irtuk — őméltóságáék nem községünkbeliek. De nem is szomszéd községbeliek. — Ám közel hozta őket hozzánk lelköknek nemes áldozatkészsége. A mit vették kérésünket, mellékkörülményeket nem latolgattak. Tiszta keresztyénségű egyház kért; ők is a tiszta keresztyén vallásnak hívói: hát adtak. Legfőbb az motivált még eljárásunkban, hogy kérésünkben hazafias húrokat is pengettünk. Óriás nemzetiségi áradatban parányi magyar sziget vagyunk; ezt mondtuk meg. Egyházközségünk boldogulása, virágzása: egyuttal hazafias kérdés. A vallás és a haza nevében kértünk; s hit és a hazaszeretet nevében adtak. A mlgos Gróf ur 100, a mlgos báró ur 40 koronát. Szorult helyzetünkől meg voltunk mentve. Az anyagi megsegítésen kívül még egy drága nyereségünk lőn: megerősödés a bizodalomban, hogy Isten jóvoltából akad a gyöngéknak támaszául az erősek között tiszta jószív, áldozni kész meleg kebel. Mikor a két szép adományt az egyház gyűlésén bejelenttem, sok szegény hívőnek szemében lobbant meg a gyönyörűség fény. De különösen fénylett egy őszbe csavarodott fejű, régi nemes családból származott, de elszegényedett földműves embernek, a kinek szeméből két könnyesepp gördült ránczos arczájára, a mikor azt mondta: „Áldja meg az Isten a Méltóságos úrét drága nemes indulatját!” A ki még szólott azon a gyűlésen, annak a beszéde is ugyanerre ment ki. Én sem mondhatok egyebet — egyszerűen, de lélekből: — Áldja meg az Isten a két Méltóságos urat nemes cselekedetükért! Szamos-Ardón, 1903. május hó 30. Az ev. ref. egyházközség közgyűlése határozatából: — *B. Józsa*, pap.

Hivatalos rész.

2534—1903.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS TANÁRI ÁLLOMÁSRA.

A székelyudvarhelyi államilag segélyezett ev. ref. főgymnasiumnál egy, a nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter kinevezése alá eső, nyugdíjazás folytán megüresedett *magyar-német nyelvi* tanszék rendes tanárral lesz betöltendő.

Javadalom: 2400 korona törzsfizetés, mely a szolgálati idősbtség sorrendjén 3600 koronáig emelkedhetik; öt izben járó 200 korona ötödéves szolgálati pótlék és 500 korona szálláspénz évnegyedes részletekben előlegeesen fizetve. — A kinevezendő tanár az 1894. évi XXVII. t.-cz. alapján létesített nyugdíjintézet köteles tagja. — Tíz éven belül teljesített szolgálat a korpótlékuál beszámíttatik.

Pályázhatnak magyar-német szakra képesített ev. ref. vallásu tanárok és tanárjelöltek. Helyettes tanár alkalmazása esetén a fizetés 1600 korona, melyhez az oklevél bemutatása után évnegyedenként 100 korona szálláspénz is jár, de az alkalmazás csak az 1903/4-ik iskolai évre fog kiterjedni.

A pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, képesítettségüket, katonakötelezettségi viszonyukat, esetleg eddigi szolgálatukat igazoló okmányokkal fölszerelt és a nagynélt. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz címzett folyamodványukat a székelyudvarhelyi ev. ref. kollegium igazgatóságához 1906. évi

julius hó 10-éig terjesszék be. Az állomás 1903. szept. 1-én lesz elfoglalandó.

Az erd. ev. ref. egyházkerület igazgató-tanácsától. Kolozsvárt, 1903. június hó 6-án.

Dr. Bartók,
elnök.

Dr. Sárkány,
tanügyi előadó.

PÁLYÁZAT.

A zilahi ev. ref. Wesselényi-kollégium főgymnasiumában az 1903/4. iskolai évre egy classica-philologia tanszék helyettes tanárral lesz betöltendő.

Az állás javadalma 1600 korona.

A választandó helyettes-tanár az előjáróság kívánására a tanításon felül köteles az internátusi és konviktus felügyelésben is utasítás szerint részt venni. Ez esetben azonban 1600 korona fizetésén kívül az internátusban egy külön szobából álló lakást, fűtést, világítást, a konviktusban teljes kosztot kap javadalmul.

Pályázhatnak class.-philologus, esetleg magyar-latin szakos ev. ref. vallásu tanárjelöltek.

Pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, képesítettségüket, esetleg eddigi szolgálatukat igazoló s a kollégium előjáróságához címzett folyamodványukhoz csatolt okmányaikat a zilahi ev. ref. Wesselényi-kollégium igazgatóságához 1903. év július hó 1-éig nyujtsák be.

Az előjáróság megbízásából

Kincs Gyula, igazgató.

PÁLYÁZAT TANÁRI ÁLLÁSRA.

A csurgói áll. segély. ev. ref. főgymnasiumban betöltendő egyik *latin-görög nyelvi* tanszékre pályázatot hirdetek. Ezen rendes tanári állás javadalma 2400 korona törzsfizetés, ötször 200 kor. ötödéves pótlék és 400 kor. lakbér. A helyettes tanári állás javadalma 1600 kor.

Pályázhatnak ev. ref. vallásu egyének.

Felhívom a pályázni kívánókat, hogy keresztlevéllel, oklevéllel, egészségi- s esetleges szolgálati bizonyítvánnyal fölszerelt s a belső-somogyi ev. ref. egyházmegyei közgyűléshez címzett kérvényüket f. évi *julius 18-ig déli 12 óráig* alólirotthoz küldjék be.

A megválasztott tanár állását f. évi aug. 30-án köteles elfoglalni; kötelezve leendő székfoglaló tartására, heti 20—21 órai tanításra s a felekezeti, községi sat. tanárok számára létesített országos nyug- és gyámintézetbe való belépésre.

Kelt Alsók-ban (Somogymegye u. p. Csurgó) 1903. június hó 9-én.

Németh Zsigmond,
az igazg. tanács elnöke.

Felhívás

valamennyi eggházmegyei „Egyházi Értekezlet”
Nt. Elnökségéhez.

Közelegvén az egyházkerületi „Egyházi Értekezlet” közgyűlése, mely ez év július 1. és 2-én Tordán fog megtartatni: tisztelettel kérjük az eggházmegyei Értekezletek Nt. Elnökségeit, hogy a vezetésük alatt álló eggházmegyei Értekezletek ez évi működéséről a részletes jelentést alólirotthoz június hó 15-éig beküldeni sziveskedjenek, hogy az összefoglaló titkári jelentés az egész egyházkerületre kiterjedőleg elkészíthető legyen. — A mely városi gyülekezetben önálló munka folyt, annak lelkészeit kérjük, ily jelentés beküldésére, hogy jelentésünk lehetőleg teljes lehessen.

Kolozsvárt, 1003. május hó 25-én.

Nagy Károly,
egyh. titkár.

Erdélyi Protestáns Lap.

AZ ERD. EV REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő NAGY KÁROLY, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és magán előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár egész évre
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Konvent után.

Vessünk egy pillantást az idej rendes konvent bevégeződése után annak munkálkodására. Megérdemli, mert akarva, nem akarva el kell ismernünk, hogy mai egyházszervezetünk mellett a hazai ev. ref. egyháznak legfontosabb, legbefolyásosabb és irányító testülete — a konvent. A kerületeknek minden nagyszabású, messzebbnéző határozata a konvent elbírálása alá kerül, mert vagy a többi kerületeket is érdekli vagy érinti egyházunknak az államhoz való viszonyát. A zsinat pedig, mely — úgy látszik — már nem is tíz évenként ülésezik, csak törvényhozó testület, s törvényeinek úgy előkészítője, mint végrehajtója — a konvent. Ide s tova mindinkább találó lesz az az analogia, mely zsinatunkat az országgyűléssel, konventünket a kormányval, kerületeinket a vármegyékkel és ezek szerepeivel hasonlítja egybe. Hogy pedig mit tesz minálunk „kormány“-nak lenni: azt felesleges részletezni. Helyes-e, nem-e ez a dolog: arról most nem kívánunk szólni; de mint tényt konstatálnunk kell, hogy igazoljuk, miszerint a konvent ülései és hozott határozatai fokozottabb figyelmet érdemelnek, mint a minövel eddig viseltettünk iránta.

A most lefolyt konvent ülései és határozatai különösen tanulságosak. Mert részben tükrét képezik közegházunk tényleges helyzetének, részben mutatják azokat a törekvéseket, a melyek egyházunk jövőjére nézve nagyfontosságúak.

Szomorúan jellemző egyházunk állapotára nézve a két egyetemes egyházi intézménynek, az országos közalapnak és a lelkészi özvegyárvai gyámintézetnek állapota. Az első évről-évre gyöngül, a második csaknem a csőd előtt áll.

A közalap gyengülése — hála a pedáns pontosságú kezelésnek! — nem a vagyonban,

mely elvégre 20 év alatt közel 3 millió koronára emelkedett, mutatkozik, hanem — a mi fontosabb — jövedelmei s főleg a hivek részéről teljesítendő évi járulékok folytonos csökkenésében jelentkezik. Abban, hogy az alappal szemben az igények és követelések évről-évre fokozódnak, a jövedelem pedig évről-évre csökken. És pedig nemcsak a kiadások összege, de ehhez képest a tényleges befizetések összege is. Hogy a — részben bizonyára majd törlendő — hátrálékok %-a a a kerületek nagysága és népessége szerint emelkedik: ebben van ugyan természetes dolog is, de az, hogy a tiszánineni egyházkerület 2% hátrálékával szemben a dunamellékié 18%, az erdélyié 26%, a tiszántulé 34%, ez méltán hívta fel a figyelmét arra, hogy a behajtások körül nagyobb energiát kell sürgetni.

Mi azonban azon a véleményen vagyunk, hogy a csupán adminisztratív nagyobb pontosság, aligha fog megfelelő eredménnyel járn; azt pedig semmi esetre sem fogja eredményezni, hogy — a mint kellene — a kivételek, illetőleg megajánlások összege is emelkedjék. Erre nézve egy általános nagy mozgalom indítandó, mely a hivatkozott felvilágosítsa a közalap természetét, céljait és áldásait felől. Az a generáció, mely a 80-as években lelkesedett az orsz. közalap ügyéért, részint kihalt, részint feledésbe ment a dolog az ő emlékezetében is, főleg ha nem volt alkalma azóta állandó figyelemmel kíséni az alap fejlődését és áldásos segélyezéseit. Az újabb generáció pedig — ritka kivételektől eltekintve — csak annyit tud a közalapról, hogy valami „egyetemes egyházi adót“ is kell fizetnie. Nem csoda ily körülmények közt, ha az intézmény iránti lelkesedés megcsappant. Ezen kell változtatni.

Az intézmény második tíz esztendejéről összeállított s most a konventi jegyzőkönyv mellékletét képezendő jelentés, hozzávevén az

első tiz évről szóló összefoglaló jelentést, kedvező alkalmat és bő anyagot nyújt az intézmény ismertetésére. Reformációi emlékünnepeink — a mikor a perselypénz ép' a közalapra adatik — jó alkalom arra, hogy megemlékezzünk kissé részletesebb ismertetéssel ez áldásos intézményünkről. — Egyházi estélyeink felolvasásainak is alkalmas tárgy a közalap ismertetése. A minden évi kiadvások alkalmával is meg kellene emlékeznünk róla a szószékekből. Általában nem volna szabad egyetlen alkalmat sem elmulasztanunk, hogy a lelkesedést és áldozatkészséget ez intézményünk iránt, annak ismertetésével felköltsük és fokozzuk. Hiszen ugyanis — úgy tapasztalom, — hogy egyházunknak egyik elsőrendű baja, hogy közügyeink nyilvános ismertetésére nem ragadjuk meg a nyilvánosság minden eszközét azon mértékben, a mint tehetnők. Pedig módjával a templomi igehirdetés erre kiválóan alkalmas. S mennyi áldása volna ennek!

A közalap sorsánál még szomorubb a lelkeszi orsz. özvegy-árvai gyámintézeté. Igaz, hogy ezt magunk csináltuk s bekövetkezését előre láthattuk. De ez nem ment fel, sőt annál inkább kötelez, hogy a bajt reperáljuk. Egyelőre ugyan a közalapról újra megszavazott évi 50 ezer korona elodázza a bukást, de a helyzetet véglegesen meg nem oldja. Mi lenne a megoldás módja: arra nem könnyű a felelet. Most nem is akarunk annak találgatásába bocsátkozni. Valószínű, hogy új alapokra kell fektetni az egész intézményt s erre egyengeti a konvent az utat ama bölcs határozatával, hogy ezzel kívánja kapcsolatba hozni a lelkeszi nyugdíjintézetet. De ennél az intézményünknel is majdnem kiált az a hanyagságunk, hogy hivatalosaink, jóllehet első sorban róluk és az ő társaik családjairól van szó, nem tudják, sőt meg sem kísérik felébreszteni iránta a közérdeklődést. — Sőt bámulatos, hogy saját maguk is mostohának nézik a gyámintézetet. Figyelemmel kísértem az utóbbi 5 év alatt a *lelkészek* nem egyházi célra tett nagyobb adományait és alapítványait s bár ez összeg, csak abban a részében is, a mi nekem tudomásomra jutott, meghaladja a 15 ezer koronát, nem találtam egyetlen esetet sem, hogy bár a lelkészek megemlékeztek volna a saját családjaik gyámintézetéről. Ez jellemez minket! Hátha még számba lehetne venni azon összegeket, a melyeket a lelkészek buzgósága a világiak részéről szerezhettek volna meg? De erről ne szóljunk; élehetlenségünk bizonyítványait ne sokasítsuk! Ám nyiljék fel a szemünk és tanuljunk s kezdjünk új csapáson járni.

Ha egyházi közéletünk e tükrökben szemlélt bajaira rámutatunk, hadd említsük fel itt a konvent azon határozata ellen való kifogásunkat is, hogy a zsinatösszehívás idejét újra

kitolta. Én a magam részemről ebben olyan dolgot látok, a mire a konventnek nem volt joga, de meg a mi gyakorlatilag sem hozza meg azt az eredményt, a mit tőle várnak. — Veszedelmes precedensnek látom az elhalasztást a zsinati törvények elmagyarázása alapján, mert abban a tisztáninnenieknek tökéletes igazuk van, hogy a „rendszerint“ kifejezés a törvényben a rendkívüli esetekkel van szembe állítva, de nem gyengíti azt, hogy 10 évenként rendszeren tartandó a zsinat. Az pedig, hogy még kellőleg előkészülve reá nem vagyunk: nem argumentum; mert a mint e lap hasábjain arra már valaki reá mutatott, a zsinat azért minden valószínűség szerint maga újra fogja előkészíteni a maga munkálkodását, már csak arra való tekintettel is, hogy ne látszas-sék úgy a dolog, hogy a zsinat szerepe nem egyéb, mint a konvent munkálataira ráadni a „placet“-et. Az előkészületek hiányát pedig ép' úgy orvosolni lehetett volna a zsinat ülései elnapolásaival. A konvent bizonyára e tényével is szaporította a hatalmával szemben féltékenyek számát.

Igen örvendetes cselekedete volt azonban a konventnek az, hogy elhatározta érintkezésbe lépni külföldi hittestvéreinkkel s már ez alkalmal az északamerikai ref. egyházzal és a presbyteriumi rendszert követő ref. egyházak szövetségével; mert külföldi testvéreinkkel való jóviszonyunk csak áldásos lehet a reformált keresztyénségre nézve. Már csak az érintkezésből folyó erkölcsi nyereség is megbecsülhetetlen s nagy erkölcsi erő forrása lehet abban a nehéz küzdelemben is, a melynek egyházunk itthon elébe néz. Ezt tán felesleges akár az erdélyi fejedelemség, akár a patens-küzdelem idejéből vett példákkal igazolni.

Fájdalom, még itt is van egy kis aggodalomra ok. A lapok tudósításain tul, meg kell várnunk a konvent hivatalos jegyzőkönyvét, hogy lássuk, miszerint csakugyan az a mandátum adatott-e a megválasztott 5-ös bizottságnak, hogy a presbyterionusok szövetségével való „szerves“ érintkezés módozatait tanulmányozza? Mert nekünk már elég bajt kezd okozni a hazai unio is; hátha még a külföldiekben is majd olyan igényü testvérekre találunk akadni, mint az itthoniakban?! Azért a *szerves* összeköttetés helyett mi inkább a testvéri *szabad* érintkezést szeretnők inkább. De ez még korai kérdés.

A konventről pedig el kell ismernünk, hogy nagy és derék munkát végzett, melyért egészében és tagjaiban méltán érdemes egész ref. egyházunk elismerésére és hálijára.

Marosi.

Az udvarhelyi egyházmegyei egyházi értekezlet közgyűlése.

Altalános értekezletünk az idén Etédre hivta közgyűlésre tagjait június 11-re. Vegyes reményeket fűztünk ennek sikeréhez. Igaz, nagyobb egyházi gyűlést e helyen régen nem tartottak, a helybeli és vidéki nép jó kálvinista. De félre és messze van. Ma oly nehezen hoznak áldozatot az emberek. De sokan meghozták mégis. A martonosi kereszt uttól 10—12 Udvarhely és Keresztur felől jövő kocsik indult a kitűzött időben Etéd felé a szép regényes uton. (A vidék zöme más irányból gyülekezett.) A hegytetőn 50 főből álló lovas banderium állott menetünk élére s nemzeti zászlók alatt vezetett a község végére, hol a fiókkör nevében Orbán József siklódi lelkész Jelkes beszédben üdvözölte az elnökséget. Gyarmathy Dezső világi elnök szép válasza után, menetünk a piac térig haladt előre. Itt a banderium festői csoportja feloszlott s mi is kijelölt szállásainkra siettünk. Kilencz órakor a község szép tágas „Erzsébet“ házába gyűltünk össze választmányi gyűlésbe. Itt minden elő lévén készítve, elintéztük a bizottságoknak még nem tárgyalt előterjesztéseit, javaslatait, megtettük a jelöléseket a tisztikarban levő állásokon. Mig ezekkel végeztünk már beharangoztak. A nagy tágas templomban méltán meglepett a helybeli és vidéki, meg távolról jövő hivek impozáns nagy tömege. A tisztikar a szószerék előtt levő asztal körül foglalt helyet. Az iskolás növendékek felemelő éneke után Fejes Áron alelnök lépett a szószerékbe s magas röptű imával emelt a magasba. A magasztos hangulatot fokozta, Baczó lelkész és Rozsondai énekező hegédűsölője orgonakisérettel. Ezután Péter Károly espereshelyettes mondotta el világos, egyszerűségében is szép, meggyőződéstől áthatott beszédét, melyben a különböző felekezetek közötti lelki egységet s békességet hangsúlyozta, kiváló sikerrel. Az istentiszteletet a himnus felemelő akkordjai zárták be.

A tulajdonképeni közgyűlést Gyarmathy Dezső világi elnök nyitotta meg, lelkes és figyelemmel hallgatott beszéddel. Ebben hangsúlyozza a lelkiek mellett az anyagiak szükségességét is. Követeli az 1848. évi XX. t.-cz. megvalósítását annak szelleme szerint. Rámutat Bod Károly volt egyházi elnök érdemeire. A nevezett törvényczikk végrehajtásának szorgalmazására elnökséget közgyűlés felhatalmazta, az eltávozott elnök érdemeit jegyzőkönyvileg megörökítette.

Most Csia Kálmán helybeli lelkész emelkedett szóllásra. Igaz melegségtől áthatott, emelkedett szellemű beszéddel üdvözölte a közel és távolból összesereglett vendégeket. A feleletet zajos helyeslések és kitörő eljenzések által megszakítva Menyhárt András tiszteletbeli esperes adta meg. Meglátszott, hogy jól ismeri közönségét, tudja, mit kell az ilyen hallgatóságnak mondani.

Ezután Vajda Ferencz udvarhelyi lelkész lépett a szószerékbe s tartotta meg nagyérdekű felolvasását, mely az üdvösség keresésének kérdését foglalta magában. Rámutatott a zsidókon kívül a görögökre, rómaiakra, buthizmusra, izlamra s ezen érdekes vizsgálódások után meggyőzőleg vezetett rá a mi üdvkeresésünknek magasztos, felemelő voltára. A lelkes ováció mellett a rokonszenves felolvasó még arra is felkérte, hogy dolgozzát a „Vasárnap“-ba tegye közzé.

Márton Árpád küsmődi lelkész Váradi „Judás“ cz. költeményét szavalta a tőle megszokott erővel és szépséggel.

Alólirott terjesztette aztán elő évi jelentését. Jelezte a három választmányi gyűlés és a bizottságok eredményes működését. Az egyes fiókkörök s

egy-egyházközségeket rendre vette s a holajónak szikráját is látta, kiemelte, de egy néhány helyen a megróvás sem maradhatott el. A végén így zárta be: „Lankadnunk nem szabad, a csüggedésnek még gondolatát is távol kell üzzük magunktól. Kitartás, erős akarat nélkül egy sereg sem győzedelmeskedett. — Hitbuzgósággal, nagy szeretettel menjünk hát előre. Így az Isten minden évben többre segít.“

Következtek az igazgató választmány előterjesztései: A számadás, miután ugy a pénzügyi bizottság, mint a választmány ajánlata elfogadtatott 620 kor. 52 fill. bevétellel, 615 kor. 49 fill. kiadással s 1243 kor. 15 fill. vagyoni állással. Jelentetett azonban a nagymérvű hátralék (736 kor. 90 fill.) a tagsági díjak terén. Ennek az egészségtelen állapotnak megszüntetése lesz jövőre egyik legfőbb feladatunk.

Az egyháztársadalom-ügyi bizottság munkálata folytán választmány javasolta a kisebb és gyengébb körök beolvasztását. Az indítványba hozott három körbe való beosztási tervet el is fogadtatott, csak az Udvarhely városi kör megkérdése lett kimondva. Ugyanezen bizottság előkészítése alapján a választmány közvetítésével kimondatott a missioi pontok számbavétele, gondozása s egyelőre is vallásos iratokkal való ellátása.

Az egyházmegyei közgyűlés által értekezletünkhöz áttett „Magyar Szó“ pártolására vonatkozó határozati javaslat került most elő. Közgyűlésünk ennek értelmében egyhangulag kimondotta, hogy ezen „új-ság“ terjesztését mindaddig, mig protestáns érdekeinket szolgálja erkölcsi kötelességének ismeri. Ennek megvalósítása érdekében felszólítja az értekezlet tagjait, illetőleg az egyházmegye minden papját, hogy a mennyiben politikai napilapot járát: első sorban a „Magyar Szó“-t rendelje meg; továbbá felkéri a papságot, hogy hiveik körében indítsanak mozgalmat, hogy protestáns olvasó közönségünk szintén a „Magyar Szó“ mellé csatlakozzék. Ezen több mint 2000 ember jelenlétében hozott egyhangu határozatán felrzza az eddig kételkedőket, ingadozókat is. Mert ha 1500 előfizető hiánya miatt itt is megbuktunk, csakugyan nem érdemeljük meg, hogy éljünk.

Péter Albertnek a papok által adandó erkölcsi bizonnyitványra az értekezlet elnevezésére vonatkozó indítványát a megfelelő bizottsági és választmányi előterjesztés alapján nem fogadhatta el a közgyűlés. Ellenben magáévá tette azon választmányi javaslatot, mely a kerületi értekezlet megkeresése folytán a hozzánk térők kezébe adandó vallásos munkákra vonatkozik.

Még a tisztujítás ejtetett meg egyhangu választással. Nagyrészt a régi kipróbált erők maradtak meg. Újak a következők: egyházi elnök: Menyhárt András alelnök: dr. Domokos Andor és Vajda Ferencz, világi titkár: Ravasz Árpád, egyh. jegyző: Kádár Dénes, világi: Veres Ferencz, pénztáros: Kállai Ferencz, választmányi tagok: Bodola Gábor, Szakács Zoltán, Máté Pál, Péter Károly, Biró Áron, Bodor István.

A közgyűlés megbízván a választmányt a jövő közgyűlés helyének kijelölésével, lelkes hangulatban oszlott szét. A templom előtt megtörtént a vallásos iratok kiosztása; melyekből köreink utján is, a közgyűlésig 1050 drbot adtunk hiveink kezébe 86 kor. 77 fillér értékben. Köszönet illeti „Vasárnap“-unk szerkesztőjét, hogy a nálunk annyira megcsontosodott urnapi ünneplést tárgyaló számból is kiosztatott több száz példányt. Bizony valahányszor e napot megérem, mindannyiszor szégyenpir borítja el arcomat, a mi elhetlenségünk miatt. A tervszerű következetes harcot itt is meg kellene kezdenünk. Ha kezeink között csakugyan nem romlott meg az evangelium isteni ereje.

Délután egy órától az „Erzsébet“ házban mintegy 120 teritékű közebed volt, melyen a nők is meg-

jelentek. Mondanunk is felesleges, hogy a szebbnél-szebb és lelkes pohárköszöntőkben nem volt hiány. Három óraker a népünnepély kezdődött meg. Kár, hogy nemsokára a zuhogó eső elkergette a közönség nagy részét. A 8 óraker kezdődött estély már jobban sikerült. Mindazonáltal, nagyrészt a kellemetlen idő miatt, az anyagi bevételek tekintetében táplált reményünk mégsem valósult meg. Hanem szeretjük hinni, hogy az *egy szükséges dolgot* oda tudtuk vinni, hagyunk is valamit belőle, tán az Isten kipótolja egyéb szükségünket is

Lajos János.

Tudósítások az egyházi élet köréből.

A marosi ehm. *Egyházi Értekezlet* f. évi június 3-án Nyárad-Szeredában, az egyházi és világi tagok nagyszámú részvételével gyűlést tartott, mely istenítisztelettel vette kezdetét s ezt *Tóthfalusi József* marosvásárhelyi lelkész aa. buzgó imával s *Szél Jakab* somodi lelkész aa. Máté VIII. 23—26. alapján tartott s a mai nyomasztó viszonyokat híven feltáró s a kibontakozásra vezető utat Krisztus szellemében megjelölő, nagy hatással előadott, lelkes beszéddel végezték.

Az értekezletet *Dóza Elek* főgondnok, világi elnök nyitotta meg, nagy figyelemmel hallgatott szavaiban rámutatva értekezletünk egy éves életére, hol nem találunk ugyan rohamos fejlődést, de megnyugtat az a tudat, hogy a nagy természetben is azok a szervezetek bírnak a leglassabb kezdő fejlődéssel, melyeknek a természet háztartásában erő és hatalom szokott osztályrészül jutni. Majd *Benedek Dénes* ügyvezető elnök aa., míg egyfelől örömmel látja, hogy magyar prot. egyházköziségünk legbelső életműködése kezd megmozdulni, mert kezdi érezni, hogy van oly termőföld is, hol nem a mindennapi, hanem az örökkévaló kenyeret aratják, hogy vannak az emberi szomját megalgató életforrások is, melyek nem a kárhozatra, hanem az üdvösségre vezérelnek; de másfelől sajnálattal tapasztalja, hogy vallásos és egyházi életünkön a többek között három kórság emészt, melyek külső dolgok ugyan, de a külsőknek a belsőkkel való szoros összefüggése folytán, nagyban hatnak a belső életre. Ezek: a templomgyakorlás iránti közöny, a törvénytelen házasság és az ünnepontás veszedelmes mértékben való terjedése. Miért is ki kell lépünk a cselekvés terére, a társadalomnak meg kell mozdulnia, hogy önmagát gyógyítsa, éleszve, erősítve a hit és erkölcsi élet alapjait; e nemes szent törekvés mellett nem maradhat el a siker, mert ama mennyei orvos sohasem késik megjelenni a benne bízók betegek orvoslására.

Erre két felolvasás következett, az egyik *Bedőházi János* országgyűlési képviselő a *Vallásosságról*, melyben mély tudással, vallásos benső meggyőződéssel tárta elének az igazán vallásos ember képét; a meggyőző erővel hatott s az ékesenszólás ritka talentumával előadott gyönyörű felolvasást, a közgyűlés nagy lelkesedéssel fogadta s annak sokszorosítását a hívek között leendő kiostás végett, elhatározta.

Lelki építés, mély tudás, theologiai jártasság, lelkes előadás tekintetében méltán sorakozik az előbbihez *Király Béla* h.-bodonai lelkész aának *Ilyés prófétáról* tartott felolvasása, mely a sokáig megmaradó mély hatás mellett, jegyzőkönyvileg is szintén megörökítettett. — Méltán remélhető, hogy e magas színvonalon álló s prot. anyaszentegyházunknak, a mi lelki Sionunknak erősségeit építő eme felolvasások, egyházi lapunkban is megörökítést nyernek.

A tartalmas mindenkben híven tájékoztató s a kezdet nehézségeinek leküzdése után, a további lankadatlan munkára az irányelveket megjelölő s nagy körültekintéssel készült *titkári jelentés* után *Kovács László* koronkai lelkész aa. mutatta be a községi *temetkezési egyletek* alakítására vonatkozó s megelőzőleg egy bizottság által kidolgozott *alapszabály-tervezetet*, melynek tárgyalására az egyházi összetartás érzésének ápolását célzó, egy régebbi indítvány kapcsán, lapunk útján felhiva valánk; a tervezet többek hozzászólása után, teljartalmulag elfogadtatott.

A jövő évi közgyűlés helyéül Mező-Bánd tüzetett ki.

Anyaszentegyházunk szolgálatában derekasan végzett eme hú munkánk után közös ebédhez ültünk, vidám lakoma közben testvériesen köszöntve egymást, miből kijutott az ügybuzgó elnöknek, szereplőknek, *Kavasz János* ehmegyénk nagytevékenységű esperesének, ugy is, mint értekezletünk kiváló buzgóságu védnökének s czuttal szíves házigazdánkknak; szívélyesen köszöntöttük Dr. *Kádár János* ig.-tanácsi titkár aát is, ki értekezletünkön szintén részt vett, mindvégig meleg érdeklődéssel.

Jóleső érzéssel tölt el annak tudata, hogy e szerény munkával is közelebb jutánk nemes célunkhoz, mely körül van ugyan irva szabályzatokban is, de mi beirtuk szívünk hustábláira is, hogy az a cél. nem lehet más, mint a prot. hit és egyházi élet erősítése; az egyházi és világi elemnek, egyházunk külső és belső építésében, közös munkára tömörítése.

Tóth László,
e. m. értekezleti jegyző.

IRODALOM.

Cine Mintye.

Dózsa Endre új regénye.

Dózsa Endre méltán választotta regényének ezt a címet: Cine Mintye, a mi magyarul azt jelenti: Tartsd eszedben — két okból is méltán: először, mert a regényt a nemzetiségi, különösen a román-kérdés mozgatja; másodsor, mert csakugyan észben tartani való igazság az, a mit Dózsa Endre a történelmi mult tanulságáról a jelen céljaival s a jövő reménységeivel támogat alá.

Ez a regény nem pusztá mese. Alakjai eszméket és érzéseket képviselnek; négy népfaj kristályosodik ki bennök: a magyar, a szász, a román és a zsidó. Egész cselekményéből egy nagy, nemzetiségeket összebékítő eszme szűrődik le s az egésznek alagondolata politikai. A maga igazsága mellett multot és jelent egyképen tanúnak szólít elő Dózsa Endre. 1848-han indul meg a regény, s a nemzetiségek nyílt harca az egésznek praeludiuma. A vége a szofta-világba esik, a törökségért lelkesülő ifjuság regényes korába. És ezek a nemzedékek mind eljönnek tanúságot tenni a Dózsa Endre eszméje, igazsága mellett. Négy családnak összegubanczolódtott érzései és felfogása bomlik ki és simul össze a regény folyamán, s ez a négy család négy nemzetet képvisel. Az ő sorsuk, viszályuk és összebékülésük maradékaikban a négy nemzetiség sorsának az illusztrálása. — A családi bonyodalom a nemzetek oktalan, ős gyűlöletéből, s mikor unokáik házában kigyul a nászí fáklya, az a nemzetek összebékülésére veti fényét. A családok története hát csak simbolus, ezek közt az epizodok közt egy erőteljes gondolatláncz bujkál, s az tartja össze ezeket. — Mind a három család ősi házában van egy-egy ereklye, egy-egy régi szobor: egy magyar, egy szász, egy román parasztember egy közös asztal körül, a melynek lapjára Magyarország térképe van bekarcolva, fölöttük a pajzos Hungária. — A fordulópontokon fel-feltűnnek ezek a kőalakok, s néma ajkukkal hirdetik azt az eszmét, a mit őseik példázni kívántak: „Testvériség a szeretetben és szeretet a testvériségben.” Halál fia mindenki, a ki ezekre a szobrokra kezét emel; románra, szászra egyaránt visszasujtanak a tulajdon őseik. — Ez a simbolikus szobor a regény nagy eszméjének is példaképe, s ennek a tanításában magaslik ki a könyv alap-eszméje.

Ez az eszme nem marad tisztán politikainak. A mult tanúság tételéhez hozzáfűződnek a jelennek a három nemzetnél közös céljai, hozzá a jövőndő közös reményei. — Azonfelül is erős érzelmi és lélektani alapjai vannak humanus és moralis oldalról. Az író világosan látta és mélyen érezte ezt az eszmét, a mely lassan kristályosult ki lelkében. Alkalma volt hozzá bőven. Dózsa Endre erdélyi ember, itt született, itt élt, jóformán gyermekkorá óta ismeri, tanulmányozza az erdélyi viszonyokat. A politikával lelke szerint foglalkozik, országgyűlési képviselő is volt, most meg Kolozsvármegye alispánja, a ki így most is e nemzetiségek között él. Megfigyeléseit hát közvetlen a valóságból meríti. Verré is váltak azok benne, erős nemzeti és emberi meggyőződéssé, ugy kristályosultak ki a könyvalap eszméjében. — A másik oldalon az írás tech-

nikája felől is biztos alapon áll. Családi nevének már atyja szerzett irodalmi hitelt, a mit a fiu még öregbit. — Eleven tollu, magyaros elbeszélő. Széles alapokon kezd építeni. A fejlesztésben nem gyors, de nem is bizonytalan. Rákosi Jenő annyi új talentom felfedezője vezette be őt is az irodalomba. Mostani könyvéhez is ő irt előszót, a melyben ő is Dózsa tehetségének izmosodását konstatálja.

Az érdekes kötet a Révai Testvérek irodalmi intézet s a Korvin Mátvás Erdélyi Könyvkereskedő Részvénytársaság együttes kiadásában jelent meg nagyon szép kiadásban. Ára 6 korona, az összeg előre beküldése mellett portómentes szállítással.

TÁRCZA.

Egyházi értekezletek.

Bodor János, zágoni ev. ref. lelkész elnöki megnyitója az orbai ev. ref. egyházmegye egyházi értekezletének Czofalván, 1903. május 19-én tartott közgyűlésén.

Mélyen tisztelt értekezleti közgyűlés !

Már értekezletünk szervezkedése alkalmával abban állapotunk meg mi, kiket az értekezlet bizalmával megtisztelt, hogy váltakozva fogunk — világiak és egyháziak — megnyitással néhány buzdító szót a tisztelt tagtársakhoz és érdeklődő vendégekhez intézni. Erre nekem most nyílik először alkalmam, amit arra kívánok felhasználni, hogy egyházi értekezletünk fontos céljára mutassak rá. Még mindig szükség van erre. Szükség, mert szinte megfoghatatlan módon lassan hódít tért intézményünk a hivek körében. Mi ennek az oka? Talán nem a közszükség hívta életre? Ha úgy volna: akkor létalapja sincs. Én azonban azon akadályokban is, melyek térfoglalását nehezítik, azon közönyösségekben, melylyel sokan tekintnek — vagy tán éppen nem is tekintnek rá: az életrekelő közszükséget ismerem fel. De hát ha közszükséget elégít ki, miért nem keresik a tömegek ezt a kielégülést? A dolognak, véleményem szerint, egészen a mai kor irányzatából folyó oka van. Az ok tehát természetes, de korántsem jogosult, mert tulhajtás.

A szédítő gyorsaság ugyanis, a mit az emberiség haladása minden irányban mutat: a munkafelosztás elvén alapul. Ma az ide-oda kapkodás erőpocséklásnak bizonyul. A ki sokhoz fog: mindenben csak kontár és semmiben sem boldogul. A mező, mely az emberiség művelésére vár, annyira kiszélesedett, hogy azt egyeseknek egészen átfogni képtelenség.

Ma már a tudományok művelésében is hasztalan keressük az universalis embert. Annál kevésbé várhatunk általános sokoldalúságot. De az egyoldalúság jelenségeivel annál bővebben találkozunk minden tekintetben. A klasszikus, míg lelke Hellas költészetének, Róma szónoki hatalmának kincsei közt andalog: hegyénél ragadná meg a körzöt, ha kezébe adná, hogy mérjen meg egy szem előtt levő dolgot.

Szólj a csillagásznak az istenség fénylő szelleméről: és mindjárt látcsövéhez kap, hogy láthassa azt. Említsd a physiologus előtt az emberi szellem világát, az érzelmek melegségét: rögtön komponán mérí meg az agyvelőt és hőmérőt helyez a szívnek nevezett husdarab fölé. Hát a különböző érzelmvilág mellett: próbáld gyönyörre gerjeszteni a kenyérért verejtékező földmivest a zöld mezők hullámzásának, a bokrétság fák virágdiszének szemléletében: bizony azonnal gabonás hámbáira, gyümölcsös ászkaira gondol; avagy mutasd fel a poetának az éleést a sárgult kalászbán, a fák gyümölcsében: legott busgó verset ír az elhullt világról.

Annál inkább az élet materialis küzdelmében mindenki a maga külön hivatása célja felé tör. A földmives az ekeszarvára veti kezét. Az iparos műhelyében, a kereskedő üzletében, a hivatalnok az ő hivatalában lát csupán maga előtt célt. Ez egyedüli cél felé siet szüntelen. Siet oly keskeny ösvényen, a melyen csak megfér, csak hogy az egészen biztos legyen. Arra, hogy erre is, arra is szétkalandozzon, az utvonalan kívül eső dolgokat is megfigyelje, a táj szépségeiben gyönyörködjék, itt-ott virágot-, emitt meg gyümölcsöt szakítson az életnek más fájáról is: arra nincs idő. Csak lassan gyalog utazva figyelhetne meg az ember jobbra is, balra is apróra mindent. — De a ki ma gyalog utaznék, ezért saját kitérőtől el esnék el. Gőz- és villanyerővel siet ma mindenki saját külön célja felé; így pedig észrevétlenül maradnak el az utmenti tárgyak.

Kárhóztatni akarnók ezért a munkafelosztás elvét? Korántsem. De óva kell figyelmeztetnünk tulhajtására. Rá kell mutatnunk a határra, melyet ennek a sok sikert szerzett elvnek is respektálni kell. Igen, mert a határig a munkafelosztás elve az emberiség tökéletesedésének, a határon tul azonban elnyomórításának, megfélemlítésének az eszköze.

Már pedig naponkint tapasztaljuk, hogy korunk, társadalmunk tul csap a kellő határon a munkafelosztás elvével. A gyakorlatban kiterjeszti az elvet az emberiségnek azon általános eszményeire is, melyek a különböző élethivatásokban különböző, sokszor ellenkező irányban haladó egyéneket összekapcsolják. Külön mesgyék közé szorítja azon életjelenségeket is, melyek nem a különbözőséget, hanem az egységet tüntetik fel, a melyeken nem az alapszik, hogy földmivesek, iparosok, hivatalnokok, orvosok, bírók, vagy lelkészek, hanem hogy *emberek* vagyunk.

Azt hiszem, senki sem vonhatja kétségbe, hogy az emberiségnek ilyen közkinccse — és nem egyes osztályok tulajdona — a szellemi embernek általános életjelensége: a vallás. Ember voltunknak ismertető jele ez. Minden következtetésekkel állítom e tételt. Nem végtetes tévedést, ha ezt egy oly foglalkozásmódnak tekintik, melyet elég ha az emberiségnek egy csoportja gyakorol?! Avagy nem az következnek-e ebből, hogy a lélek adományával felruházott földi lények közt ily megkülönböztetést tegyünk ez földmives, ez iparos, ez hivatalnok stb. ez pedig ember, a mint az egyik szántvet, a másik szerszámát forgatja, a harmadik ügyes-bajos dolgokat intéz, míg emez vallást gyakorol!?

Ez a képtelenség pedig, mint valami egészen természetes dolog akar érvényesülni a mindennapi életben. A korszellem a minden emberre kiterjedő vallási életjelenségeket is beosztja egy osztálynak, hogy annak képezze a kizárólagos munkakörét, de aztán másnak ne kelljen törődni azzal. Imádkozás, templomba járás, a vallási élet külső megnyilatkoztatásai: a papok és mesterek dolga. Ők végeznék. És pedig kizárólag a hivatalok által megjelölt keskeny ösvényen. Avagy ha az egyházi hivatalnok e napi kérdésekhez is hozzá szól — bármennyire csupán a közmorál vezet — nem kiáltják-e feléje, a kiknek e szó nincsen szája izére: a pap prédikáljon, a mester énekeljen.

És viszont, a mi e vallásos élet kérdéseit illeti: ott másnak tennivalója nincs. A földmives szántson vessen. A kézműves dolgozzék. A boltos áruljon. A hivatalnok körmölje a papirost. Az orvos gyógyítson. Az ügyvéd pereljen. A bíró ítéljen. És mindenik hagyja rá, hogy a pap imádkozzék.

Ime tisztelt közgyűlés, ez az irányzat szorítja ki a vallást az ő mindent átható, megnemesítő hatalmából és fosztja meg ez által az emberi társaságot úgy, mint az egyeseket attól a megszentelő, erő

adó, vigasztaló forrástól, mely minden hivatáskörben egyaránt nélkülözhetetlen a szellemi ember részére.

Nem a legszentebb emberi kötelességünk-e, hogy visszahódítsuk a vallásos életnek azt a tért, melyről esztelenül mesgyék közé szorított és ezáltal egyszersmind minden ember részére hozzáférhetővé tegyük azt a forrást, melyből, midőn a cél felé rohanva epesztő szomjuság vesz lelkén erőt: életnek vizét merithessen!

E feladatot azonban az egyházak hivatalos szervekkel csupán meg nem oldhatják. A vallásnak, mint mindenekre nézve az élet lelkének, tevékenységben kell nyilvánulni minden emberben. A hivatalos egyház körében azonban nem nyílik mindenkinek tér. Különösen mióta a keresztyéni szeretet tényeit az általános humanitás kezdi lefoglalni: sokan vannak lát-szólag passzivitásra utalva a vallásos életben. Ugy néz ki a dolog, hogy a hivatalos egyház funkcionáriusai által adminisztrál, szertartásokat végez — valljuk meg folyton sokasodó rubrikák szerint — terjeszti az evangélium világosságát az ige hirdetésben. E magvetés számára azonban a talaj termékenyítését csakis társadalmi megmozdulás a hivatalos egyházzal teljesen közös célra törve, — hogy így szóljak — a társadalmi egyház megvalósulása biztosíthatja. Ezt a társadalmi egyházat képezi egyházi értekezletünk. Más célja tehát, mint az anyaszentegyháznak, értekezletünknek nincs. De a közös nagy cél megvalósításának nélkülözhetetlen eszköze. Itt tér nyílik mindenki számára, hogy részt vegyen a vallásos élet fejlesztésében. Itt felcsillan a résztvevők lelkében az idők folytán homályba borult tudat, hogy a vallás édes mindnyájunké. És minél többen ismerjük fel itt, hogy a vallás áldásainak élvezete mindnyájunk joga, minél többen fogjuk megérteni azt is, hogy a lélek e virágának fejlesztése mindnyájunk kötelessége: annál általánosabbá lesz az egyházas élet és enyészik el az a balfelfogás, hogy a vallásosság gyakorlása, az egyházi téren való munkásság csak az arra szorosabban elhívottak kizárólagos tiszte.

Hogy egyházi értekezletünk ebben az irányban halad: elég bizonyíték erre, hogy földmivészeket, iparral, kereskedéssel foglalkozókat, orvosokat, ügyvédeket, bírókat hoz össze a lelkészekkel tagjai sorában a szent célok munkálására. És bizonyítja mai tárgysorozatunk, mely szerint — hogy csak egy pontra hivatkozzam — a rideg számoknak, az érzéketlen körzőnek kezelője keres önmagának és a mi lelkünknek szellemi táplálkozást egy református pap feljegyzéseinek ismertetésében.

Midőn örömmel mutatok rá az idők ezen jeleire: egyházi értekezletünk megjelent tagjait és az érdeklődő közönséget szívemből üdvözölve, a gyűlést megnyitom.

Különfélék.

Papválasztás. A *szilágyborzasi* ev. reformátusok a f. hó 2-án *Matéka* József egyházi és Viski János világi esperesi kiküldöttek clnöklése alatt tartott választáson *Józsa* Károly volt feketetői ref. papot választották meg lelkészükké. — A *zalathnai* egyházköztség állomására *Valér* József *mákói* lelkész aafia választatott meg. Szép missió vár e nemzet- és felekezeti helyen a megválasztott derék lelképásztorra, kinek eddigi működése is kezességet nyújt arra, hogy a zalathnai egyházköztséget virágzásra emeli. — A jó Isten koronázza sikerrel nemes munkáját!

A zilahi ev. ref. Wesselényi-kollégium évzáró ünnepe. Junius 10-én, azon a napon, a melyen a reformátusok zilahi kollégiumának új épületén megjelent az iskola új neve, a főgimnázium régi falai közzé, a tornacsarnokba az 1902—1903. iskolai év ünne-

pélyes bezárására gyülekezett a szülők és érdeklődők diszes sokasága. Az új épület bátor homlokzatán a bizó és biztató reménység színében tünt fel a Wesselényi név, az ő falak között egy esztendőnek teljesült reménysége ülte örömnépét. Dél előtt 8 órakor ősi szokás szerint az iskola előljáróságának gyűlésében folyt le az új diákok felavatása. Az alkalmi beszédet Kincs Gyula igazg. tanár intézte az ifjakhoz, vázolván előttük a felavatás szép hagyományának történetét s figyelmeztetvén őket annak a fogadalomnak kötelező fontosságára, hogy ezentul az iskola törvényeit nemcsak megtartják, de másokkal is megtartatják. — A szívhez és értelemhez egyenlő erővel szóló beszéd után kezdetét vette a fogadalom megpecsételése, a *subscriptio*, a melyhez az iskola zászlaja alatt járultak nagyrészt magyar ruhába öltözött diákjaink. Az évzáró ünnepség 9 órakor vette kezdetét az ifjuság és a gyülekezet buzgó énekével. Majd a „Nagy Isten, Téged imád,” megható szépségű ének elhangzása után *Kerekes* András kollégiumi vallástanár tartott erőben hatalmas hálaadó imádságot. Ez után az igazgató-tanár olvasta fel évzáró beszédét, a melyben az iskolának egy évi történetéről emlékezett meg. Beszédének megfelelő fordulatai alkalmával osztották ki a kiváló tanulóknak a jutalmakat, a melyekről úgy, mint a nevezetes tanulságokat tartalmazó beszédéről az *Értesítő* fog részletesen szólni. — A szépen sikerült ünnepséget az ifjuság énekkarának előadása zárta be.

A dunántuli egyházkerület főjegyzőjévé az elhalt Körmeny Sándor helyére *Németh* István theol. tanárt választották meg. Gratulálunk a kitüntetéshez és az új munkakörhöz.

Egyházas buzgóság Mező-Ménésen. Mező-Ménés leányegyházköztség hívei már több ízben kimutatták egyházunk iránti meleg szeretetüket és buzgó áldozatkészségüket. Többek között 1899. évben egy kellemes hangu csinos orgonát készíttettek saját adományaikból. Jelen évben csekélységem felhívására a „kiscsengettyű” és az elhasadt nagyobb harang helyett két új nagy harangot szereztek be részint a régi harangok becerélése árából, részint pedig es nagyobb részben lelkes adakozásukból; mely adakozásokról az alábbiakban számolok el: tek. Pápay Árpád ur 35 korona, Réthy János ur 10 kor. Barabási János 10 kor. Farkas Sámuel 10 kor. Adorján István 10 k. Farkas Domokos 10 k. Katsó Mihály 10 kor. Barabási Lőrincz 10 kor. Magyarai Lajos 10 kor. Magyarai István 10 k. Nagy Sándor 10 k. Nagy Pál 10 kor. Ilyés Sándor 10 k. Id. Gidófalvi János ref. nyugalmazott tanító 10 k. Ifj. Gidófalvi János ref. tanító 10 kor. Ósz Sándor ref. lévita tanító 10 k. Id. Veress Ferencz 6 k. Ifj. Veress Ferencz 5 k. Solyom Márton 4 k. Barabás András róm. kath. 4 k. Nagy József 2 k. Fodor Zsigmond 2 kor. „A helyi magyar juhsgazdák” ajándéka 39 korona 12 fillér. Összesen: 242 k. 12. fill. A vallásos asszonyok férjeiket követvén a jó cselekedetekben, egy Urasztali kehelyre és egy új kadetraterítőre, illetőleg ezek beszerzésére gyűjtést indítottak helyi asszonytársaik között; mely gyűjtés eredménye a következő: Tiszteletes Rákosi Lajosné 10 k. Tek. Pápay Árpádné 4 k. Barabási Jánosné 6 k. Özv. t. Virágh Domokosné 3 k. Ilyés Sándorné 3 k. Farkas Domokosné 2 k. 80 fill. Nagy Sándorné 2 kor. Rác Béliáné 2 k. Nagy Pálné 3 k. Katsó Mihályné 2 k. Barabási Lőrinczné 2 k. Farkas Sámuelné 2 k. Adorján Istvánné 2 k. Ósz Sándorné 2 k. Magyarai Lajosné 1 kor. 80 fill. Özv. Rápay Ferenczné 1 kor. Id. Veress Ferenczné 20 fill. Ifj. Veress Ferenczné 20 fill. Magyarai Istvánné 40 fill. Nagy Józsefné 20 fill. Solyom Mártonné 20 fill. A következők adakoztak 20—20 fillért, kik már római és görög katolikuskok: Barabás Andrásné, Simon Lázárné, Zakariás Mihályné, Oltyán Mihályné, Oltyán Györgyné, Nyisztor Mihályné, Nyisztor Lázárné, Tamás Ferenczné, Keresztesi Jánosné, Bencze Józsefné. Összesen: 51 korona 80 fillér. A két szép tárgyat be is szereztek mindnyájunk lelki örömeire. Fogadják a buzgó egyháztagok a lelkes adakozók e helyen is egyházköztségünk előljárósága nevében hálás köszönetemet. Az áldások Istene, ki előtt kedvesek az ilyen cselekedetek, áldja és szentelje meg a mi szeretett buzgó hiveinket. *Ósz Sándor*, ref. lév. tanító.

A zilahköri papi értekezlet legközelebbi ülését a f. hó 23-án d. e. 9 órakor Zsibón tartja meg. Tárgyai: 1. Ima. 2. Egyházi beszédet tart *Kerekes* András vallástanár. 3. Megnyitó. 4. A legutóbbi értekezletnek a hívekre gyakorolt hatását ismerteti Nagy Zsigmond. 5.

Felolvas dr. Both István tanár. 6. Felolvas Vincze Ödön diósadi pap. 7. A zsbói egyház történetét előadja Veress Sándor.

Emlék Erdősi Sylvester Jánosnak. Színér-váralja, Erdősi Sylvester János szülővárosa, nagy szülőtte iránt érzett tisztelete hálás kifejezéseken emléksobrot állított. Az emlékszobor leleplezése június hó 1-én, pünkösöd másodnapján történt meg méltó ünnepélyességgel, a következő program szerint: 1. Himnusz, énekelt a színérváraljai énekkar Fábián István vezetése alatt. 2. Ünnepi beszéd, tartotta Sátor Dávid ref. lelkész. 8. Emlékbeszéd, tartotta Koválik János, szolnoki főgymn. tanár. 4. Az emlékszobor átadása a bizottság részéről Papolczy Béla földbirtokos által. 5. Bárány Béla, községi főbíró az oszlopot a község gondozása alá átvette. 6. Szózat, énekelt az énekkar.

A Baldácsy-alap bizottsága f. hó 5-én tartotta meg közgyűlését, a melyen az alap ügyeiről szóló jelentés meghallgatása és az előterjesztések helybenhagyása után a tisztviselői kart újították meg. A bizottság elnökévé báró Bánffy Dezső, igazgatósági tagjaivá pedig Antal Gábor püspök, Wessprémy János, Horváth Sándor, Laszkáry Gyula és Bedő Albert választották meg.

A zilahi ev. ref. kollégiumi Wesselényi-Tornak r. e hó 13-án tartotta meg czéllövő versenyét a honvédségi téren, melyet Szilágyi Jenő főhadnagy vezetett. Lélekemelő látványt nyújtott az a katonás magartás, a mit a „bur“ fiúk tanusítottak. — A verseny 300 lépésre fölállított kettős $\frac{2}{3}$ alak czéltáblára történt. Versenyeztek a VII. és VIII. osztály növendékei egyenként öt lövéssel. — Az első díjat — egy Pieper-féle vadász karabélyt — Kabay Károly VIII-ik oszt. tanuló nyerte, a ki mind az öt lövéssel alakot talált; a második díjat Ridwal István VII. oszt. 4, a harmadikat Mezey Ákos VII. oszt. 3, a negyediket Fodor Miklós VII. osztályos 3 találattal nyerte. — Az V. és VI. osztályosok közül szoba-tanczéltáblára négy lövés közül Filep Leontin 4, Molnár Ferencz 4, Sámel Béla 4 és Kaizler Imre 3 találattal lettek a legjobb lövészek. — A jutalmakat Kincs Gyula főgymn. igazgató rövid lelkes beszéd után osztotta ki. Beszédében köszönetet mondott br. Fejérváry Géza honvédelmi m. kir. miniszternek, a helybeli honvéd állomásparancsnokságnak, Szilágyi Jenő főhadnagynak, kik a tanfolyam engedélyezése és megtarthatása körül annyi szívességet, előzékenységet tanusítottak. Szemere Miklós orsz. képviselőnek, a ki nemes versenyre jutalmak kitűzését tette lehetővé. — Beszédét a haza s a király éltetésével fejezte be. Nem mulaszthatjuk el megjegyezni, hogy a tanfolyam és verseny eredménye teljesen kielégítő, a mi tekintve a rendelkezésre állott rövid időt, úgy az oktatónak, mint a növendékeknek kiváló érdeme. Így tehát a szerény kezdeményezés, a mely a mi kollégiumunkból indult ki, a jövőre nézve is a legjobb reményekkel kecsegtet.

Nagy alapítvány. Özveggy Tisza Kálmánné Őnagyméltósága boldogult férje, egyházkerületünknek feledhetlen, nagyérdemű volt főgondnoka szándékának megfelelőleg a dunántúli ev. ref. egyházkerület pápai leánynevelő intézetének 16000 koronát adományozott azon kikötéssel, hogy annak kamatjövédelme az intézet internátusában elhelyezett három jó magaviseletű és előmenetelű növendékek ellátási költségeinek fedezésére fordíttassék. E nagy alapítvány fényes tanubizonyossága a kegyes adományozó nemes lelkületének.

Hálás köszönet. Buzás-Besenyőben tekintetes Thuróczy Dénes ur az ev. ref. iskola részére egy nemzeti színű lobogót, melynek értéke 20 korona és a jó tanuló megjutalmazására 8 koronát ajándékozott. Szintén besenyői Osváth János és nője az ev. ref. egyház részére egy fekete gyász-lobogót ajándékozott, melynek értéke 36 korona. Fogadják jószívű adakozók nemes tettökért e szegény egyházközségnek hálás köszönetüket. — A szeretet Istene éltesse sokáig hazánk és egyházunk felvirágoztatására. (T. F.)

Hivatalos rész.

2450—1903. sz.

É R T E S I T E S

valamennyi egyházmege Nagytiszt. Esperesének, püspöki vizsgálat alatt álló egyház tiszt. t. Tanácsának, az ev. ref. kollégiumok és a kolozsvári theol. fakultás méltóságos t. Előljáróságának.

Egyházkerületünk 1903. év május hó 9-én és következő napjain tartott rendkívüli közgyűlésének jegyzőkönyve szétküldetvén, felkérjük az érdekelteket, hogy az alábbi kimutatásban feltüntetett példányok után darabonként 80 fillért számítva, az ott kitüntetett összegeket legkésőbb folyó évi szeptember hó 1-éig közpénztárunkba mulhatatlanul befizetni sziveskedjenek, megjegyeztetvén, hogy az egyházmegei, kollégiumi és püspöki egyházközségek gondnokai számára is küldetett egy-egy példány és hogy az egyházmegei levéltárak számára még ezen felül egy ingyenes példány is küldetett.

Kimutatás

a közgyűlési jegyzőkönyvek kiosztásáról:

1. Vajdahunyadi ehm.	31 példány	24 kor.	80 fill.
2. Gyulafehérvári ehm.	16 péld.	12 kor.	80
3. Nagynyedi ehm.	40 péld.	32 kor.	—
4. Kolozskalotai ehm.	43 péld.	34 kor.	40
5. Szilágyszolnoki ehm.	66 péld.	52 kor.	80
6. Dési egyházmege	29 péld.	23 kor.	20
7. Széki egyházmege	38 péld.	30 kor.	40
8. Nagysajói egyh.-mege	17 péld.	13 kor.	60
9. Görgényi egyh.-mege	36 péld.	28 kor.	80
10. Marosi egyházmege	64 péld.	51 kor.	20
11. Küküllői egyh.-mege	39 péld.	31 kor.	20
12. Nagyszebeni egyhm.	16 péld.	12 kor.	80
13. Udvarhelyi egyh.-mege	54 péld.	43 kor.	20
14. Erdővidéki ehmege	19 péld.	15 kor.	20
15. Sepsii egyházmege	40 péld.	32 kor.	—
16. Orbai egyházmege	15 péld.	12 kor.	—
17. Kézdi egyházmege	16 péld.	12 kor.	80
18. Romániai ehmege	2 péld.	1 kor.	60
19. Kolozsvári püsp. v.a.á. eh.	1 péld.	— kor.	80
20. Dési püsp. v. a. á. egyh.	2 péld.	1 kor.	60
21. Fogarasi püsp. v.a.á. eh.	2 péld.	1 kor.	60
22. Ilyefalvi püsp. v.a.á. eh.	2 péld.	1 kor.	60
23. Kézdivásárhelyi	2 péld.	1 kor.	60
24. Marosvásárhelyi	3 péld.	2 kor.	40
25. Nagynyedi p.	2 péld.	1 kor.	60
26. Sepsiszigtyörgyi „ „	2 péld.	1 kor.	60
27. Szászvárosi p. v. a. á. eh.	2 péld.	1 kor.	60
28. Sz.-udvarhelyi p.v.a.á. eh.	2 péld.	1 kor.	60
29. Kolozsvári theol. fakult.	3 péld.	2 kor.	40
30. Nagynyedi kollégium	3 péld.	2 kor.	40
31. Kolozsvári kollégiumnak	3 péld.	2 kor.	40
32. Marosvásárhelyi kolleg.	4 péld.	3 kor.	20 „
33. Sz.-udvarhelyi kolleg.	4 péld.	3 kor.	20 „
34. Zilahi kollégiumnak	4 péld.	3 kor.	20 „
35. Sepsiszentgyörgyi koll.	5 péld.	4 kor.	— „
36. Szászvárosi kollégiumnak	5 péld.	4 kor.	— „

Összesen: 632 péld. 505 kor. 60 fill.

Kolozsvárt, 1903. június hó 9-én.

Dr. Bartók,
elnök.

Kádár János,
titkár.

Sz. 2613—1903.

PÁLYÁZAT TANÁRI ÁLLÁSRA.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollégium államilag segélyezett főgymnásiumánál a f. évi egyházkerületi közgyűlésen választás utján egy rendes tanári tanszék töltenő be, melyre a magyar-német szakcsoportra képestített ev. ref. vallású pályázók folyamodhatnak.

A tanszék javadalma évi 2400 k. fizetés és 560 k. fizetés és 560 k. lakásbér évnegyedes előleges részletekben, a fizetési fokozat emelkedésével pedig a szolgálati idősebbség szerint esetleg szállás természetben, továbbá öt izben 200—200 k. ötödéves korpótlék és az idősebbégi sorrend szerint való előlépés a 3600 koronáig emelkedő fizetési fokozatokba.

Az ötödéves korpótlékok megállapításánál a kollégiumi előjáróság elhatározása szerint a más középiskolánál eltöltött és a folyamodók szolgálati bizonyítványai alapján elfogadható rendes tanári szolgálati évek is beszámíthatók 10 év keretén belül.

A pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányukat, tanári képzettségüket, eddigi szolgálatukat, katonai kötelezettségi viszonyaikat igazoló okmányaikkal felszerelt folyamodásukat a kollégium előjáróságához címelve nyújtják be 1903. július hó 10-éig a kollégium igazgatóságához.

A megválasztott rendes tanár a nem állami tanárok nyugdíjintézetének kötelezett tagja s az évi ötszázalékos illetékét a kollégium meglévő nyugdíjalapja fedezi. Csak ev. ref. vallásuak pályázhatnak.

Az erd. ev. ref. egyházkerület ig.-tanácsától.

Kolozsvárt, 1903. június hó 11-én.

Dr. Bartók,
elnök.

Dr. Sárkány,
tanügyi előadó.

3538—1903. sz.

KÖRLEVÉL

mindenik egyházmegye Ntű Espereséhez, minden tiszt.

Lelkész aához, és elemi iskolát fenntartó kollégiumok
Előjáróságaihoz.

Hivatkozással a múlt évi 3288. sz. a. kiadott rendeletünkre elemi és népiskoláinknak az egyetemes ev. ref. konventhez beterjesztendő 1902/3. iskolai évi statisztikai adatait gyűjtő rovatos íveket az egyházmegyékhez szétküldjük azzal a felhívással, hogy az adatok f. évi aug. hó 31-ig ig.-tanácsunkhoz beterjesztessenek.

1. A rovatos iven mindenik egyházközség egy sorral szerepeljen, akár van, akár nincs népiskolája.

2. Ha egy egyházközségnek több népiskolája van, mindenik iskola adatai külön sorba irassanak.

3. Olyan egyházközségeknél, a hol ev. ref. népiskola nincs, csak az ev. ref. tankötelesek számát, az iskolába nem járó tankötelesek számát és a 10 év alatt esetleg államnak, vagy községnek átadott iskolák átadási adatait tartalmazó rovatokat kell kitölteni.

4. Az egyházmegyéről összeirt adatok kimutatásának helyességét az espres és az egyházmegyei tanügyi előadó aláírásukkal igazolják.

A püspöki vizsgálat alatt álló egyházak iskoláinak kimutatását a főgondnok és az első lelkész, a kollégiumoknál a főgondnok és az elemi iskolai igazgató írják alá.

Kolozsvárt, 1903. június hó 11-én.

Dr. Bartók,
elnök.

Dr. Sárkány,
tanügyi előadó.

2237- 1903. sz.

ÉRTESÍTÉS.

Valamennyi egyházmegye Ntű. Esperesi hivatalának és püspöki vizsgálat alatt álló egyházközség tiszteletes t. Tanácsának.

A folyó évben beszolgáltatandó krajczáros éltőke címén igazgatótanácsunk az előlezimettek kormányzása alá tartozó egyházközségek terhére a következő összegeket írta elé és pedig: vajdahunyadi egyházmegye 227 k. 96 fillér. Gyulafehérvári ehm. 93 kor. 78 fill. Nagyenyedi ehm. 508 k. 20 f. Kolozskalotai ehm. 581 k. 26 f. Szilágy-szolnoki ehm. 1094 k. 96 f. Deési ehm. 231 kor. 72 fillér. Széki ehm. 495 k. 76 f. Nagysajói ehm. 128 k. 30 f. Görényi ehm. 479 k. 46 f. Marosi ehm. 1010 kor. 86 f. Küllői ehm. 432 k. 04 f. Nagyszebeni ehm. 178 kor. 22 f. Udvarhelyi ehm. 807 k. 92 fill. Erdővidéki ehm. 287 kor. 66 f. Sepsí ehm. 511 k. 86 f. Orbai ehm. 282 kor. 36 fillér. Kézdi ehm. 202 k. 18 f. Deési p. v. egyh. 67 kor. 74 fill. Fogaras p. v. egyh. 30 k. 90 f. Ilyefalva p. v. eh. 20 k. 72 f. Kézdivásárhelyi p. v. egyh. 57 k. 38 fill. Kolozsvári p. v. eh. 328 k. Marosvásárhelyi p. v. eh. 178 kor. 30 f. Nagyenyedi p. v. eh. 70 k. 20 f. Sepsiszentgyörgyi p. v. eh. 46 k. 62 f. Szászvárosi p. v. eh. 20 k. 78 f. Székelyudvarhelyi p. v. egyh. 35 k. 06 fill.

Felkérjük a czimzett hatóságokat, hogy tekintettel a jövő évben tényleg életbe lépendő újabb közigazgatási beosztásra úgy az itt kitüntetett, valamint más című rovatoknak a folyó év végéig leendő beszolgáltatását anynyival inkább eszközölni sziveskedjenek, mivel az új közigazgatási beosztás után azok felhajtása sokkal több nehézséget okoz.

Kolozevárt, 1903. június hó 9-én.

Dr. Bartók,
elnök.

Maksay János,
számvevő.

Sz. 585—903.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, a sepsi ev. ref. egyházmegyébe kebeleztet *Szotyor* ev. ref. egyházközség ürességben levő papi állására pályázat hirdettetik.

Javadalom: 1. Lakás, gazdasági épületekkel, kerttel. 2. Három hold 1218 quadr. öl szántó, 1131 quadr. öl kaszáló, nyolcz hold 910 quadrát öl erdő üzemterv szerinti hasznélvezete 89 korona 22 fillér értékben. 3. Oszpora, kegyhagyományi kamat értéke: 50 kor. 40 fill. 4. Kepe a hivektől ősz- és tavasz-gabonában: 308 kor. 34 fillér értékben. 5. Stóla: 8 korona. 6. Állami fizetéskiegészítés jelenleg: 964 kor. 65 fillér. Az egész fizetésből levonásra engedélyezve 20 korona 61 fillér, a mikor teljes fizetés: 1400 korona. Megjegyeztetik, hogy az özvegyi kegyév miatt a megválasztandó lelkész 1904. április 24-ig az egyházközségtől csak a feltüntetett fizetés felét fogja kapni, a kanonika rész kivételével, mely özvegyé, a stólat és állami fizetéskiegészítést, a teljes fizetést 1904. április hó 24-től kezdve kapja.

Kötelessége a rendes lelkészi teendők végzése, a községi iskolában a vallástanítás.

Pályázati határidő: 1903. július 7.

Folyamodványok a minősítvénynyel Nt. Vén Mihály espereshez küldendőik Bikfalvára.

Kolozsvár, 1903. június 15.

Dr. Bartók György
ev. ref. püspök.

PÁLYÁZAT TANÁRI ÁLLÁSRA.

A csurgói áll. segély. ev. ref. főgymnasiumban betöltendő egyik *latin-görög nyelvi* tanszékre pályázatot hirdetek. Ezen rendes tanári állás javadalma 2400 korona törzsfizetés, ötször 200 kor. ötödéves pótlék és 400 kor. laktér. A helyettes tanári állás javadalma 1600 kor.

Pályázhatnak ev. ref. vallásu egyének.

Felhívom a pályázni kívánókat, hogy keresztlevéllel, oklevéllel, egészségi- s esetleges szolgálati bizonyítványval felszerelt s a belső-somogyi ev. ref. egyházmegyei közgyűléshez czimzett kérvényüket f. évi *július 18-ig déli 12 óráig* alólirotthoz küldjék be.

A megválasztott tanár állását f. évi aug. 30-án köteles elfoglalni; kötelezve leend székfoglaló tartására, heti 20—21 órai tanításra s a felekezeti, községi sat. tanárok számára létesített országos nyug- és gyámintézetbe való belépésre.

Kelt Alsók-ban (Somogy megye u. p. Csurgó) 1903. június hó 9-én.

Németh Zsigmond,
az igazg. tanács elnöke.

Szám: 455—1903.

MEGHIVÓ.

A dési ev. ref. egyházmegye közgyűlésének m. t. t. tagjait, Désre a fiu-iskola tanácstermében f. évi június hó 27-én délelőtt 10 órakor kezdődő rendkívüli közgyűlésre tisztelettel meghívom.

T á r g y a i:

A m. igazg.-tanács 1233. és 2257—1903. sz. javaslataira vélemény. — Kérelmek, indítványok.

S.-M.-Berkeszen, 1903. június hó 10.

Pap István, esperes.

Erdélyi Protestáns Lap.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA.

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő. NAGY KÁROLY, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és magán előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Vizsgák után.

„Hétfőn virradóra, aratásba kapok!“ Így sóhajt ma a magyar, megtörli verejtékes homlokát, tovább feni kaszáját és „néz a napra, néz a rendre s úgy örül“. Péter és Pál a leggyönyörűsebb hétköznapja az esztendőnek, arany kalászból, kláris gyöngyöt hullat Aki vetett könyhullatással, arat örömmel és háladással. A magvető embernek gyönyörűsége, vigasztalása. (I. Mózes VIII. 22.): „Mig a föld léssen vetés és aratás... meg nem szünnék!“

De emeljétek fel szemeiteket a megért tartományokra, lássátok a lelki magvetőket napok és hetek óta már aratásba kaptak, ma is aratnak: lássátok a hullámozó vetést is 6 esztendőstől a doktorándó doktorig a mi fiaink és leányaink miként hullámozanak, verejtékeznek, sőt hullanak is. Reggel 8-tól este 6-ig; sőt egy-egy meg is fordítja az órarendet. A vetés fehéredik, sárgul és pirul. Közélen, távolban aggódó családapák, éjjel is virrasztó özvegy édes anyák, szeretettől, gondtól terhes tanítók, tanárok várják, lesik mit hoznak a napok — hátha!? hátha!? Igen! Nem! Halomragyúlnak aztán az iskolai értesítők, beérkeznek — fegyelmi záros határidőre — a *kimintatások* a legutolsó községből is: a számok nagy mesterei aztán összeadják és kivonják, szorozzák és osztják, furják és faragják az adatokat mindaddig, a meddig megalkottatják az országnak tiszta *tanügyi képét*. Ki lesz büntetve, hány tankötelesünk van országszerte, ebből hány tanuló, hány iskolakerülő; egyszer nemzetiség, aztán vallás szerint; hány magyar tannyelvű és hány nemzetiségi iskolánk van, a honfoglalásnak 1007-ik esztendejében, hány nemzetiségi tanító méltóztat magyarul tudni és ez eléggé meg nem becsülhető hazafias indulatáért hány száz korona — külön jutalomban — részesült a Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Minister Urtól, mi Kegyelmes Urunktól stb. stb.

Ki lesz mutatva népiskoláinknak külön, közép iskoláinknak és felső iskoláinknak ismét külön hány száztólíja bukik, hány az al- és felső osztályokban, hány az érettségiben, hány az utolsó vizsgáján, hány bukik végleg, hány végzett ember kap állást, hány lesz proletár, hány lesz öngyilkos, hány hal meg tuberkulózisban és a tudományos pályán működő férfiak közül hány esik paralysisbe stb. stb.

Ezeknek az adatoknak aztán be kell ütni, akár virrad, akár se; akár esik, akár se: mert csak egy tudomány biztos a nap alatt és ez a „*statistika*“. Most még nincsenek kéznél ezek az adatok, azért ilyen irányu tiszta képen hiába fáradoznánk. Én nem is fáradozom, kényelmesen elfogadom a Praedicator bölcsességét (I. 9—11.): „Ami volt, ugyanazon, ami ezután is léssen és ami most léssen ugyanazon, ami ennek utánna is léssen.“

Egy és ugyanaz pedig és nem új dolog a nap alatt, hogy tiszta felekezeti iskoláink, — alatt és fenn — ősi kálvinista jellegükből, céltudatos, tiszta irányukból, erős és mély hatásukból nagyon kizökkentek. A sajátlagos „kimetszett bélyeg“ hanyatlak, pusztul, vész. Sereggel olvastam már iskolai értesítőket, sokszor sorba jártam zárőnnepélyeket, vettem tudósításokat egyetemes és részleges diák-kongresszusokról, még tisztán protestáns theol. anketéről is; de mindből szomorubbnál, szomorubb tanúságokat vonhattam le. A róm. kath. igazgató ha bezárja évét, minden szakaszban leadja a pápai áldást, beveszi a püspöki üdvözlét és sokszor elmondja, hogy egyedül idvezit. A róm. kath. diák, ha jellegét veszélyeztetve látja, mindenik a hóna alá vesz egy-egy fekete keresztet és felcsapja a falra, vagy a házak tetejére és pedig annyiszor, ahányszor más valaki ledobná onnan.

A lutheránus igazgató fennen hirdeti a protestáns szabadságot és testvériséget; nagyhangu szószólója a magyar hazafiságnak; de azért *megnyomja* a pennát és *aláhuzza* a szót

megannyiszor a hányszor szükségét látja annak, hogy *lót* és *lutheránus*. Diákja pedig nem ismer gátat és nem tud akadályt, ha a fenti tételekről van szó; és bizony összeszakgatja egy *Turócszentmártonban*, mint *Zágrábban a trikolort*.

Az unitárius szelid és alázatos, amerikai és angol testvériséget ültet a magyar színekbe; de azért ha ír, ha olvas, ha szól, ha beszél — az alpha és az omega, az alany és az állítvány mindörökké egy és ugyanaz: „In honorem solius Dei!”

Az evang. reform. — oh az zászlótartója és előharczosa minden nemes és szent eszmének. Keblére öleli az egész világot, önfeláldozásában nem ismer határt; elítéli a szűkkeblőséget és felekezetieskedést, életét és vérét szívesen és szó nélkül, hányszor adta már hazájának, nemzetének?!

De sovinstának tart minden törekvést, mely megbontaná a testvéri szeretet édes kötelékét és részleges kívánalmaknak szolgálna a dicsőséges egységben; ugyanazért ő nem mondja soha senkinek, hogy ő kálvinista, hogy ő evang. református. Vagy ha nagy szerényen el is mondaná valakinek, de dicsekedni, — a jó békekesség kedvéért — nem dicsekszik senkinek.

Minek a!?

Legyen távol tőlem — most is, mint mindig — még a gondolata is annak, hogy szelet vessek és vihart arassak, hogy visszavonás és gyűlölség magvait hinteném testvér nemzetiségeink vagy felekezeteink közzé. Bár van egy kis emberi gyöngeség bennem, — megvallom őszintén — az, hogy mi kálvinisták az elősoroltakat nem tudtuk megtanulni, vagy ha megtanultuk elfelejtettük. És szeretni igen szeretném, (ha, a mi értünkre nem is) de valamikor (akármilyen későn) megtanulhatnók és megtaníthatnók ezt a tanítási és nevelési módot, annak külső művészetét, (mert bizonyosan külső művészet az) — hátha nekünk se ártana, aminthogy az egész világnak használ. Ez a gyöngeség most meg van bennem; de egyéb gonosz indulat nincs. Csak csendesen és ártalmatlanul elmélkedem szelid olajlámpám halovány fényénél. Elmélkedem és töprengök s bár messzemenő és közelfekvő kálvinista dolgokat forgassak elmémben: kevés nyugodalmat és meg nem mérhető háborúságot talállok

Visszamegyek Pázmán Péter idejéig — kálvinista vele együtt egész Magyarország. Kálvinistaságában duzzad a nemzeti erőtlől is. De fény villan, csillogó, mint a lidércztűz; csiszolt, mint a tükör; sikamlós, mint a jég, de mert *idegen* volt (mint olyan sokszor, annyiszor) megejté a magyart fejétől a kis ujjáig.

Eszembejut a tengernyi vér, a milliárdnyi

kincs, a bölcsesség és tudomány, mit áldozott kálvinista elődeink serege, elválasztás nélkül mindenekre, kik e hazában valának, hogy el ne vesszenek, de megtartassanak. Beh jól fogott volna akkor valamikor, egy kis vastagnyakuság, egy kis sovinizmus, még a pogány szomszédságnak is több hasznát vettük volna, mint a pápista testvériségnek.

Eszembejut akárcsak kicsiny erdélyi evang. reform. anyaszentegyházam, hány iskolát tartott fenn szíve vérén, mint a pelikán. Hány nevezetes és mindeneknek hasznos, dicső emlékü és sok, most is élő férfiut nevelt, ápolt és tanított, étlen, szomjan, koldus módra rongyosan, ázva, fázva, Édes Magyar Hazánk számára.

Eszembejut, hogy azért mi most is sajnargatjuk tanítóinkat, üzzük tanárainkat. Igen nagy áldozatok árán kapja egyik a 133 kor. 32 fillér (illetve 66 frt 66 kr.) államsegélyeket: a másik pedig a szellős tornacsarnokokat és amerikai tornaeszközöket. Függetlenségünk és szabadságunk árán. Hamisítatlan kálvinista jellegünk föláldozásával.

Eszembejut, a kitiüntetett nemzetiségi tanítók sora, — a bevett összegekkel — Bersényi bizton szájokba adná a hatalmas verssort: „*Áldd az Istent, hogy magyarul tanultál!*” és elvonná, kitörölné a mieinktől „*Áldd az Istent, hogy magyarnak születted!*”

Eszembejut, hogy állottam és jártam nemzetiségi vidékeken. Láttam igen kevés írást tudó nemzetiségi tanítókat, kikhez a bérbevett kunyhókba alig ment pár órára néhány növendékük. Köszönni, írni, olvasni, imádkozni de hogy tanultak meg; hanem hogy gyűlöljék halálos gyűlölettel mindent és mindenkit, ami nem az övé, a mi tőle idegen, azt igenis megtanulta, tudja is, tartja is és hasznát is veszi.

Eszembejut, eddig nekem se jutott soha eszembe, hogy ha (szegénységünk miatt) nem is építettünk több iskolát erdélyi evang. reform. anyaszentegyházamban, legalább a meglevőknek (mindeniknek) küszöbére állítsunk egy-egy embert, aki az iskolás gyermeket fogadja ezzel a köszöntéssel: „kálvinista vagy”, bocsássa el ezzel: „kálvinista légy!”

Eszembejut, hogy vezető cikket akartam írni és csak eszmetöredékeket és gondolatdarabokat irtam. Elhallgattam, amit meg kellett volna írni; és megírtam sokat, amit el kellett volna hallgatni. De már mindegy. Én úgy se hallgatom el, sőt bátran mondom — különben is tudják, a ki nem tudná, annak eldicsekszem vele, hogy „kálvinista vagyok!”

Kolozsvár, 1903. jun. 22.

Irsay.

A konfirmációi káté kérdéséhez.

Mióta a Nagy Péter-féle Konfirmációi kisebb Káté pályázat utján való átdolgozásáról olvastam, mindig vártam, hogy a hivatottak közül akad olyan, a ki ezen, népünk valláserkölcsei oktatásának nagy horderejű s tárgyánál fogva is kiválóan fontos kérdéshez a keresztyén vallástudomány apparátusának bonczkésével s lelkének inspirációjával hozzászól, hogy a haladó idő által netán tulszárnyalt tételek kiigazitásával, a modern ker. vallásosság s kultúra-követelme keresztyéni ideált ajánlja beoltani már az ifju nemzedék szívébe kitörülhetlenül, az élet s minden emberi hivatás áthatására s tévelytől való megóvására.

Kiváltképpen vártam volna, hogy a kiindulási ponthoz egy Archimédesi tételt állítson fel, mely még az elemi iskolai előkészültséget nélkülöző ifju előtt is, a világ s benne az ember helyzetét és mivoltát bevezesse a káté további tárgyalásaihoz.

E várakozásomban eddig, — fájdalom — csalódva, habár óva int a „si tacuisses“ kezdetű példabeszéd, mégis nagyobb hibának tartván az érdeklődés hiányát, mint a gyenge hozzászólást is: engedelmet kérek lapunk olvasóitól s egy kis helyet a szerkesztő urtól, hogy szerény nézeteimet ide vonatkozólag negyedszázados gyakorlatomból leszűrve, elmondhassam. Mert ha a Mélt. Igazgató Tanács az átdolgozást elhatározta: bizonyára azért tette, mert kor-követelményt ismert fel benne.

Látnunk kell mindnyájunknak, hogy a világ halad s haladásában mi protestánsok kötelesek vagyunk vele lépést tartani. Egyházunknak már csak az isteni tökélyre való elhivatásánál fogva is a haladás és a reformok utján kell járnia. Utat kell mutatnunk a pusztában, enyhet fakasztanunk a kietlenben. Irányt kell adnunk mindenben és mindenütt hol az eszményi célok munkásairól, az emberről van szó.

Ezért bár derék s hatásában kellő is, czélhoz vezető is volt a régi mű, mely ifju nemzedékünk eszét, szívét, erkölcsét, szóval emberi életét nemesítőleg áthatni s tökéletesíteni tudta felfogásukhoz való alkalmazkodásával, jézusi szellemerejével: mégis az új Kátében jobban ki kell domborodnia annak, mit vallásos érzésnek, benső erőnek neveznek.

Jobban ki kell domborítani a ker. prot. karaktert, mely a maga üdvével, az övéi, társadalma s hazája üdvét is a Megváltó példája szerint átértse, átérze s munkássága minden részében ezeken töprengjen már ifjuságától kezdve. Úgy kell, hogy örökölje ezeket a zsenge ifju a vallásos nevelésből, mint az ifjuság szép pirját, ifju lelke üdeségét, zamatját veszi korától s testi egészségétől.

Czélhozvezetőnek vélném minden fejezet után egy részecskében megemlékezni a tananyagban eléadott történet, tárgy, vagy elmélet foglalatjában elősorolt tanúságokról. Mert, ha „exempla docent“, mert ha, az újabb pedagógusok a szemléltető módszert ajánlják, melyek vésnökileg alakítják az értelmet, jellemet s szívérezést is: akkor miután nálunk — tulhajtott kálvinista puritánságból — nincsenek Dóree-féle bibliai képeink, talán ezen fejezetek után összealkotott s jól választott tanúságok lennének azon szemléltető képeink, melyek úgy a protestáns jelleggel, mint magával az elérendő czéllal a leghivebben megegyeznének.

Evvel kapcsolatban az oly történeti alakokat, melyek mint rosszak, kerülendők fordulnak elő, azokat csak egy-két rosszaló szóval kellene elé adni, hogy a hajlékony ifju elme ne érkezzék azok felett szemlélt tartani s kapcsolatos fogalmakat alkotni: ilyenek az eset, Kain, Absolon, Judás stb.

Ellenben a vonzó alakok tanítása részletes s történetük tárgyalása teljes lehet, mert abból a fogékony ész és szív gyűjtötte hatások, csakis üdvösek lehetnek.

Jobban kell meghatározni ünnepeinket is, mert nem csak hitünknek, hanem cselekedeteinknek is sinormértékű kell, hogy szolgáljon a Kis Káté. — Holtig hivei csak úgy lehetünk anyaszentegyházunknak, ha ünnepeit belsőleg is, külsőleg is megtartjuk s megismerjük. Ide kell vonnunk a vasárnap megünneplésének méltó tárgyalását s felekezeti és nemzeti ünnepeink ismertetését: a reformáció emlék-ünnepét és István király napját. (?! Szerk.)

A ki a néppel lakik, a népért áldozza föl papi hivatásával életét, a ki a népnek nemcsak papja, hanem apja is akar lenni, az a pap észlelheti leginkább, hogy a Káté a felnőtt népé is, a nagykoru emberek könyve is; és az marad egész életére nézve elhatározólag alapja ismeretének s azt fogja tekinteni cselekedetei sinormértékének is. A nép a Kátéra ez okon nagyon sokszor hivatkozik, midőn egy s más kérdés megvitatása sorra kerül.

Ezért kell népünk kezébe — ifju sarjai utján — egy oly könyv, melyből meggyőződhetnek ünnepei törvényéről, mert különben kivált vegyes felekezeti helyeken hajlandó lesz más ünnepeket is megtartani vagy a naptár veres betűje által vezetetni magát, kivált ha csábítják is. Ki kell terjeszkedni a vegyes családok egymás iránti kölcsönös kiméletére is, hogy a szeretet parancsa boldogító érzést szülhessen az ily tanok hirdetésével a család férfi és nő tagjaiban, mert a nemzeteket alkotó családok szentélyében megnyugvást és megszentelődést kell szülni a Kátéból szerzett ismereteknek.

Végetlen nagy súlyt helyezek még a Kis Káté kezdetére és végére is; melyekben a mi egész emberi álláspontunk a prot. ker. hivatásunk kell, hogy kifejezésre jusson. Mert csodálatos az, hogy míg, a csak száraz tudományos természetrajzokban a világon lévő lényeket, teremtményeket, 4 osztályra sorozva látjuk; u. m: emberek, állatok, növények és ásványok osztályára, addig egy valláserkölcsei könyvben, a hol a ponderáns tendencia éppen az emberlény erején, hatalmán épül fel — szó se legyen ezen első osztályról, az emberek osztályáról, hanem, hogy még ezen isteni kép is az állatok osztályába legyen kénytelen beszorulni, olyforma argumentum következtében, mintha azt mondanók: a gyémánt is üveg, mert átlátszó. (?! Szerk.)

Megvallom, én ezen emberi érzést sértő és sokképpen matérialisztikus fogalmak melegágyául szolgáló felfogást nem helyeselhetem. Valahogy áldott emlékezetű szülőim s képeztetésem másként gyökerezett meg bennem az ember fogalmát. Nagy Péter azt a nagyobb hatás kedvéért tárgyalhatta úgy, hogy annál inkább kiemelje az embert. Mózes, Isten hasonlatosságára, ábrázatjára teremtvé, uralkodóvá emelve mutatja fel az embert. Én hiszem, hogy minden pap, tanító így érzi s így tanította azt eddig is, habár a Kis Kátében nem is volt különösen kidomborítottan kifejezve. Azonban vigyáznunk kell a világos kifejezésre, mert a betű is öl! Sapienti sat est.

A Kis Kátében a végén hiányzik egy szép kérdés, a mi a nagy káté 411-ik kérdését alkotja. Ott, hol a különböző ker. felekezeteket már ismertette s mely így van. — „Mind e különböző hifelekezetű keresztyéneket mi kell hogy egyesítse“? Felelet: „Mind e különböző ker. felekezeteket a keresztyéni szeretetnek kell egyesítenie, hogy mindegyik tagjai buzgón ragaszkodván szentnek és igaznak ismert meggyőződésünkhöz, a másképp gondolkozókat se ne gyűlöljék, se ne üldözzék, hanem olybá tekintsék, mint különböző ösvényeken, de velök ugyanazon célra törekvő testvéreiket.“ Ennek nem szabad ki-

maradni a Kis Kátéból sem, mert itt van jelezve a ker. ideál, melylyel királyi papság, szent népség lehetünk. Ebben kulminál Madáchnál is az ember. S míg az embernek van vallás-erkölcsi érzéke, mely általánosabb vonásunk, mint pl. a művészi, addig nemünket nem kell féltünk, hogy ez égi jelleget ne tartsa boldogsága alapjának s ne igyekezzék hivatását annak sugalma szerint betölteni. Az Idvezítő nagy Mester is ezt akarta. — Az egy Pásztor „Isten seregeit“ az általános szeretet, ezen aklába hívja. Ez önzetlen jellel kell a protestántizmusban nekünk kálvinistáknak győzelmet biztosítanunk.

A Nagy Péter-féle Kátén mindenütt észlelhetjük Krisztus magasztosan előmlő szellemét, az evangélium varázsát s tudományának mélységeit. Magyar kálvinista népünk anyaga, termettsége jó, derék, fogékony minden szent, magasztos iránt. A Káté alapot adott népünknek, írója lelkének egészséges, szép világnézetével is, mit munkájára lehelt s látszott is az az alap Erdély kálvinistaságának nagy egyetemén még a próbák-tusáiban is.

Bárki legyen hát, ki pályaművével a koszorut s jutalmat elnyerni óhajtja: de vessen számot, e csak nagyjában érintett s tán nemcsak előttem fontosnak nevezhető kívánalmakkal. Mert a kultúra kívánta emelkedés s evvel járó mély vallásos felfogás fogja leginkább diszessé tenni s az elismerés valódi jutalmával megjutalmazni igyekezetét, de csak úgy, ha ez utóbbi vonások jellemzői maradnak Káténknak ezután is.

Ezért komoly és már évek hosszú során szerzett tapasztalásra van szüksége írónak, mert „a Krisztuson, mint fundamentumon haszonnal épített evangéliumi tudomány“ (I. Kor. 3. 12.) kell, hogy legyen munkája, ha az élet próbáján is nyertes akar lenni.

A konfirmációi káténak inspirált alkotásnak kell lenni, nem pedig Ikáruszi szárnypróbálgatásnak.

Epen azért kívánatos lenne, ha többen hozzászólanánk a Káté átdolgozásának nagyfontosságú kérdéséhez s az érvényesítendő elvekhez, elmondva nézeteinket, tapasztalatainkat. Helyes, hogy a határidő elhalasztatott, mert nem arról van szó, hogy hamar; hanem az a főérdek, hogy jó legyen.

Ugy legyen!

Böjthe Ödön
ref. pap.

Erdőcsinád.

*

Konfirmációi Kisebb Káténk átdolgozásának kérdése tényleg egyike ma egyházkerületünk legnagyobb horderejű kérdésének, hiszen az ifju nemzedék vallásos és egyházas nevelése fog általa — ki tudja mennyi időre?! — irányt nyerni. Ily kérdések megérdemlik a minél több oldalról való megvilágítást. Külföldön egy-egy ilyen kérdés egy kis irodalmat teremt, mielőtt a munkához hozzáfognának. Nálunk ez az egyetlen cikk szól a kérdéshez. Pedig itt volna helyén, hogy a gyakorló katekhéták — és minden lelkész az — elmondják tapasztalataik alapján véleményüket. E jelen cikk érdeme inkább a kérdés felvetésében áll, mert azok a részletkérdések, melyeket érint, csak kisebb jelentőségűek s nem egy pontban kifogásolhatók is. — A vitatás főkérdésévé azt kellene tenni, hogy a káté anyaga történelmi methodus szerint dolgozandó-e fel, mint Nagy Péternél van, vagy systematikai rendszer követendő, mint az Luthernél, Kálvinnál és a Heidelbergi Kátében található s bármelyik esetben milyen legyen a beosztása, mely kérdések és micsoda kapcsolatban volnának legcélszerűbben tárgyalandók. Erre nézve kellene eszmecserét indítani, a minek megkezdése főleg a katekhétákra és vallásánárookra vár első sorban, miután arra nézve előre tisztában lehetünk, hogy a kisebb káté átdolgozását követnie kell majd a nagyobb káté átdolgozásának. Itt a szünidő, reméljük megindul a vita.

Szerk.

Igazgatótanácsunk üléséből.

Kolozsvár, 1903. jun. 18.

Elnökölt br. Bánffy Dezső, ehker. főgondnok. Jelen voltak: Simó Lajos ehker. főgondnok, dr. Bartók György püspök, Kenessey Béla főjegyző, Deési Gyula, Becsek Lajos, Incze Gerő, Lészay Ferencz, dr. Sárkány Lajos, Sándor János és Váro Ferencz ig.-tanácsosok és a tisztviselők.

Az ülés megnyitása után Kenessey Béla ehker. főjegyző aa. tett jelentést a beérkezett államsegélyi és Baldácsy-alapítványi kérvényekről, melynek alapján az idei segélyek megállapítottak és azok kilizetési határidejéül július hó 1-e jelöltetett ki.

Számvevő aa. előadásában jóváhagyó tudomásul vétetett a Gecse emberszereteti intézet tisztviselői állásainak rendszeresítésére vonatkozó határozat.

A számvevői észrevételek elfogadásával jóváhagyást nyert a kolozsvári, illyefalvi, sepsiszentgyörgyi és kézdivásárhelyi egyházközségek, valamint a makfalvi iskola, nemkülönbén a Pataki Ágotha-alap 1902. évi számadása és a székelyudvarhelyi kollégium, valamint a theologiai fakultás 1903. évi költségvetése.

Jóváhagyatott a szászvárosi kollégium előljáróságának ama határozata, melylyel az elemi iskolai tanítók fizetését rendezte.

A székesi Ilyés-alapítvány elnöki állására Csonotos Olivér marosvásárhelyi ügyvéd aa. kéretett föl.

Az ehkerületi közalap részére árverésen megvásárolt tordai „Korona szálloda“ épületeinek kijavítása 10.000 kor. költségvetési összeg keretén belül engedélyeztetett.

A budapesti bérházaknak az ujjonnan kinevezett gondnok részére történt átadásáról szóló jelentés jóváhagyó tudomásul vétetett; az átadó bizottság részéről javaslatba hozott renoválás végrehajtására ig.-tanácsunk engedélyt adott és köszönetet szavazott Lészay Ferencz ig.-tanácsos aának az átvétel és átadás körüli fáradozásáért, valamint elismerést Makasai János számvevő aának az átmeneti félév alatt teljesített pontos és eredményes kezeléseért.

A dobokai, szinyei és ormányi szegény egyházközségek kérelmére elrendelte ig.-tanácsunk, hogy részükre a hivatalos lap díjmentesen küldessék.

Házgondnoki előterjesztésre engedélyezte ig.-tanácsunk, hogy a magyarutczai 1. sz. bérház udvarán új házmeisteri lakás építtessék.

A múlt évi közgyűlés határozata alapján megállapította ig.-tanácsunk azokat a díjtöbbleteket, melyek a theol. tanárookra kivetendők abból az okból, mert kötelező szolgálati idejük, a teljes nyugdíjra való jogosultság szempontjából, 40 évről 30 évre szállított alá. — E többletek befizetésére 24 havi részletfizetési kedvezmény engedélyeztetett.

Ezek után közig. bizottsággá alakult át igazgatótanácsunk és e minőségében felülvizsgálat alá vette, Majos József felebbezése folytán a sepsi ehmegeyi közig. bíróság amaz ítéletét, melylyel az eresztevényi ehköség volt számadó gondnokát az évi pénztármaradékok kamatoztatásának elmulasztásából eredett állítólagos károsodások megtérítésének kötelezettsége alól fölmentette. — A felülvizsgálat eredményében az I-ső foku ítélet helyben hagyatott azért, mert az illető számadó gondnok utolsó számadásának terhe alól már évekkkel ezelőtt fel volt mentve.

Felebbezés folytán feloldotta ig.-tanácsunk a sepsi ehmegeyi bíróság amaz ítéletét, mely szerint egy róm. kath. vallású urnó a sepsi-bodoki egyházban, egy végrendelet alapján kepefizetésére köteleztetett, — mert a szóban forgó eset nem tartozik közig. bírói döntés alá.

Feloldatott a küküllői ehmegeye közig. bíróságának a Nemes Árpád és Incze Ferencz közötti el-

számolási ügyben kelt amaz ítélete is, a melylyel Nemes Árpád aa. perujítási kérését új bizonyítékok hiánya miatt utasította el és a perujítási kérést II-od foku bíróságunk azért vetette vissza, mert a törvény rendelkezése értelmében ily ügyekben perujításnak helye egyáltalában nincsen.

Indokainál fogva helybenhagyatott a n.-szebeni ehmegeyi bíróságnak ama megfélebbezett ítélete, melylyel Osváth Géza, batizi tanítót a mikeszászi tanítóválasztás alkalmával fölmerült költségek megterítésére kötelezte.

Formai szabálytalanságok miatt feloldatott a kükküllői ehmegeye közigi bizottságának a magyarherepei tőke-csonkítás ügyében kelt ítélete és az I-ső foku bizottság új vizsgálat megtartására, valamint új ítélet hozatalára utasított.

Több közigi bírósági ügy nem lévén, áttér igtanácsunk a közigi folyó ügyek elintézésére.

Ezek között első helyen az alapítványi népiszkolák szervezetének megállapítására kiküldött bizottság jelentését ismertette titkár aa., melynek alapján a Pataki-Ágotha népiszkola tanügyi és fegyelmi rendszabályai visszaküldettek a marosvásárhelyi kollégium előjáróságához, oly irányban leendő átdolgozás végett, hogy az ehmegeyi hatóságoknak illetékes befolyása emez iskolára is biztosítva legyen.

(Vége következik.)

Iskola.

T á j é k o z á s

a felső-szabolcsi ev. ref. egyházmegyei leány-internátusról.

A felső-szabolcsi ev. ref. leány-internátusba az elmúlt iskolai esztendőben összesen 16 növendék vétetett fel, kik közül 14 a polgári leányiskolába s 2 a nőipariszkolába iratkozott be. Gátló körülményeiknél fogva eltávoztak hárman s így az iskolai év végéig bentlakó volt 13. — A növendékek közül egész díjas volt 6, kedvezményes 6 és ingyenes 4.

A jövő iskolai évre 24 növendék vehető fel. A felvételért a kérvények aug. hó 15-éig a nyíregyházi ev. ref. lelkészi hivatalnál adandók be.

Az internátusba olyan növendékek vétetnek fel, a kik legalább négy elemi osztályt kielégítő sikerrel végeztek és jó magaviseletet tanúsítanak. Az internátus növendékei első sorban a helybeli polgári leányiskolába iratkozhatnak be, beiratkozhatnak a nőipariszkolába is.

Az internátus egészen a modern kor követelményei szerint van berendezve. Vizezeték, fürdőszoba, tágas tanuló-, társalgó-, zene- és hálószobák összesen a mellék-helyiségeken kívül 16 szoba és terem állanak rendelkezésre, melyek körülbelül egy holdnyi területen vannak elhelyezve. Az internátus gondot fordít a szorosabb értelemben vett nevelésen kívül a modern nyelvek, zene és kézi munka megtanulására, valamint arra, hogy a nyilvános iskolába járó növendékek az egyes tantárgyakból otthon felvilágosításokat és magyarázatokat nyerjenek.

Az intézet egyik célja az is, hogy a növendékek ügyes és gondos házi asszonyokká, továbbá vallásos, buzgó s igaz magyar nőkké neveltsenek fel.

A felügyeletet és ellenőrzést a felső-szabolcsi ev. ref. egyházmegye gyakorolja. A folytonos őrködés és nevelés vezetése pedig meghatározott házi- és napi-rend szerint egy gondos és képes igazgatónőre s egy nevelőnőre van bízva. Az intézetnek rendes házi orvosa van.

Az ételmeleggel kávé, ebédre három tál étel, aztán tízórai s délutáni uzsonna s este vacsora. — Az ellátási díj 400 korona, az egyházmegyei lelkészek s tanítóknak 300 korona. Ez összegbe nincs belefoglalva a tandíj; valamint ez összegben felül kell fizetni bűtorhasználatot s orvosdíj fejében 13 koronát és havonként a mosásdíjat 2—2 kor.

Hogy a növendékek mely ruhaneműekkel szerelendők fel, — továbbá egyéb kérdésekre a nyíregyházi ev. ref. lelkészi hivatal szolgái szives felvilágosításokkal.

Nyíregyháza, 1903. június.

A leány-internátus Igazgató-Tanácsa.

IRODALOM.

Nagy idők. Nagy idők történetét írja Acsády Ignác: A Magyar Birodalom Története című művének 13-ik és 14-ik füzetében. Nagy Lajosnak és közvetlen elődeinek korszakát rajzolja. Tehát azt a kort, melynek kezdete a királyi hatalom és tekintély teljes aláhanyatlását mutatja, vége pedig a magyar királyság fényben és dicsőségben leggazdagabb ideje. Az I. Károly uralkodását megelőző 50 évben véres belmozgalmaknak színhelye volt Magyarország. Színeinek komorságával megdőbbsent az a kép, melyet Acsády e korszakról elébünk tár. Az egész államgépezet megakadt, a jogrend és belső biztonság helyére rablás és erőszak lépett és Venczel és Ottó uralkodásának eseményei tulajdonképen az elhatalmasodott olygarchák személyei körül csoportosulnak. Nem túlzás, ha Acsády azt mondja, hogy Károly a királyi hatalom igazi újjáalkotója. Bölcsességének bizonyossága, hogy ehhez a munkához felhasználta a tömegek ösztönét, hogy a köznemességre és polgárságra támaszkodott. Az ő érdeme az akkori valutának rendezése, a honvédelem újjászervezése és hogy a polgári elemet és a városokat töméntelen kiváltsággal és kedvezményekkel igyekezett országa szociálgazdasági szervezetében megfelelő szerephez juttatni. A munkát, melyet megkezdett, Nagy Lajos fejezte be dicsőségesen. A magyar történetírásnak legszebb fejezetei közé tartoznak azok a lapok, melyeken Acsády Lajosnak alakját, politikai és uralkodói egyéniségét rajzolja meg. Nincs történeti munkánk, melyben e nagy király jelentősége olyan pregnansul kidomborodnék, mely oly tiszta képét nyújtana Nagy Lajos munkájának, szociálpolitikai és diplomáciai tevékenységének. Nem csak a csatatéren, a politikai tevékenységben egyengette Magyarország nagyságának útját, hanem a kereskedelem és ipar terén is. A kivétel fokozásának szempontjából megnyitotta az országot az idegen iparnak, de a hazai ipar fejlesztését is szívén viselte. Reformálta a czéhrendszert és gondoskodott nem csak az iparosok, de a fogyasztók érdekéről is. Nem csak megsokasodott a hazai iparosok száma, hanem némelyik európai színvonalra is emelkedett. A városi elem gazdagodását aztán az állam hatalmas gyarapítására használta fel. De nem feledkezett meg az őstermeléssel foglalkozó alsó néposztályok javáról sem. A földesuri biráskodást egyenesen jobbagyvédő czélzattal terjesztette ki. Igazán nagy volt minden téren. Nagy mint király és nagy mint ember. Acsády történetírói éleslátását és írói művészetét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy Lajosnak annyiszor megrajzolt nagyságát egészen új színben tudta feltüntetni. Ezen az új képen talán emberibb, mint más történetírók jellemző előadásában, de mélyebb is és közelebb áll hozzánk. Ezt a Nagy Lajost nem csak csodáljuk, de szeretjük is, sőt, a mi több, meg is értjük, mert beelátunk a lelkébe és nyomon követjük emberi és uralkodói fejlődését. Acsády gyönyörűen kiállított munkája az Athenaeum kiadásában jelenik meg 40 füzetben és egy-egy füzet ára 60 fillér.

TÁRCZA.

Zászlóavatáskor.

(A szászvárosi Kún-kollégium ifjusági diszszászlója felavatásán, 1903. június 3-án).

Áldó óhajtásainkkal immár gazdagon, az élő Isten áldását váró, valóra vált reménység, drága jelkép. Ott künn vár a szellő, hogy szárnyaira vegyen, vár a napsugár, hogy megcsókoljon; — vár egy ifju sereg, hogy kincsének nevezzen, ihlettel nézzen reád, — te várod, várja szívünk, hogy szálljon le reád e szent hely ihlete, hogy szálljon le reád az élő Isten áldása.

Szükségünk van ez áldásra. Igaz, születésed már áldás; hivatásod: áldás; első utad, a hódolás királyi útja: 1) áldás; ezekből a boldog büszkeségtől

1) Ez a felavatás t. i. megelőzte a gróf Kún Kocsárd emléktáblája leleplezését, hová az ifjuság már új jelvénye alatt vonult.

ragyogó szemekből a mi reád sugárik: áldás; — mégis, kell, hogy e téveteg sugarak egy fényes nappá egyesüljenek, kell, hogy ez áldás a Te áldásod legyen, kell, hogy a Te lelked kitöltessék e szent jelre; kell, hogy minden symbolumunk a Te nevedben induljon utra.

A mi symbolumaink! Magasabb életünk jelképei, nemcsak: szárnyai e symbolumnak. — Életünk, munkánk, szívünk, a verejték, az eredmény, a földé is, de a Tied is, Atyánk; e világé is, a menyynyé is. A menyynyé: valami magasabbé, szentebbé, mint a mit bérrel meg lehet fizetni; a mi több, mint az eredmény, a föld, a rideg valóság; és kell látnunk a föld képeiben ez örök eszmény égi vonásait; a mindennapi kötelességekben — a szent kötelességeket, a hűségben a varázsos erőt, az őszinteségen a titkok nyitját, a szeretetben a megváltást, — egyszerű életünk kicsiny elemeiben a végtelent. Igazán, nekünk symbolum nemcsak egy-egy csinált jelszó; symbolum nem pusztán a lángnyelv, a diadalról regélő tépott zászló, a kereszt és a tövis, lant és borostyán, sarló és kard; nekünk symbolum egy egész föld: rónáink, bérceink nekünk nemcsak természeti kép, földtani alakulás, de isteni kijelentések helye; rónáink nyitott lapjáról a szabadság végtelenje, hegyeinkről Mózeseink jönnek fénylő arcczal az Urtól. — Nekünk a kalász nemcsak mindennapi kenyér, ah, a kenyér is, nemcsak anyag, nemcsak küzdelem, de egy magasabb világ csodáival teljes kijelentés. És az ember is az Ő műve, nekünk nemcsak számítás, érdek, haszon; ez a templom nemcsak kőhalmaz, könyveink nemcsak betütömeg, szívünk dobbanása nemcsak életünemény, — nekünk ez a mindenség nem durva rög, szétroppantó nyomás, álom, de kimondhatatlan szépség és szellem ruhája, igen, igen, nekünk minden egy-egy symbolum, mert nekünk mindent *jelent*, a megfogható, tapintható valóságon túl egy szentebb, eszményi valót.

Légy üdvöz hát, drága társaid sorában, legijebb symbolum. Szükségünk van reád is, szükségünk áldott hivatásodra. Hivatásod a legszentebb: ifju szívek, szárnyaló sejtések, izzó vágyak között megjeleníteni az élet mélységes jelentéseit, látásokat kelteni, mik e vén föld ifju gyermekeit egy fényes jövő munkásaivá varázsolják át, légy üdvöz hivatásod küszöbén! Beszélni fogsz a mult sovárgásairól és a jövő kötelességeiről; mondd el, hogy kötelez a mult és kötelez a jövő, és a mire kötelez, lelkesültségével, komolyságával a munka az; jelentsd a munka varázsát, a tudás szent ittasságát, a tiszta elme derült gyönyörét, — ah, a tiszta szív közösségét az ideálokkal, miknek megtestesülései — ez a Te teremtett világod, élő Isten. Mennyi ígéret, Uram, mennyi kegyelem, mennyi biztatás, hogy megáldod e jelképet — bizony, Te áldod meg, általunk és a nemzedékek által: — imádkozzunk.

Atyánk, testvéri szívek összedobbanását viszi hozzád ez erőtlen szárnyu emberi imádság. Testvérré tesz sokszor a közös bánat, közös gond is, testvérré, ime, a közös lelkesültség, a magas rangu gyönyör is. Ah, a pünkösöd napja nem csupán a mult regéje; pünkösöd, Atyánk, kegyelmedből, a szent ideálokon csüngés lelkesültsége is, pünkösöd a láthatatlan szépség, igazság örök kultuszában való közösség is. — Feltett eszményeink új jelképére ime testvéri szívek összedobbanása esd áldást. Eszményeinket itt ez ige fejezi ki: *Hazádnak rendüillelenül. . . Hazádnak!* E szóban nem egyszer korlátot vél a korlátoltság; e szó ellen fellázadt egyszer az ember és csupán egy tulvilágra utalta a menyyny után sovárgó lelket — nem, nem, Uram; nekünk e szó is: hazánk, ezt jelenti: Isten országa; nekünk e szóból is drága áldásaid fakadnak. Ah, a mi hazánk! Balzsamosabb a fuvallat, ha édes hazánk rónáiról hoz hirt bérceinknek; izzóbb,

éltetőbb a napsugár, illatosabb a virág, szebb a márdárdal ez áldott téreken, mit így hívunk: hazánk. — Áldásaidat, Uram, mik ez ígérethez vannak kötve: Isten országa, mi nem tudjuk elválasztani e drága névől: hazánk; nem, lelkünket, önfeláldozásunkat, életünket se. A Te országod nekünk nem megfoghatlan ábránd; a Te országod itt az ember világában: intézményeink, családunk, iskoláink, gyáraink — ah, munkánk, tudásunk, alkotásaink, erényeink, büneink is, Uram, ez éltető mezőből nőnek, mit annyi áldásod termékenyít, e szent föld: a mi hazánk. Mikor e szent mezőre árasztja lelkünk az ihlet és szeretet élő vizeit, a Te országod vetését öntözi — Atyánk, mikor e hazának szenteli magát ez ifju sereg, bizony, Neked szenteli magát, mikor áldásod szentté avatja e jelvényt, a Te országod jelvényét áldod meg. — Ime Uram, ezernyi szív várja áldásodat, áldott nekünk a hervadt virág kedvesünk sirhalmáról; áldott a szív, mely érettünk dobog; áldott minden szent név, óh, legyen áldott ez a jelkép is. Áldott: áldott lesz bizony, mig jelentése ragyog előttünk, mig szíveink hevülnek a nemesért, mig kultuszunk a szép, imádjuk az igazságot és sovárogjuk láthatatlan kezeid csodadolgait; áldott lesz, mig szíveinkbe lakozol, azért hadd mondjuk, Uram: legyen áldott ez a szent jelkép, a mi szívünk által és nemzedékeké által, kegyelmedből, ámen, ámen, ámen!

Tankó Béla.

Különfélék.

Évzárás theol. fakultásunkon. Mi csak mint krónikások emlékezünk meg theol. fakultásunk évzárásáról. Az egész év képét az évenként kiadatni szokott „Értesítő” hivatása megrajzolni. — Az évzárás a záró-kollokviumokkal vezetett be, melyek június 16—19-ig tartottak s a melyen megjelent s végig jelen volt a Püspök ur is. 20-án volt az év ünnepélyes bezárása, ezuttal nagyobb nyilvánosság mellőzésével, bizalmas házi, családi körben. Előbb az ifjusági egyesületek elnökei tették meg jelentéseiket; majd a pályázatok eredményeinek kihirdetése s a jutalmak kiosztása következett. — A pálmáért versenyzők száma kevés volt, de e kevesek derékül futottak s mindnyájan el is vették jutalmukat. Igy 70 korona jutalomban részesültek: *ifj. Bartók Györgynek* „A bűn és kegyelem az ó-szövetségben” cz. dolgozata; *Veszprémi Ferencnek* „Keserűi Dayka János élete és munkássága” czimű pályamunkája. Predikáció műfordításért 40—40 kor. jutalmat kaptak: *ifj. Bartók György és Erdélyi László. Izsák Aladár* a semináriumon írt és elmondott legjobb egyházi-beszéd jutalmát kapta meg 40 koronában. — Az I. évesek héber-nyelvi nyílt pályázatának mindkét versenyzője megjutalmaztatott: *Csia Pál* 32 koronáival és *Kertész Lajos* 28-al. Hasonlóan ketten nyertek jutalmat a legjobb háromium-játszók közül és pedig *Demes Ferenc* 70 koronát, *Kádár Géza* 40 kor.-át. 24—24 kor. jutalmat kapott a II. és a IV. éven legszorgalmasabb tanuló: *Csutak István és Erdélyi László*. A ki nem adott 200 kor. pályadíj konviktus alapra tőkésített. Aztán kihirdették a jövő évi pályakérdések s az egész ünnepély *Kecskeméthy István* tanár buzgó imájával fejeztetett be. — Az ifjuság pedig pihenésre ment, hogy szeptemberben ujult erővel láthasson a további munkához.

Ravaszi Árpád sz.-udvarhelyi ev. ref. kollégiumunk kiválóan tebenséges fiatal tanárát a Budapest székesfővárosi ev. ref. gimnáziumhoz rendes tanárnak választották meg. Ravasz távozását sajnáljuk egyrészt, másfelől pedig örülnünk kell, hogy jeles képzettségének, irodalmi hivatottságának megfelelő tér nyílik a fővárosban.

Nesztek „Szent-Antalos” protestánsok! — A gyulafehérvári „Közművelődés”-ben Gyárfás Elemér a „Szent Antal kultusz”-ról írván, nyíltan „elismeri” a vele kapcsolatos „babona terjedését s ezt részben a „Szent Antalt tisztelő protestánsoknak” tulajdonítja, kik *eljönek templomainkba* — mondja — *puszta babonáságból*, . . . ott térdelnek Szent Antal oltára előtt és legbuzgóbb tisztelői közé tartoznak.” — Lelkészeink jól teszik, ha ezt

a kath. részről elhangzott nyilatkozatot közlik megtévelyedett hiveikkel. — „A mily üdvös és óhajtható — írja Gyárfás, — hogy ugy a művelt, mint az egyszerű ember Istenbe helyezze bizalmát s tőle kérjen és várjon segítséget minden ügyében, bajában: épp' oly veszedelmes, ha ez a vallásosság babonává fajul.“ Helyes, — a tétel első fele. Csakhogy annak valóságára mellett, ki van zárva a tétel második felének lehetősége. Az élő Istenben bizó lélek soha sem vetemedhetik babonáságra. Hanem a ki nem az élő Istenben, hanem közbenjárókban, angyalokban, emberekben — ha százszor szentet csináltak is belőlük — szóval teremtményekben bízunk: ott a vallásosság helyét egész vonalon a babonáság foglalta el; ott nemcsak „kapcsolatos vele“ a babona, hanem minden ízben tiszta babona az egész. Mikor fogják belátni ezt a „Szent Antalos protestánsok“ s vaj' mikor maga a római egyház is?! „Szent Antalos protestánsok“! — ime a pápisták is elismerik, szemetekbe vágják, hogy ti babonások vagytok a „szent“ tiszteletében. Szégyeljétek magatokat!

Rákóczi-album. A Rákóczi szabadságharc kétszázados évfordulója alkalmából értékes, becses és időszzerű ajándékkal kedveskedik olvasóinak a legrégebbi és legnagyobb, legjobban szerkesztett, független irányu magyar napilap: az „Egyetértés.“ Egy Rákóczi-album lesz ez a kiválóan becses diszmunika, a melynek nagyobbik fele a kétszázévesztendő dicső események írásban és képen való ismertetésének és bemutatásának lesz szánva. — A Rákóczi-korszak lesz tehát az album fő tárgya s hivatott művészek képei, a legkitünőbb írók és történettudósok, valamint polifikusok tanulmányai festik majd hiven ezt a hatalmas időszakot... Ezen felül persze az év minden kiemelt eseményének és a magyarság minden nagy érdekének jut tér az albumban s lesz ezeken kívül nagy irodalmi része is, a mely díszére válik majd minden könyvtárnak. — Mutatóul az albumból minden újonnan belépő előfizetőnek a kiadó-hivatal azonnal küld teljesen ingyen és bérmentesen egy gyönyörű kartonlapot, a mely *Kossuth Lajos leghívebb arcképe*. A kép, a mely sok másal együtt az album egyik melléklete lesz, Morelli tanár metszése és a Franklin-Társulat kitűnő nyomdájából kerül ki. Az évközben járó kedvezésekből ez a karácsonyi ajándék nem von el semmit. Nagy ünnepi mellékletek, bőséges irodalmi rész, a legkitünőbb regények, nagy események idején külön kiadások és külön mellékletek sohasem maradnak el. Az „Egyetértés“ megrendelhető egy hónapra 1 frt 80 krért a kiadó-hivatalban: Budapest, IV. Várme-gye-utca 11. szám.

Egyházmegyei látogatás. Németh Sándor bukaresti ref. lelkész és romániai esperes az egyházközségek (Galacz, Braila, Tirgu-Ocna, Buzeu, Ploest, Pitest) megvizsgálása céljából hétfőn hivatalos köruttra ment.

A M. Prot. Irodalmi Társaság f. hó 2-án Budapesten, a Lónyay-utcai főgimnázium dísztermében, *Hegedűs Sándor* elnökle alatt választmányi ülést tartott, a melyen jelen voltak: Antal Gábor, Bartók György, Zelenka Pál, Ballagi Géza, Csiky Kálmán, Fejes István, Kenessey Béla, Masznyik Endre, Perlaky Elek, Petri Elek, Radácsi György, Széll Kálmán, Szilassy Aladár, Tüdös István, Zsigmond Sándor vál. tagok és Szóts Farkas társ. titkár. A választmány a pénzügyi bizottságnak (Hegedűs, Ballagi, Perlaky E., Petri E. és Szilassy A.) számvizsgálati jelentése alapján javasolja a közgyűlésnek, hogy Bendl Henrik pénztárnoknak az 1902. évre a felmentvény megadassék. Bevétel volt 16,330 kor. 5 fill., kiadás 14,892 k. 05 fill., pénztámaradvány 1438 kor. A társaság vagyona 121,063 korona 97 fillér, a miből 5202 korona 33 fillér a Károli-alapra esik. A társaság költségvetését az 1903. és 1904. évekre következőleg javasolja a választmány: Bevétel 16,349 kor., kiadás 14913 kor. 21 fillér, mutatkozó fölösleg 1435 korona 69 fillér. A hátralék 13692 korona, minek törvényes uton való behajtására az ügyész felhatalmaztatott. — Az 1902. évi pénztámaradvék 20%-a az általános tőke-alaphoz, 20%-a a Károli-alaphoz csatolatott; a fönmaradt összegből 300 koronát az 1903. és szintén 300 koronát az 1904-ik évre a „Theologiai Szaklap“ segélyére szavazott meg a választmány. — A folyó évi közgyűlés meghívás folytán Nagy-Váradon lesz; a gyűlés idejének és programjának megállapításával és az előkészítés intézésével az elnökség bízott meg. — A Társaság *halasi és soproni köreinek* megalakulása ör-

vendetes tudomásul vétetett; amannak elnöke *Báthory Gábor*, titkára *Bernáth Lajos*, emezé *Poszvék Sándor* és *Pagr Sándor*; Kecskeméten Pozsonyban folyamatban van a kör megalakulása. Az 1903. évi „*Tudományos művek*“ sorozatába kedvező bírálat alapján felvette a választmány *Zoványi Jenő* sárospataki theol. tanárnak egyháztörténeti művét, ellenben mellőzte *Kiss István* tanárnak felajánlott házasságtörténeti munkáját és sajnálattal vette tudomásul a választmány, hogy *Szabó Aladár* theol. tanár a társulathoz kilépett s ennek folytán a mult ülésen fölajánlott „*Jézus élete*“ című művét sem hajlandó a társulatnak átengedni. — Ezzel kapcsolatban megbizta a választmány a Társaság egyháztörténész tagjait, hogy készítsenek egy több évre terjedő és a magyar egyháztörténet fontosabb ágait felölelő monografia-tervezetet, hogy annak alapján önkényes vállalkozás, megbízás vagy esetleg pályázat útján állíttassanak elő a monografiák. — Az *Egyháztörténeti Adattár* 1903. évi folyama kéziratban elkészülvén, kinyomatása elrendeltetett. — A *Házi Kincstár* 1903. évi köteteként Sheldon: „*In His steps*“ cz. világhírű műve adatik ki *Csizmadia Lajos* pápai theol. tanár fordításában. *Kenessey Bélának* e sorozatba szánt „*Keresztyén nólakok*“ cz. munkája az 1904. évfolyamba tétetett át. Egyik beszélyirónknak e sorozatba fölajánlott kötetét mellőzni volt kénytelen a választmány, mert a kiadni kért dolgozatok különböző lapokban már megjelentek. — Végül a nagyszalontai esperes folyamodványára elhatározta a választmány, hogy az alapító tagul belépett gyülekezeteknek a parochiális könyvtárak szervezésének előmozdítása végett némely régebbi és inkább népszerű kiadványokból egy-egy s a Koszoruból husz-husz füzetet ajándékba adjon a Társaság; a bereghi egyházmegye 10—10 koronás tagul jelentkezett gyülekezeteinek pedig a „*Protestáns Szemle*“ mellé egy-egy kötet *Házi Kincstár* és két-két példány *Koszorú* füzetet juttat minden esztendőben. Még néhány csekélyebb fontosságú ügy elintézése után a választmányi ülést *Hegedűs* elnök bezárta.

Érettségi vizsgálat. A zilahi ev. ref. Wesse-lényi-kollégiumban az idei rendes érettségi vizsgálatok a f. hó 11—13. napjain folytak le *Lőrinczy György* főgondnok elnöklése alatt. A közoktatásügyi minisztert *Antal Géza* dr., a pápai ev. ref. főiskola igazgatója képviselte. 33 VIII. osztályu tanuló közül érettségi vizsgálatra jelentkezett 31. Az írásbeliek alapján visszavetettek egyet. A szóbelin *jelesen* érettnak nyilvánítottak hármat: *Péterffy Lajost*, *Nagy Endrét*, *Székely Sándort*; *jól* érettnak hatot: *Mezey Ákost*, *Diószeghy Kálmánt*, *Albisi Bélát*, *Antal Miklóst*, *Nosza Lászlót*, *Darvas Istvánt*. Egyszerűen érett 17; javítóvizsgálatra utasítottak egy-egy tárgyból 4 vizsgázót.

Iskolai vizsgálat. A bukaresti ev. ref. iskolában az évvégi vizsgálatok sorrendje a következőleg állapított meg: *Junius* 20-án (julius 3-án) I. II. oszt. fiuk, délután I. II. oszt. leányok; *junius* 21. (julius 4.) délelőtt III. IV. oszt. leányok vizsgáznak. — Évzáró ünnepély és jutalom kiosztás 22—25-én lesz a templomban.

Az udvarhelyi egyházmegye tanácsa e hó 16-án tárgyalta az ig.-tanács kerületi tanügyi bizottságra vonatkozó szervezetét. — Általánosságban örömmel üdvözölte, mint a mely a mellett, hogy haladást jelent, bizonyára az intensív munkálkodást minden téren nagymértékben elő fogja mozdítani. Elítélte azon törekvést, mely ezen üdvös lépést már csirájában el akarná fojtani. — A részleteknél olyan módosításokat ajánlott, melyek elfogadása bizonyára nehézségekbe nem fog ütközni s a tervet értékét emelni fogja. — Ugyanezen gyűlés kitűzte *julius* 8-ára az esperes választást is. Előre láthatólag két erős ellenfél fog megküzdni. Vajda Ferencz ndvarhelyi lelkész és *Péter Károly* főjegyző, esperes helyettes. Szerencsések vagyunk azonban, bármelyik győzzön, derék emberre esik a választás.

Tudomásul. A Theologus-Kör szives tudomására hozza mindazoknak, a kik van *Oosterzee*-nek *Kenessey Béla* fordításában megjelenő prédikációs könyvére előfizettek, hogy a nevezett munka csak a folyó év szeptemberében fogja elhagyni a sajtót.

Hivatalos rész.

2662—1903. sz.

KÖRLEVÉL

mindenik kollegium és a theologiai fakultás Méltóságos t. Előljáróságának.

Tudomásul és nyilvántartás végett közöljük a vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak f. é. 36.221 sz. a. beadott következő körlevelét:

„A banjalukai főreáliskola évvégi osztálybizonyítványait Magyarországra államérvényeseknek már 1899. évi október 25-én 69504. sz. a. kelt rendelettel elismertem és megállapítottam ennek feltételeit: a jelen alkalommal Magyarországra ugyancsak államérvényeseknek nyilvánítom a nevezett főreáliskola érettségi bizonyítványait is, mindazonáltal azon feltételek mellett, hogy az illető érettségi vizsgálatot tett tanulók a magyarnyelv és irodalom-ból valamint Magyarország történelméből az általam kijelölendő reáliskolában kiegészítő érettségi vizsgálatot tartoznak tenni.“

Az erd. ev. ref. egyházkerület Igazgatótanácsától.
Kolozsvárt, 1903. június hó 17-én.

Dr. Bartók,
elnök.

Dr. Sárkány,
tanügyi előadó.

Sz. 609—903.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a széki egyházmegyébe kebelezett *veresegyházi* lelkészi állomásra pályázat nyitattik.

Javadalom: gazdasági épületekkel, kerttel ellátott lakáson kívül: 1. 10 hold föld jövedelemértéke 96 kor. 2. Kézpénz dézsmakárpótlás 774 kor. 34 fill. 3. Termény, mely áll szalmás gabona, törökbuza, bor és fapénzből 310 kor. 84 fill. 4. Munkabeli szolgáltatás 33 kor. 34 fill. 5. Stóla 6 kor. Ezekhez járul 1400 koronáig véglegesen megállapított 221 kor. kongrua összeg.

Pályázati határidő: 1903. július 15.

Minősítvénynyel és szolgálati bizonyítvánnyal fölszerelt folyamodványok Somkerei Miklós esperes afiához küldendő Székre. (Szolnok-Dobokam.)

Kolozsvár, 1903. június 23.

Dr. Bartók György
ev. ref. püspök.

610—1903. sz.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, a görögényi egyházmegyébe kebelezett *Abafája* ev. ref. egyházközség kántortanítói állására pályázat hirdettetik.

Javadalom: 1. Lakás, Kert. 2. Hívek által fizetett termény párbér értéke hivatalos becslés szerint 88 kor. 20 fillér. 3. 8 hold 52 □ öl szántó haszonélvezete. Kat. becsértéke 97 kor. 27 fill. A szántóföld tagosított, adóját egyház fizeti. 4. Természetben teljesített közmunka (tavaszi és őszi szántása 1—1 hold földnek), értéke: 8 korona. 5. Tandij átlagos minimális összege: 16 kor. 6. Alapítványi kamatok czimén részint a kerületi pénztárból (140 k.) részint az ehközség pénztárából (116 kor. 80 fill.) féléves részletekben fizetve 256 kor. 80 fillér. 7. Államsegély a tanítói fizetés pótlására 322 kor. 8. Stóla esetenként 1 k.

Pályázhatnak: kántortanítói oklevéllel bíró ev. ref. kántortanítók vagy tanítójelöltek. A megválasztott kántortanító állását az 1903/4-ik isk. év elején tartozik elfoglalni.

Pályázati határidő: 1903. július hó 15.

Kellően fölszerelt folyamodások nt. Csekme Ferenc görögényi espereshez küldendő Gernyeszegré (utolsóposta: Sáromberke).

Kolozsvár, 1903. június hó 23.

Dr. Bartók György,
püspök.

606—1903.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. ehkerületben a marosi egyházmegyébe kebelezett *mező-kövesdi* lelkészi állomásra pályázat nyitattik.

Javadalom: szép új lakás gazdasági épületekkel, veteményes- és gyümölcsös-kerttel. Kézpénz: 800 korona a kepeváltási alapból, 40 hold 1133 □ öl tagosított szántó, 532 □ öl kaszáló, 985 □ öl legelő, 262 □ öl szőlő, vegyes tűzifa 10 öl, minden ígás erővel bíró egyháztagtól egy ígás-napszám és az ezzel nem bírótól egy tenyeres-napszám; a régi temető-fű haszna, stólaváltság fejében 30 korona és irodai átalány 10 kor.

A *harczói* leányegyházból: 1 hold 800 □ öl szántó, 1 hold 800 □ öl kaszáló, 2 öl vegyes tűzifa. Munkatétel: a hívek által a rétnék egyszeri lekaszálása és a kepefa hazaszállítása. — Az állami iskolában való vallástanításért 60 korona. Összes jövedelem, a vallástanítási díjon kívül, 1329 kor. 67 fillér. Kiadás 133 kor. 84 fill., tiszta jövedelem 1195 kor. 83 fillér s így 1200 kor.-ig, állami kiegészítés: 4 korona 17 fillér.

A lelkész kötelességei: a rendes papi teendőkn kívül a mező-kövesdi anyaegyházban a rendes tankötelesek 4 felső osztályában és az ismétlő-iskolában a vallástanítása, a felnőtteknek és gyermekeknek minden díj nélkül való eltemetése. A *harczói* leányegyházban esketés, keresztelés, temetés és hatszori urvacsoraosztás. Ezenkívül, ha az egyház kívánja, köteles a lelkész évenként hatszor vasárnapi isteniszteletet tartani, a miert 100 kor. tiszteletdíjban részesül. Azonban ezen 100 koronából 50 korona a mező-kövesdi kántortanítót illeti többlet szolgáltatás fejében.

Pályázati határidő: 1903. július hó 15.

Folyamodványok nt. Ravasz János esperes aához küldendő Nyárádszeredába.

Kolozsvár, 1903. június 23.

Dr. Bartók György,
püspök.

148—1903. sz.

PÁLYÁZAT

internátusi és konviktusi felügyelőséggel összekötött segédtanári állásra.

Az államilag segélyezett sepsiszentgyörgyi ev. ref. Székely Mikó-kollegium főgimnáziumánál az 1903—1904. iskolai évre betöltés alá kerül egy, az internátusi és konviktusi felügyelőséggel összekötött *segédtanári* állás, melynek évi javadalma 1200 kor. pénzfizetés, az internátus külön szobájában lakás, fűtés, világítás és konviktusban teljes élelmezés. Pályázhatnak bármely *nyelvészeti szakcsoportot* végzett, legalább alapvizsgálatot tett tanárjelöltek. Kötelessége az internátusban és konviktusban a felügyeletet az előirt szabályok szerint gyakorolni, emellett heti 12—15 órán a részére kiosztott tárgyakat tanítani.

Pályázni óhajtok felhivatnak, hogy vallásukat, életkorukat, képesítettségüket, eddigi szolgálataikat, védkötelezettségüket, testi épségüket és egészségi állapotukat igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványukat alólirt előljáráshoz *f. évi július hó 15-ig* nyújtsák be.

Az állás 1903. augusztus 30-án foglalandó el.

Az ev. ref. Székely Mikó-kollegium előljáróságának Sepsiszentgyörgyön 1903. június 10-én tartott gyűléséből.

Dr. Bodor Tivadar
koll. főgondnok elnök.

Dr. László Ferencz
koll. tanár, jegyző.

Szíves kérelem.

A *Tordán tartandó „Eggházi Értekezlet“* közgyűlésére utazó n. érd. közönséget szívesen kérjük, hogy **lehetőleg ugyan rendezze utazását, hogy június 30-án az Elnökséggel együtt érkezék.** — Mindenesetre kötelességünk figyelmeztetni arra, hogy a kijelölt szállások éjszaka idején való elfoglalása vendégre és házigazdára egyaránt terhes s így kívánatos, hogy a kedves vendégek lehetőleg **nappali** vonattal érkezzenek, annyiival inkább, mert éjszakára a vendéglők sem adhatnak szállást, le lévén a szobák már foglalva.

A jelentkezéseknél kérjük tudatni, hogy az illető melyik vonattal? vagy az Elnökséggel jön-e?

A helyi rendezőség nevében Tordán, 903. június hó 20-án.

Nagy Móses,
lelkész.